

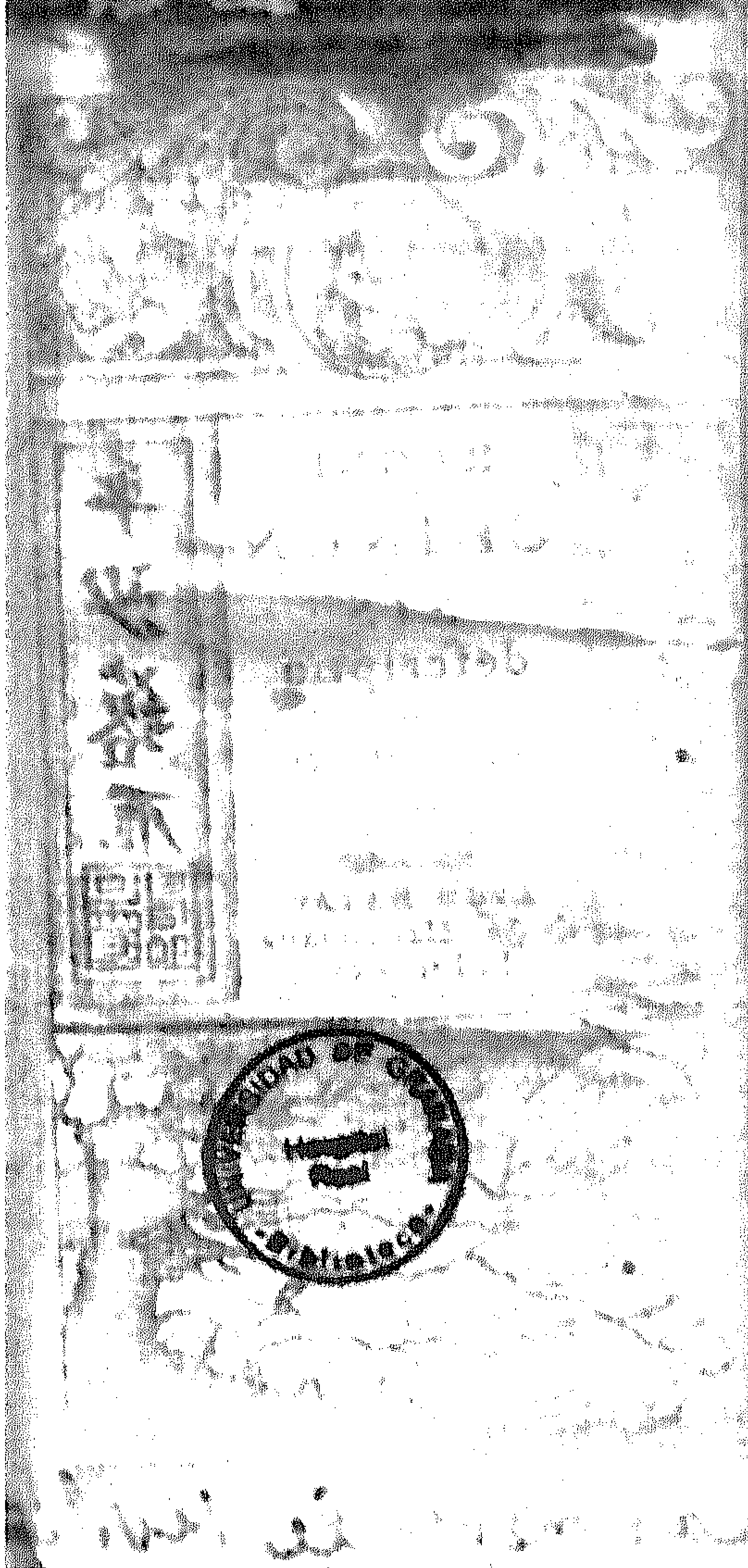

REGNI
CHINENSIS
descriptio
et
curis auctoribus

LUGD. BATAV.
et off. Elseviriana
MDCCCXXXIX

平沙落雁

Carmen de Reinde

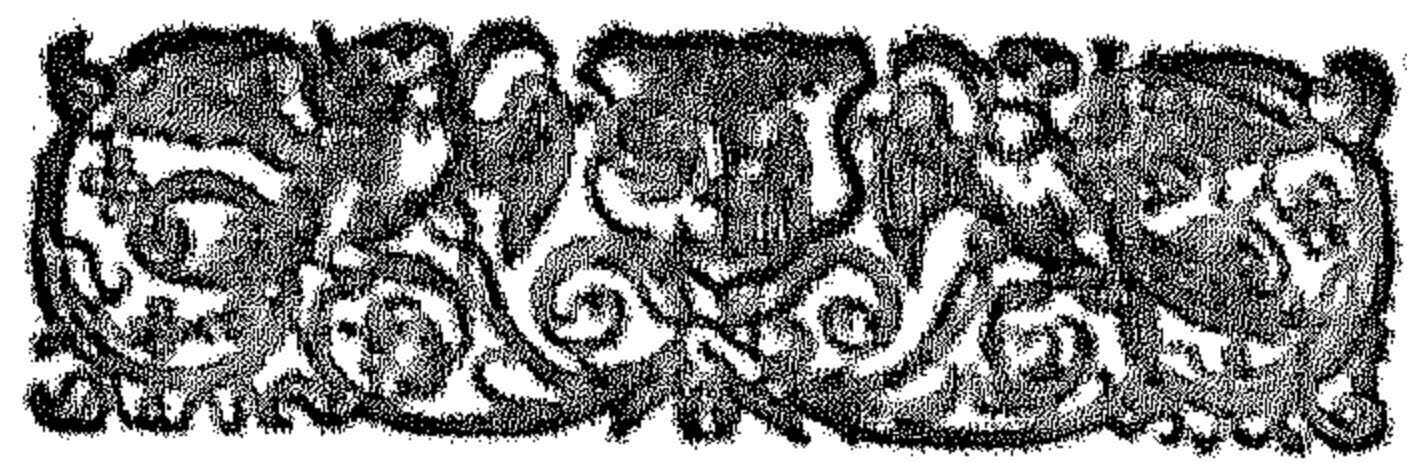

ILLVSTRI VIRO,
ADRIANO PAUW,
*Domino in Heemstede, Hogers-
milde, Riet-vuyck, Nieuver-
kerck, &c. Consiliario Comitatus
Hollandia, Sacro ejusdem arario
praelecto, & magna Societatis In-
dia Orientalis Assessori primario.*

VIR Illustris, Nobilissimæ
gentis, quæ per Atiana
longe lateq; ex porrecta,
ac per Europam omnem
inter primas æstimata, dominatio-
nis suæ arcanis & prodigiosi ingenii
operibus quaquaversum celebra-
tur, descriptionem, summi nominis
tui auspiciis usurpatis, publico con-
secramus. Debuimus id isti populo,
apud quæ jaeta illius artis sunt fun-
damenta, cujus cultum pro virili,
juvandæ Reip. litterariæ, nos quoq;
profitemur. Debuimus imprimis
tibi, cujus prudentiam singularem
ac consilia saluberrima, difficilli-
mo

mo tempore, domi ac foris, pa-
tria est experta, quorum omnium
æstimationem boni omnes ac ma-
gni profitentur. qui ad Academiæ
nostræ curam olim admotus, Musas
omnes ac eruditos incredibili co-
mitate devinxisti, qui eâ ingenii ac
doctrinæ magnitudine excellis, ut
ad Reipub. administrationem &
primas in ea dignitates evectus,
tantum conferas, quantum à sum-
mis tantum mortalium expecta-
tur. Debuimus deniq; tibi, qui, qua
cæteros omnes, humanitate ac of-
ficiis nos haud raro tibi obligasti,
quem animum tuum in nos perpe-
tuum esse sinat Deus immortalis,
cujus curæ te, patriæ, cui juvanda
natus es, causâ, ac illustrem fami-
liam tuam serio commendamus.
Vale, Vir Illustris. Lugd. Batavor.
MDCXXXIX.

*Illustri tuo nomini
dicatissimi
B. & A. Elzevirii*

TYPOGRAPHI
Lectori benevolo.

Regnum & Rerumpu-
blicarum descriptioni-
bus, quas magna cura,
ad tuam, Humanissime Lector,
utilitatem simul & voluptatem
ante hac adornari curavimus, jam
dudum optavimus etiam Asiatico-
rum & cæterorum alicujus fame
regnorum descriptiones addere:
verum eas nondum satis accurate
elucubratas haberi, satius duximus
expectationem tuam aliquandiu
morari, quam fallere. Interea non
penitus cessandum rati, Sinensis
Regni descriptionem hic vobis ex-
hibemus,

hibemus, potissimum è P. Nicolai Trigautii libris de Christianâ expeditione apud Sinas: scripserunt alii multi de eadem materia, sed paulo prolixius quam instituti nostri ratio serebat, neque satis inter se convenientia; è quibus tamen quedam hic adiunximus. Caterum sicut hæc, pro tanta Regni fama, forte parciora videantur, bene de Republica merebitur, si plura & certiora nobis suggesserit. Interea hisce utere, Benevole Lector, & uti antehac fecisti, conatibus nostris benigne fave.

Con.

Contenta hoc libello.

Liber primus P. Nicolai Trigautii, capita libri.

1. **S**CRPTIONIS hujus causa & modus. Pag. 1.
2. De nomine, situ & magnitudine Regni Sinarum. 6
3. Quarum rerum sic ferax Sinenjis ager. 18
4. De artibus apud Sinas Mechanicis. 39
5. De artibus apud Sinas liberalibus deque litteratorum gradibus. 55
6. De Sinenfis Reipub. administratione. 94
7. De Sinarum ritibus nonnullis. 142
8. De corporis lineamentis, cultu habituq; & aliis apud Sinas consuetudine receptis. 191
9. De ritibus apud Sinas supersticiosi, & aliis erroribus. 206
10. Pa-

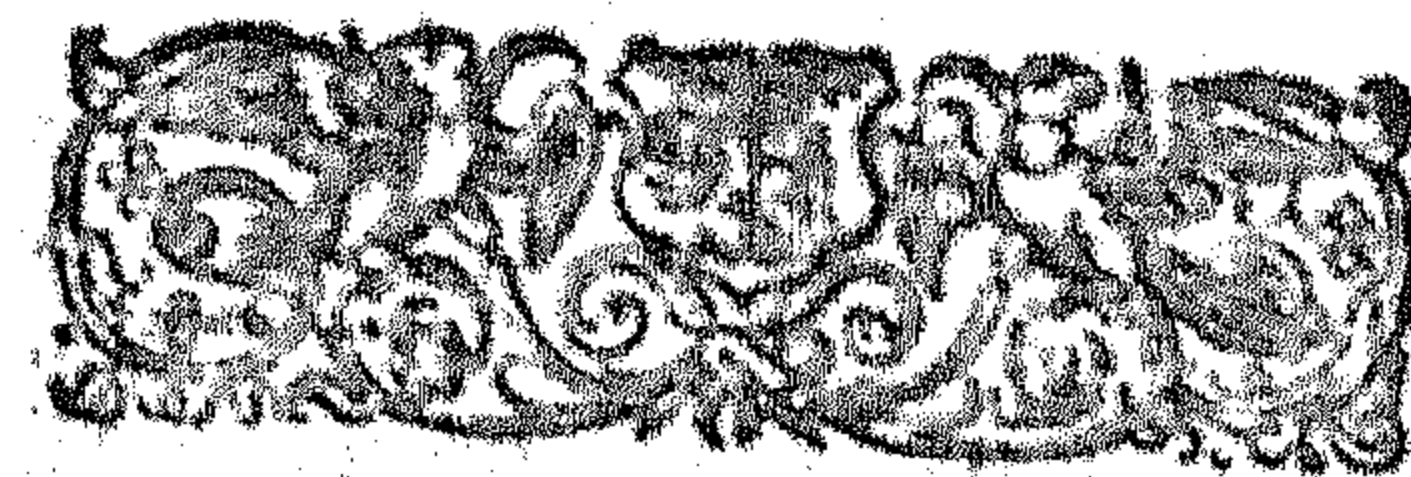
10. *Varia apud Sinas falsa Religio-
nis secta.* 232

11. *De Saracenis ac Iudæis, ac fidei
demum Christiana apud Sinas
vestigis.*

*Addimenta quadam è Purchasio
de provinciis Regni Sinensis.*

*Aliquot oppidorum Sinensium de-
scriptiones ex eodem Trigautio.*

*Itinerarium Benedicti Goësi ex In-
dia in Sinarum regnum. Ex
Itinerario Marci Pauli veneti
quadam.*

NIC. TRIGAUTII

DE
REGNO CHINÆ.

C A P. I.

*Scriptionis huius causa &
modus.*

NON raro evenit, ut
ingentium expediti-
onum, rerumq; ma-
gnarum, quæ laben-
tibus seculis assurre-
xere, primordia posteris penitus
ignorant. Ejus rei causam non
semel mecum ipse investigans, vix
aliam deprehendi, quam rerum
omnium initia (etiam earum quæ
in immensam deinde magnitudi-
nem excreſcunt) in ortu suo, ita

A
exi-

Nic.

exigua esse & exilia, nihil ut minus quam secururam deinde molem promittere videantur. Qua ex causa qui res illas ex infantibus, ut ita dicam, cunis educunt, nihil admodum laborant, res memoriam tum quidem ut videretur indignas, memoriam commendare. Nisi forte magis placet, ejusmodi negotiorum prima rudimenta, tot tantisque difficultatibus impediri, ut eorum auctores in agendo distentos, a scribendo non temporis minus quam virium penuria deterreri fateantur.

Quamobrem, ut Societatis nostre ingressum in occlusos tot secularis vastissimi hujus regni fines, & res Christiane primitias apud illustrem hanc gentem, ab hoc oblivionis interitus vindicarem, aggressus sum ea, que à P. Mattheo Riccio sunt commentariis ad posteritatis memoriam quotidianis, post obitum relicta sunt, historica narratione complecti.

Id

Id ut facerem, alia me quoque vel maxime causa permovit, ut si forte Divinæ bonitati visum fuerit, ex hac minima Evangelii semente, lætam aliquando messem in Ecclesiæ Catholice horrea congregare, posteri fideles intelligant, à quibus inde temporibus admiranda Dei opera in hujus gentis conversione, sicut deprecanda; deinde si ex eventu quodam, seu occulto Dei judicio sperati fructus non provenerint, cognoscant quantum minima nostra Societas Iesu vel egerit, vel passa sit ad hanc infidelitatis velut nemorum vastitatem perturbendam, & quanto vel sudore vel industria hoc ipsum novale excolendo in spem magnam evocarit.

Porro totum hoc de quo agimus negotium, quis ambigat, divinum esse, quando in animis ad Evangelii lucem adducendis, omnino versatur? Plus igitur veritatis

candore, quam verborum lenociniis pius lectorum in re pia delectare conabimur. Nihil præterea hac nostra narratione detractum volo Annalibus nostris, aut privatis sociorum literis, quin eam habeant quam habere par est in veritatis auctoritate firmitatem (nisi forte cum his pugnaverint) neque enim instituti nostri est in hac historia vel omnia persequi, vel quæ persequemur exhaurire, quin alia multa contigerint, quæ narrari quoque potuissent.

Verum ex eo quod Sinicæ res, fere non ratione minus, quam ipso cælo ab Europæis distent, totaque hæc scriptio Europæ soli dedicetur, consilium mihi fuit, antequam rem institutam aggrediar, pauca de ejus regni situ, ritibus, legibus, cæterisque id genus præmittere, ne historię deinde filum necessario sæpe, & non sine nausea, interrumpamus. Quæ in re eum modum servabi.

vabimus, ut non nisi quæ à nostris discrepant, quantum ad historię lumen pertinebit, attingamus. Ac tamen ejusmodi argumenti non pauca volumina in Europa legantur, arbitror tamen nemini molestum fore, hæc eadem ab nostris audire, quia jam annos omnino triginta in hoc regno viximus, nobiliores ejus provincias iustravimus, cum illius Optimatibus summisque Magistratibus ac viris literatis quotidie familiarissime congregimur, vernacula Sinarum lingua loquimur, eorum ritus legesque ex professo didicimus, ac denique, quod maximi refert, dies ac noctes eorum libros manibus tenuimus. Quæ omnia iis defuere qui nullo unquam tempore in hunc prope alium orbem penetrarunt, quæque scripserunt non oculis, sed auribus acceperunt, aliorum fide subnixi. Verum hæc intra institutæ brevitatis limites restringemus

paucis hujus primi libri capitibus, quæ non immerito in singulos libros excrescerent, si pro dignitate tractarentur.

II.

De nomine, situ, & magnitudine Regni Sinarum.

EXtremum hoc in Oriente Imperium, Europe nostræ ignotum variis nominibus insignitur. Antiquissimum est illud à temporibus Ptolomæi *Sina*. Postmodum à Marco Paulo Veneto, qui nonnullam hujus regni notitiam Europæis ingessit, *Cataium* appellatur, sed celeberrimum est *China* ab Lusitanis inductum, qui immensam navigationem emensi, eo appulerunt, ibique ad Australem ejus partem in Cantonensi Provincia hodieque negotiantur. Id nomen Itali & aliæ nonnullæ in Europa nationes nonnihil immutarunt. Hispanicæ pronuntiationis ignar-

quæ in nonnullis à Latina discrepat. *China* enim ab Hispanis omnibus ita effertur, ut ab Italis *Cina*.

Nemini quoque dubium, meo quidem judicio, videri debet, hanc esse quam Hippophagorum regionem vocant, in hoc enim regno universo ad hæc usque tempora equina vescuntur omnes, æque ac nos bubula. Nilil etiam dubitarim eandem regionem quoque esse *Sericam* non enim alio in regno ullo ad Orientem, nisi apud Sinas, sericum, ejusque vis tanta reperitur, ut non incolæ solum universi, opulenti æque prope ac tenues eo induantur, sed etiam in finitima omnia Regna exportetur. Lusitanis sane negotiatores alia nulla merce onerarias suas libentius consarcinant, quam Sinensi serico, quod in Japoniam Indiamque universam distrahendum immittant. Hispani quoque Philippinarum insularum incolæ, naves suas in novam Hispaniam

niam orbemque illum universum onustas Sinenſi ſerico tranſmittunt. In Sinarum quoque Annalibus reperio operis artificium ſerici annis ante Chriſtum natum bimille ſexcentis triginta & ſex. Et apparet ex hoc regno in reliquam Aſiam, noſtramque Europam, uno & Africam, id genus opificii tranſmigratſe.

Vecum in hac nominum varietate, nihil æque mirum videri debet, quam hæc omnia Sinis ipsis incognita eſſe & inaudita, cum nullum apud eos veſtigium ſit harum appellationum, ac multo minus qua ex cauſa toties variarint; cum tamen alia multa Sinæ ipſi regno ſuo impoſuerint, ac fortalſe in poſterum imponent. Eſt enim apud eos in more, ab omni memoria poſitum, ut quoties imperandi jus & una familia in aliam, pro humanarum rerum vicilſitudine tranſit, ipſum quoque regnum novo nomi-

nomine, ab eo qui regnare occipit, inſigniarut, quod qui facit, ſpecioſum aliquem regno titulum pro arbitratu imponit. Ita olim *Than* appellari legimus, quod ſine termino latum ſonat, alias *Tu*, ac ſi quietem voces, deinde *Hia*, quod idem eſt ac ſi magnam dicas, poſtea *Seiam*, quæ vox ornatum innuit. Tum *Cheu*, hoc eſt, perfectum. *Hæ* vero lacteam in celo viam ſignat, aliaque per multa. Ex quo vero hæc ipſa familia, penes quam hodie regnandi jus eſt, quæ *Cin* dicitur, regnum univerſum *Min*, id eſt, claritatis nomine inſignitur, cui tamen hodie ſyllabam *Ta* adijuxerunt, & *Ta-min*, id eſt, magnæ claritatis regnum appellant.

E vicinis vero populis pauci hæc nominum varietates advertunt, hinc ſit, ut ſinguli prope ſingulis hoc regnum nominibus inſigniant. Cocincinenses & Siam (à qui-

quibus Lusitani Chinæ nomen didicerunt) *Cin*, Iapones *Tham*, Tartari *Han*, Saraceni ab Occasu *Cataium* hodieque appellant.

Apud ipsos quoque Sinas (hoc enim Ptolomæi nomen video frequentius ab Latinis Scriptoribus usurpari) præter illud quod eandem cum ipsis Regibus fortunam subit, alio quoque communi seculorum omnium, eoque nec uno nomine compellatur. Nunc enim *Ciumquo*, nunc *Ciumhoæ* quotidianum nomine appellamus, prius regnum posterius nomen horum, utrumque in medio situm sonat. Huius nominis causam audio esse, quod Sinæ cælum quidem rotundum terram vero quadratam esse arbitrentur, in cuius medio regnum situm esse tibi fingunt. Quæ ex causa cum initio Geographicas nostras descriptiones in plano posita aspicerent, sub stomachabantur, regnum suum non in medio, sed a

extre

extremum Orientem demonstrari. Hanc ob causam cum Pater Matthæus Riccius orbem terrarum Sinicis nominibus expressisset, ita disposuit, ut Sinarum Regnum in medio visceretur, verum ipsi nunc plerique errorem illum suum & agnoscunt & irident.

Qui universum regnum cum summo imperio moderatur, Universalitatis huius Dominus appellatur, ideo quod arbitrentur ipsi, regnum suum iisdem prope terminis, quibus hoc universum, claudis, nam vicina regna quæ pauca prius noverant, quam cum Europæis commercia miscerent, vix regnorum nomine dignantur; quod si cui è nostris mirum videatur, idem sciat Sinis videri posse, si scierint tot è nostris Monarchas eodem titulo insignitos, quibus in Sinarum ingens imperium nihil unquam iuris fuit. Atque hæc de Regni nomine perstrixisse sit satis. Quod

ipe-

spectat ad amplitudinem, non immerito Sinarum Imperium, Scriptorum & seculorum omnium calculo, *Magnum*, prænomen obtinuit. Nam si agrorum situm ac limitum spectes, omnia orbis terrarum regna, unam quidem appellationem sortita, hodie superat & per omnia retro secula (quantum quidem hactenus assecutus sum) superavit. Ad Austrum enim in gradu nono supra decimum elevati supra horizontem poli incipit, in insula quam ipsi *Hainan* vocant, quod Australe mare sonat, & excurrit in Septentrionem, ad secundum & quadragesimum, ad Boreales illos muros, quibus à Tartaria Sinae suum Imperium dividunt ac tuentur. In longum incipit à centesimo duodecimo ab insula Fortunacis, in Provincia quam ipsi *Tunan* vocant, & in centesimo tricesimo ac secundo, in mari ad solis Ortum terminatur. Hanc terminorum

normam, adjuncta Eclipsium fide, è Sinesium fastorum, in quibus novilunia simul ac plenilunia ad amissim describuntur, & maxime cosmographicorum planorum auctoritate, quam accuratissime licuit, excussimus. Et quidem ab Austro in Boream, ubi nostrorum hactenus desudavit industria, nihil est quod addi posse videatur. Si vero in longitudine posteri nostri, cum in eas partes Evangelium, Deo volente, invexerint, accuratius aliquid explorariut, quod erit, ut arbitror, discrimen exiguum, eorum auctoritati libens cedo, & posteriores curas prioribus iudico præferendas.

Ex his colligitur, hanc in uno regno amplitudinem, maxima ex parte

parte intrazonæ temperatoris benignius cœlum contineri, eaque omnia climata, quæ ab extremo ejus, quod à *Meroe* Nili insula nomen accepit, ad Romanum usque excurrunt, continua excursionè complecti. Hæc tam ampla limitum circumscriptio, ad Boream tamen angustior est, tertia fere parte, quam nonnulli nostri temporis Scriptores eam protenderunt, quoad tertium supra quinquagesimum gradum eam protulerunt.

Verum ne cui hæc etiam ipsa limitum laxitas, si non incredibile dignitate potius, quam celebri post oculos testes, tamen magnæ vel amplitudine distinguendam aliquam partem deserta inur. Vulgares urbes reliquæ, quas eutraque videatur, adscribam his ipsi *Hien* vocant, mille supra centum quod in quodam Sinarum volumine & quinquaginta duæ continentur. Adultorum porro capita, *Sinarum Regni descriptio*, titulo quibus vectigal Regi singulatim est, scriptum reperi. Id cum fide penditur, 58. milliones, ut vulgus conversum, sic se habet. In Sinarum vocat, quingenta quinquaginta regno duæ sunt provinciæ curiales millia octingenta & unum, eoque ac Regiæ; *Nanquinum*, quod Re tempore quo liber excusus erat,

giam Australem, & *Pequinum*, quod Borealem sonat. Præter has aliæ sunt tredecim. In his quindecim provinciis (regna eas jure dixeris) alia divisione centum quinquaginta octo regiones, aut potius provinciæ minores (ipsi *Fu* vocant) numerantur. (Quarum pleræque duodecim quindecimue Vrbes bene magnas, præter villas, pagos, castella & oppida, comprehendunt.) In his regionibus 247 urbes majores titulo *Chem* insigni-

giam nume-

numerabantur. Sed in his neque muliebris sexus includitur. Et è virili pueri, adolescentesque, eunuchi, milites, propinqui Regis, Magistratus, literatique & alii per multi excipiuntur. Et militum quidem, tametsi alta & decrepita fortis pax est (exceptis Tartarorum insulibus) supra decies centena milia, stipendio Regio aluntur, & perpetuo sunt in armis, qui numerus ut nemini supra fidem videatur, adverte tres ad Boream provincias, qualis est una quæ *Leatun* vocatur, prope dimidiatas, sub vexillo illo ac stipendio regio militare.

Regna finitima Sinarum Imperio vectigalia ad Ortum tria, ad Occasum tria supra quinquaginta ad Austrum supra LV, ad Boream vero tria eodem volumine numerantur. Adverte tamen hodie, longe pauciora debitum vectigal solum, ea vero quæ hodieque solvunt, plus è Sinarum regno esse

runt quam afferant, ideoque nihil admodum à Sinis laboratur, in vectigalium fide permaneant necne.

Ad hujus regni amplitudinem, ac celebritatem accedit, quod undique vel natura vel arte cingitur aptis ad se tuendum munitionibus. Ad Austrum simul & Ortum mari alluitur, eoque tot insulis distincto, ut classibus ad continentem aditus sit ubique perdifficilis. Ad Aquilonem ardua præcipitia, continuo v leucar. supra quadringen. eoque fortissimo muro conjuncta, Tartarorum prope continuos insultus excludunt. Ab Occasu, qui Aquiloni vicinior est, conterminus visitur arenae siccantis ager, qui multorum dierum penuria advenarum exercitus ab Sinarum regno aut deterret, aut sepelitur. Occasus australior saltibus & montibus frequens notatur, & exigua admodum regna finitima habet, quæ Sinæ negligunt, indigna suo vel metu vel cupiditate arbitrati.

*Quarum rerum sit ferax Sinen-
sis ager.*

EX hac tanta hujus regni am-
plitudine, non ab Ortu solum
in Occasum (prout nostra excurrit
Europa) verum etiam ab Austro in
Aquilonem, contingit, ut alibi
nusquam toto orbe terrarum, tanta
sit rerum nascentium varietas, qua
sub ejusdem regni cœlo producun-
tur; hinc enim climatum diversi-
tas, & ex ea diversarum rerum fer-
acitas pendet, nam alia sub torri-
do, alia sub gelido, alia denique sub
Iove temperato feliciter educun-
tur.

Sinæ ipsi in suis chorographi-
is voluminibus, fuscè quæquæ
Provincia ferat, enumerant, quæ
omnia hic persequi, esset ab insti-
tuta brevitate alienum. Illud
universum cum fide dici potest
quod ab omnibus scriptoribus au-

feri

feritur, omnia, quæ ad humanum
cultum & victum, imo & delicias
faciunt, non aliunde importari, sed
domi abunde nasci. Quin etiam
ausim asserere, omnia prope, quæ
in Europa videmus, in hoc regno
reperiri. Et si quæ desunt, longe
pluribus aliis, quibus Europa caret,
compensari.

Inprimis igitur omni triticeo
abundat apparatus; frumentū hor-
deum, milium, panicum, siliginem
& alia id generis copiose suppedi-
tat. Oriza porro, quæ quotidianus
est eorum fere comatus, longe
Europam superat. Legumina vero,
sed maxime phaseoli, quibus etiam
ipsa jumenta armentaque vescun-
tur, & id generis in variis provinciis
secundam ac tertiam quotannis se-
mentem ac messem pariuntur. Ex
quo non minus agri cœlique fera-
ritas & clementia, quam gentis in-
dustria colliguntur.

Fructuum quoque ac pomorum

B 2 * spe-

species, si olivam excipias & amygdala, è primariis nullæ defunt. Importatæ à nostris ficulneæ, nolunt se ab Europæis superari. Præter hæc alia sunt poma nostris incognita, qualia in Cantonensi Provincia aliisque Australibus sunt, quæ nomine ab Sinis accepto *Licyas* & *Longanas* appellamus, quæ mitissima sunt in paucis, nec usquam alibi generantur. Indicæ quoque illæ è palma nuces, & alia Indica poma ibidem visuntur. Alia quoque species est, quam ficum Sinensem Lusitani vocant, suavissimum simul ac speciosissimum pomum. Ficum ideo solum Lusitani vocant, quod iis quoque passis vesci licet, alias enim nihil habet omnino simile, propiusque accedit ad malum persicam grandem, sed rubeam, ac sine lanugine vel nucleo. Aurea vero mala & citrea omneq; spinosi nemoris pomum, omnem ubique terrarum in eo genere vel varietatem

rem vel suavitatem longo superant intervallo.

Idem quoq; constanter videor de oletum varietate ac præstantia, deque hortensium herbarum apparatus posse confirmare, horum enim apud Sinas, quam apud nostrates, usus est frequentior. Complures quippe de vulgo reperias, qui per universam vitam alia nulla re vel etiam religionis causa vescuntur.

Nec omnium porro florum varietas desideratur, imo non pauci nostris incogniti, non sine voluptate Conditorisq; laude visuntur. Verum Sinæ fere magis eorum specie, quam odore delectantur, atque ita plane inaudita est apud eos (nisi ex quo cum Europæis commercia miscuere) ars odoriferos succos è floribus aut herbis lento igne educendi.

In quatuor ad Austrum provinciis, nobile illud apud Indos folium quod *Betre*, & arbor quam *Are-*

queiram vocant, reperitur. Folium illud suaviter mordicans, magna sua voluptate, vivæ calci mixtum, totos fere dies Indi mandunt, afferuntq; calore illo stomachum non parum adjuvari.

Oleum ex oliva, vel in edulia, vel in lucernas varie supplent, sed omnibus præstat illud, quod è sesamo educitur, nam & odoriferum est, & ubique fere abundat. Horum vina longe nostris sunt inferiora, tametsi contrarium ipsi sibi persuadent. Cum enim uva rarior sit, nec admodum mitis, neglectu quodam ex ea vina non exprimunt, sed ex oriza conficiunt, aliisque rebus, unde fit ut nusquam desit. Eo vino mire sibi placent, & sane nec insuave est, nec ita uti Europæum adurit.

Suilla vulgo vescuntur, sed tamē aliæ quoque carnes abundant. Bubula, ovilla, caprina multa est. Gallinæ, anates, anseres ubique innumera. Quin etiam equis, mulis,
asellis,

asellis, canibus æque fere ut reliquis carnibus vescuntur, atque ita venales in macellis exponuntur. Quibusdam tamen in locis superstitione vel agricultura, bobus & bubalis parcit; ferina, sed maxime cervo, lepore variisque altilibus abundat, vilique omnia pretio comparantur.

Equi & alia id generis jumenta, tametsi Europæis venustate cedant, numero tamen, & pretii vilitate vecturæque facilitate præstant, sicubi flumina obvia non occurrant, nam fere universa regio ita fluviis pervia est, ut pervadi fere tota possit, sive ea flumina natura, sive ars fecerit. Ex quo incredibilis omnis generis navigiorum multitudo ultro citroque navigat, eaque tanta, ut è nostri temporis Scriptoribus unus asserere non dubitaverit, nihilo pauciores in aquis, quam in continenti commorari; quod etsi supra fidem est hyperbole, talis ta-

men est, ut Sinenſia ſolum flumina naviganti, minime ſupra modum eſſe videatur. Ego aliud aſſerere forte majori fide auiſim, non incredibile videri, tot in hoc uno regno navigia, quot in reliquo terrarum orbe poſſe numerari, ſi de iis ſolum agatur, quæ ab aqua potabili deferuntur, nam ea quæ apud Sinaſ maria permeant & pauciora ſunt, & cum noſtratibus nullo modo conferenda. Sed ad equos redeo. Eos Sinae domare minime norunt, caſtrati omnes manſueſcunt, quotquot ad uſus quotidianos adhibentur. Equi porro militares ſunt prope modum innumerabiles, ſed ii ita degeneres atque imbelles, ut ne hinnitum quidem equi Tartari ſine fuga ferant, unde inepti fere ad prælia eſſe ſolent, præterquã quod, cum ferreis calcibus muniti non ſint, ſilices aut rupes in præruptis itineribus ungu læ teneritudo retinere diutius non poteſt.

Magna

Magna eſt in tot fluminibus piſcium varietas & copia, nam præter piſcoſiſſimum mare, ad Austrum Solemque naſcentem, & ea quæ dixi flumina, ſunt ingentes lacus, quos ob latitudinem & profunditatem, exigua prope maria dixeris. Et præter hæc ſuburbana vivaria, haud paulo frequentiora quam apud noſtrates, è quibus in uſus mercatusq; quotidianos nullo non die piſcis educitur, qui etiam nunquam deficit, piſcantesque fruſtratur.

Sinenſia nemora Leones minime alunt, ſed magno numero Tygres, Urſos, Lupos, Vulpes. Elephantes non niſi Pequini in aula ad pompã multi educantur, iiq; aliunde adducti, nec toto regno uſpiã viſuntur.

Linum minime norunt. E goſſipio vulgo ad amictum pannus texitur, cujus ſemen tametſi ante cccc an. eſt ab externis importatum, ita tamen regio illius ferax fuiſſe reperta eſt, ut hodie orbi

B 5

uni-

universo sufficere posse videatur.

Operis bombycini tanta est copia, ut plane cum nostra Europa (nisi forte superior est) certare posse videatur. Ex iis byssinos, atque damasceni operis pannos, quin etiam ad Europe imitationem hodie quoque holosericos texunt, aliaque opera conficiunt, quæ apud nos in usu habentur; sed in pretio tamen tertiam partem ac sæpe quartam vilius distrahuntur.

E cannabo aliisque quibusdam herbis, varii panni texuntur, maxime in æstivos usus, tametsi ex ovium lacte caseos non exprimant, & lacte non admodum vescantur.

eoque solo quod rurgidæ boves præbent, lanam tamen tondent, in ea utenda à nostris longe superantur, nondum enim ex ea pannos conficiunt, candidum instar argenti, nos laneos intexunt, qui tamen apud Sinas in pretio importati habentur. E lana conficiunt tenuiores res æstivi temporis pannos, quibus

vulgu-

vulgus ad pileos utitur, & pro tapetibus, in quibus vel de nocte jacent, vel urbanos ritus suos, de quibus infra, peragunt, horum ad Boream frequentior est usus; qui tametsi longius absit ab Arctico polo, quàm Europa nostra habitetur, frigus tamen haud paulo videtur acrius, nam & flumina permagna lacusque gelu concresecunt, cujus rei causa nondum satis est nobis explorata, nisi eam in Tartariæ nivales montes non remotos referamus, ad quæ frigora propulsanda, non infinitis vulpium & Scythiarum mustelarum pellibus abundant.

Metalla apud Sinas omnia, nullo excepto, reperias licet. Præter æs cuprumque vulgare aliud contrantur, quod nihilo carius est ære flavo. E liquefacto vero ferro aliquanto plura opera quam nostri conflant, lebetes, ollas, campanas, ac tin-

ti-

tinnabula, mortaria, cancellos, fornaces, bellica vel tormenta vel instrumenta, aliaque complura, omnia nostratibus haud paulo viliora.

Aurum nec ignobile est, tamen nostrate pretio longe inferius. Argentum ad monetam usus est, quo pondere non etiam sigillo impresso distinguitur, atque ita in omnium commercio ad stateram pretius omnino expenditur. Quod est per se incommodum, & addita ipsius argenti nobilitate vel ignobilitate, quæ pretio addenda est vel detrahenda, quod etiam incommode infrequens. Pluribus tamen in locis quadratum ex ære usus, quod in ærario publico ad usus minutiores excuduntur, argentea quoque vasa, nec non aurea à potentioribus in usum adhibentur, sed in hac re parcior est Sinarum luxus Europeo. Muliebris tamen mundus etiam apud Sinas maxime in capitibus ornatus.

ornatum auri argentique multum absumit. Vulgaris porro ad mensas supellex fictilis est, quam Europæi fere nescio qua ex causa *Porcellanam* vocant, cui parem inter fictilia vasa non reperias, siue tenuitatem siue nitorem spectes. Nobilissima fingitur in Kiaminensis Provinciae agro, in quo massa lutæa est, è qua fingi solet. Inde in universum regnum finitimasque Provincias ac remotas in Europam usque distrahitur, & ubique habetur in pretio ab iis, qui nitorem inter epulas pluris, quam potius, nam adulterina fraus non inferventium vim patitur, nec unquam findi solet, imo, quod minus frusta inter se filo æreo assures excluduntur, argentea quoque vasa, nec non aurea à potentioribus mittunt.

Vitrum quoque Sinae constant, sed in eo longe ab Europæis vincuntur. Edificia vulgo lignea sunt, etiam regia palatia, ita tamen, ut parietes

orna

tes

tes è lateritio plerumq; opere con-
surgant, qui habitationem solum
discriminant, nam rectum colum-
nis ligneis ut plurimum sustinetur.
Hinc, & ex navigiorum multitudine
facile colligi potest, arborum
quanta sit ubiq; copia, nemorum
que felicitas. Plerumque intra ea
lignorum species, quæ in Europa
visuntur, Quercus est infrequens,
sed ejus vicem supplet æterna quæ-
dam & durissima ligni species, quæ
ideo ferrum Lusitani vocant, nam
& ipso colore accedit, & quernam
de quercu facile coronam refert.
Cedrum quoque videbis, funestam
Sinis arborem. Ea maxime ad sar-
cophagos cadaverum utuntur, quæ
ab Sinis tanti habentur, ut sæpe in-
funebrem loculum, supra mille au-
reos non male collocatos putent.
Arundinum quoque genus est (Lusi-
tani *Bambu* vocant) cujus duri-
ties ferrea prope est, eaque rotun-
da vix ambabus manibus cingitur,

si ma.

si maxima est, ac tamen est ina-
nis, suisque nodis articulisque di-
stineta, sua tamen firmitate pro æ-
dium minorum sæpe postibus sta-
tuitur. Lancearum etiam hastilia
ex tenuioribus fiunt, & in sexcen-
tos alios usus, quorum longa esset
narratio, adhibetur. Hæ arundines
non nisi in provinciis Australibus
gaudent, sed earum tanta est co-
pia, ut regno sufficiant universo,
vixque alterius ligni usus vilis
comparetur.

In focum non lignum solum,
carbones, arundines, stipulamque
suppeditat, sed bituminis genus est,
quale apud Belgas, maxime in Epi-
scopatu Leodiensi, eruitur, ipsi *Muè*
vocant, quod in omnem ejus ge-
neris usum accommodatissime ad-
hibetur, neque fumo molestiam
facessit. In Borealibus tamen Pro-
vinciis copiosius est ac præstantius,
natura scilicet necessitatem adju-
vante. E terræ visceribus eruitur,
quæ

quæ longo tractu distracta ejus usum perpetuant, pretiique moderatione copiam arguunt, & tenuissimo cuique materiam vel in culinam, vel in hypocausta subministrant.

Medicas herbas alit, quas alia regiones non nisi importatas norunt, maxime Rhabarbarum, & Muscum, quæ ab Occasu Saraceniæ Asiæ universæ, & exinde Europam inferunt incredibili commercii lucro, cum hinc vilissimo pretio distractantur. Nam Rhabarbari libram obolis decem emptam, semel septenisque aureis in Europa vendit des. Hic etiam nascitur celeberrimum multorum morborum pharmacum, Lusitani *Signum Sinicum* alii *Sanctum* vocant, ad illius quod ex orbe novo advehitur medendi similitudinem, & ita nascitur, ut nullo colente è desertis locis, solo labore, nullo pretio eruat, indeque incredibili lucro

molu

molumentoque distrahatur.

Salem non in maritimis solum Provinciis conficiunt, sed etiam in continente aquas invenies, è quibus nullo negotio concrefcit. Itaque ubique abundat, ac nihilominus ex eo quod sal in omnes prope humanos usus adhibeatur, fit, ut in regios thesauros è salis commercio copiosum vectigal inferatur; & negotiatores, qui in sale negotiantur, sint in primis copiosi. Sacchari apud Sinas frequentior est usus quam mellis, tamen si æque utrumque abundat. Cera vero non ea sola, quam apes concinnant, sed alia est non candidior solum, sed etiam altera præstantior, nam & minus glutinosa est, & accensa clarior splendet. Ea è vermiculis quibusdam conficitur, quos in hunc usum in arboribus educant. Aliam quoque conficiunt ex arboris cuiusdam fructu, quæ superiori minime est in candore inferior, sed tamen

C in

34 NIC. TRIGAVT.
in splendore longo cedit inter-
vallo.

Quoniam papyri usus apud Si-
nas latius, quam apud nos patet,
ita varie conficitur, sed tamen que-
libet ejus species longe ab nostra
superatur, nam nulla Sinarum char-
ta præli patiens aut scriptiois ex
utraque parte. Itaque folium u-
num è nostratibus, Sinicis duobus
æquivaleret, facile quoque laceratur,
neque fert ætatem. Folia quædam
quadrata conficiunt, quæ in unius
alteriusve passus longitudinem vel
latitudinem protenduntur, & ea
quæ è gossipio fit, candore suo ne
a nostrate quidem superatur.

Omitto necessaria multa, mar-
moræ varis distincta coloribus, py-
ropos, aliosque lapillos & gem-
mas, colores ad pingendum non
ineptos, odorifera ligna & bitumi-
na, aliaque sexcenta. Sed tamen
prætermittere nec possum nec de-
beo duo tria nostris incognita.

DE REG. CHINÆ. 35

Ac primum sit frutex quidam, cu-
jus frondibus celebris illa Sinarum
Iaponumque ac finitimarum gen-
tium potio, quam *Cin* vocant, de-
coquitur. Ejus usus apud Sinas om-
nino esse non potest antiquissi-
mus, nam in vetustis eorum volu-
minibus, nullas ad eam significan-
dâ hieroglyphicus character (qua-
les sunt omnes Sinarum literæ) re-
peritur. Unde fortasse nostros et-
iam hac fronde saltus minime ca-
rere, licet suspicari. Hæc folia ver-
no cælo legunt, eaque in umbra
exsiccant, & ad quotidianam de-
coctionem asservant, quam prope
continuo in potum adhibent, non
sub mensis solum, sed quoties in
pedes hospes amicum visurus ingre-
ditur, hac enim potione invitatur,
eaque secundo ac tertio, si moram
aliquam fecerit colloquendo. Ca-
rida semper bibitur aut potius sor-
betur, & palato non est temperata.
quædam amaritudine insuavis, sed
Ac C 2 reve-

revera salutaris, & ad multa frequentior illius usus. Nec una est hujus frondis præstantia, alia aliam solet superare, atque ita libram uno aureo, & sæpe duobus ac tribus, si præstantior habita fuerit, comparabis: apud Iapones præstantissima decem ac sæpe duodecim aureis vænit; apud quos etiam illius usus aliquanto differt ab Sinensi. Nam Iapones folia hæc in pulverem redacta feruentis aquæ cyathis immiscet, quantum duobus aut tribus cochlearibus continetur, eamque portionem ita permixtam epotant. Sinæ vero in aquæ feruentis vasculum aliquot ejusmodi folia injiciunt: inde calida potesteaquam horum vim imbibit, potatur, ipsa vero folia relinquuntur.

Alterum est bitumen quoddam (consimile lacti) ex arboris cujusdam cortice expressum, ac instaurpicis glutinosum, ex eo conficiuntur.

San.

Sandaracham quandam, hoc Lusitani *Ciaronem*, Sinæ *Cie* vocant. Eo mensas, lecticas, supellectilem, domos ipsas, & navigia inficiunt, varioque ad libitum colore; quæ omnia deinde ad instar speculi splendent, & nitore suo oculis, levitate etiam manibus, cum æquali majestate, blandiuntur, & multam ferunt ætatem. Hinc fit ut Sinarum Iaponumque ædes ita splendant, intuentibusque arrideant: hoc enim velut pigmento, cuiuslibet ligni colorem cum splendore mentiuntur. Hanc etiam ob causam Sinæ minus, quam reliqui populi apud quos est hujus bituminis usus, mappis inter edendum mensas non insternunt, nam splendentes ac velut crystallinæ mensæ si quid ex eduliorum adipe de splendore deperdiderint, exigua purioris aquæ dispersione leviter affricta instaurantur, levis enim illa duraque

C 3 que

que superficies, cujusvis rei per-
 mixtionem excludit. facile fortasse
 arboris hujus esset cum Europa
 commercium, magno sane bono,
 sed haecenus inventus est nemo,
 qui ad hanc rem, dignam sane cu-
 juspiam industria, animum appli-
 carit. Præter hoc quod dixi bitu-
 men, oleum esse reperio expres-
 sum è pomis alterius arboris, super-
 iori non admodum absimile, ejus-
 decocti usus est idem, sed splende-
 re inferior, copia vero superior.

Hæc eadem regio aromatis mi-
 nime caret, vel innatis, vel importatis.
 Cinnamomum & zinzibere
 vernacula sunt, ideoque copiosio-
 ra, posterius quidem nusquam ne-
 bilius aut feracius. Piper, nux, aloë
 similiaque permulta, vel ex insula
 non procul Malucis, vel è vicinis
 regnis importata, quantum copia
 crescunt, tantum opinione pretio
 que decrescunt. Abundat etiam
 nitro, cujus usus minus frequens
 pul-

pulvere ad bella tormentaria (igni-
 tis enim hujusmodi machinis par-
 ticius & ineptius utuntur) quam in
 ludis festisque publicis, quæ inge-
 niosissimis ad intuentium admira-
 tionem ignibus apud Sinas cele-
 brantur; nihil enim est, quod non
 his ignibus artificiosissime menti-
 antur. Arboreæ, poma, prælia,
 igneosque in gyrum globos feli-
 cissime imitantur, sumptu non par-
 vo. Visi sunt nobis Nankini tum
 degentibus, primo anni mense, qui
 apud illos imprimis festus est, tan-
 tum pulveris insumpisse, quantum
 bienni prælio eoque continuo suf-
 fecisset.

CAP. IV.

*De artibus apud Sinas Me-
 chanicis.*

CUM & publica omnium fama,
 experientiaque teste, constet,
 hanc gentem in paucis esse indu-
 striam, facile ex superiori capite

C 4 colli-

colligitur, artes omnes illiberales
 apud eam reperiri, cum materia
 nulla desit, merces quoque ipsa in-
 geniâ pelliciat, quæ duo, artes so-
 lent in summo collocare: de iis hoc
 capite nonnulla attingam, in quibus
 à nostris opificibus discrepan-
 videntur. Ac imprimis ex eo, quo
 Sinae in quotidiano sumptu ferè
 parcius vivunt, evenit, ut opificum
 opera sua non ad artis perfectio-
 nem, sed ad emptorum accom-
 modent voluntatem, ideo ea non
 adeo elaborant, ut pretia moder-
 rentur. Inde fit ut operum suorum
 adulterent bonitatem, externis
 quadam venustate contenti; quod
 ipsum etiam libentius faciunt
 cum Magistratum rebus insudan-
 nam & pretium ab iis exsolvit
 sæpe pro arbitrato, non pro me-
 rito, & inviti ad opera evocantur.

In architectura sunt omnino
 nostris inferiores, non minus in
 edificio

dificiorum splendore, quam anno-
 rum perpetuitate: qua in re du-
 bium est, utri alios superent. Sinae
 quippe, extruendas ædes, humanæ
 vitæ brevitate metiuntur, sibi enim
 non aliis ædificant: nostri vero pro
 innata libidine adspirant ad æter-
 nitatem. Hinc fit ut neque animo
 concipere, neque sibi persuadere
 possint, ædium nostrarum sive
 publicarum, sive privatarum splen-
 dorem; & si quando audiunt, mo-
 des nostras plura sæpe ferè secula,
 imo nonnullas annos mille, alias
 bis mille durare, obstupescunt; cu-
 jus durationis causam rogati, eam
 referimus in alta solidaque funda-
 menta, quorum profunditas reli-
 quam molem superstructam susti-
 nere possit. Sinae contra vel nul-
 la effodiunt, sed solum in con-
 cusso solo lapides prægrandes lo-
 cant, vel si quæ fodiunt, vix aliquot

cubitos solent penetrare, quan-
 tumvis moles, turresve futuræ
 sint

sint excelsissimæ, atque ita raro unius sæculi ætatem ferunt, etiam ipsa moenia, quin sæpius opus sit instaurari. His accedit, quod, ut supra commemoravi, maguam partem ligneæ domus sint, vel ligneis columnis sustineantur, qua in re commoditas est non exigua ex eo quod fere parietes intacto ædificio reliquo possunt innovari, neque enim recta parietibus sed columnis innituntur.

Typographiæ apud Sinas antiquior est aliquanto usus, quam apud Europæos, nam à quinque retro seculis certum est, ab iis usum receptam, neque desunt qui asserant prius ea Sinas fuisse usos, quam hanc mortalitatem immortalis sese Deus abjecisset. Verum a nostris differt non parum, quæ hieroglyphicis eorum characteribus ob multitudinem esset perdifficilis, quanquam hodie in brevi aliqua characteres tabulæ lævi ac enodis

pyro fere malove vel zizycho, insculpunt.

In hac tabula exscriptum folium, sed universum leviter conglutinant, inde magno artificio, jam sic campapyrum ita eradunt, ut non nisi in tenuissima facie transparentes characteres remanere videantur, tum stylis ferreis ita tabulam illam exsculpunt, ut sola characterum vel picturæ lineamenta emineant. Deinde incredibili facilitate, ac celeritate, folia pro arbitratu imprimunt, eaque sæpe typographus unus, die uno, quingenta supra mille expedit. In insculpendis quoque tabulis ita expediti sunt, ut nihilo plus mihi videantur temporis in sculpenda, quam nostri in componenda una emendandaque consumere. Hæc excudendi ratio ad Sinicos characteres fere grandiusculos accommodatior est, quam ad nostros; neque enim è tenuissimis nostris ele-

elementis exsculpi lignæ tabulæ
 commode posse mihi videntur.
 Cæterum unum est in hac re miræ
 commodum; cum enim tabulæ, se-
 mel insculptæ, domi asserventur,
 quoties libuerit, licet aliquid de-
 trahere vel addere, non unum so-
 lum verbulum, sed periodos etiam
 integras, dum tabulæ non nihil
 sarciantur; neque cogitur typo-
 graphus, vel auctor cum primum
 excudit, simul ac semel ingentem
 librorum multitudinem typis ede-
 re, sed quoties voluerit, aut opus
 fuerit, volumina pro arbitrariis plu-
 ra pauciorave excuduntur. Quod
 nobis sæpe contigit, nam libros de
 rebus ad nostram religionem spe-
 ctantibus, scientiisve Europæis Si-
 nice à nostris editos, domi excudi-
 mus domesticorum famulorum
 opera. Tanta igitur hujus typo-
 graphiæ facilitas est, ut qui semel
 viderit, mox ad idem audendum
 se accingat. Ex hac commoditate

nasci-

nascitur tanta Sinensium librorum
 multitudo ac uilitas, quantam non
 facile est ei, qui non viderit, expli-
 care.

Alia quoque est ratio in mar-
 more lignove semel exsculpta im-
 primendi. Epitaphium aliquod,
 exempli causa, picturave plano
 marmori insculpta, superposito hu-
 mentis chartæ folio laneoque pan-
 no medio, tam diu malleolo per-
 cutitur, dum in vacua picturæ cha-
 racterumve lineamenta subtilis se-
 se papyrus insinuet. Inde levi ma-
 nu atramento aliove colore quoli-
 bet, folium illud inficitur, eaq; sola
 lineamenta in suo candore perse-
 verant, ac prototypi formam refe-
 runt non ineleganter. Verum hæc
 ratio crassiora lineamenta exigit,
 nec ad subtiliores laminæ ductus
 adhiberi potest.

Picturæ (cujus frequentem in
 artificiiis adhibent usum) gens est
 addictissima, sed omnino ab Eu-
 ropæa,

ropæa,

ropæa, ac multo etiam magis in
 statuaria fusilique opere superatur
 magnificos fornices hominum a
 nimantiumque figuris insignit
 templaque sua inanium Deorum
 simulachris & ære campano nobi
 litat. Et quidem, si recte conjicio
 videtur mihi gens, alioqui ingen
 osissima, horum artificiorum ide
 rudis esse, quod illi nullum unqu
 cum exteris gentibus commerciu
 fuerit, quo naturam, nulli alias in
 feriolem gentium omnium, ar
 adjuvaret. Picturas oleo vel umbra
 insignire genti ignotum, ideoque
 demortuis similiore quam vivi
 In statuis etiam infeliciores mihi
 esse videntur, in quibus effingent
 dis, omnia symmetrie præcepta o
 culo solo metiuntur, qui sæpe fall
 litur, erroremque in magnis corp
 poribus non parvum committit
 sed non ideo ab insanis monstro
 rum molibus abstinent ex ære
 marmore ac luto educendis. Ære

cam

campana omnia ligneis malleis
 pullantur, nec videntur posse fer
 reos tolerare; atque ita nec sono
 possunt cum nostratibus compa
 rari.

Instrumentorum apud eos mu
 sicorum varietas est & copia, sed
 organis carent atque clavichordiis,
 & omni hujusmodi instrumento.
 Fides instrumentis omnibus adhi
 bent è cruda bysso retortas: ex a
 nimalium fibris ne confici quidem
 posse norant. Instrumentorum ta
 men concinnandorum symmetria
 nostræ respondet. Musica porro
 omnis in unius vocis sono con
 sistit, vocum diversarum discor
 diam concordiam plane ignorant.
 tamen ipsi de sua musica sibi
 maxime blandiuntur, quæ nostro
 aurium iudicio superbissimo
 bona omnino iudicatur. Et quan
 tum ipsi sibi primas de musicis
 oncentibus arrogant, nostratiã
 men organa & cætera, quæ ha
 etenus

Stenus audierunt instrumenta, admirantur, idemque fortasse de nostrarum vocum harmonia iudicabunt, cum ejus artificium sonos perceperint, quos hactenus temporibus nostris non audierunt, omnium quippe rerum fere muta sunt rudimenta. Id, ut suspicor, facit ingenua Sinarum indoles, quæ facili peregrina suis præfert, ubi reverè iudicat præferenda. Eorum enim superbiam à meliorum ignorantie, vicinarumque gentium barbarie ortam reor.

Horis metiendis vix habent instrumenta. Quæ habent, vel aquæ vel igne mensurantur. Aquea sunt velut ingentes clepsydræ. Ignis ex odorifero cinere confectus, re mentorum nostrorum fomites imitantur. Pauca etiam alia conficiuntur rotulis ab arena velut aqua circumactis, sed omnia ad nostratiam artum, sunt umbra, & fere multum peccant in ipsa metiendi temporibus.

symmetria. E sciotericis solum norunt illud, quod ab æquatore nomen accepit, sed neque illud proportionem locorum didicerunt collocare.

Spectandis comœdiis sunt admississimi, eaque re nostrates superant, atque ita innumera adolescentium multitudo hoc exercitio distinetur. Eorum alii quaquaversum libuerit, toto regno peregrinantur, alii in nobilioribus emporiis commorantur, & in publicas privatasque celebritates adhibentur. Sed omnino regni sæx est, nec alia facile vitis scœdior reperitur. plerique enim ab his archimimis, pueruli pretio comparati choros ducere, mimos exercere, vocem inflectere, à teneris edocentur. Omnes hæ comœdiæ antiquæ fere sunt, vel historiæ, vel fictiones, & omnino paucae recensentur. Epulis quoque fere celebrioribus adhibentur. Ipsi mimi cum vocantur, ad quamlibet è vulgatis

agendam adveniunt comparati.
Itaq; comediarum volumen con-
vivatori, quam spectare voluerit,
electuro ferunt, ipsique conviva
inter edendum ac potandum spe-
ctant tanta sua voluptate, ut cum
horis sæpe decem epulentur, tan-
tundem temporis expleto sæpe
pulo, spectando insumant, dum una
comœdia ex alia trahitur. Canen-
do fere omnia pronunciant, & vi-
quidquam vulgari loquendi modo
effertur.

Sigillorum apud Sinas usus
nobilis & frequens, nec iis solum
litteras suas muniunt, sed & scripti-
ones, poëmata, picturas, aliaq; con-
plura. Nec in his aliud insculpitur
præter nomen, cognomen, gra-
dum, dignitatemq; auctoris. No-
unum adhibent. Pluribus sæpe su-
rum operum principia finesque in-
signiunt, eaque non in cera aut
simili quapiam imprimunt, sed
beo solum colore inficiunt. Hi
fi

feri solet, ut viri primores vas ha-
beant in mensa sigillis plenum,
quæ varia sua nomina (nam Sinæ
singuli pluribus nominibus appel-
lantur) insculpta habent, eaq; ma-
teria fere nobiliore constant, ligno,
marmore, ebore, ære, crystallo,
corallio, aliisque lapillis nobiliori-
bus. Eorum quoque artifices plu-
rimi reperiuntur, neque hujusmodi
opificium apud Sinas est illiberale,
ex eo maxime quod sigillorum
characteres à vulgatis differant, &
antiquitatem, cujus apud omnes
gentes magna est veneratio, sa-
vant, ideoque eorum artifices non
litteratos esse necesse est.

Alia quoque ars est huic ab simi-
conficiendi scilicet ad omnem
scriptionem atramenti. Id exiguis
velut panibus concinnant, ex olei
mo. Et quoniam ipsi suis chara-
teribus venuste pingendis addicti
præ reliquis gentibus, ideo fit
non elegans tantum scriptor ab

iis aestimetur, & passim omnibus officiis colatur, sed etiam ipsi scriptorii atramenti opifices non illiberales habeantur. Eo utuntur in marmorea lamina, eaque apprime lævi, cum aliquot aquæ guttulis, scriptorios illos paniculos affricant, laminamque inficiunt, deinde penicillo è pilis leporinis, quo ad scribendum utuntur, atramentum excipiunt. Harum quoque laminarum artifices permulti visuntur, qui magno sæpe pretio nobiliora saxa lævigant, & cum venustate concinnant. Deniq; tria hæc quæ ad scribendum adhibentur, pleraq; insigni ornatu constant, in pretio habentur, eo quod in re suapte natura gravem, qualis est scriptio, à viris æque gravibus in sum adhibentur.

Aliud quoque est opificium, præclarissimum munusculum, quod si. rum à nostris usurpatum. Id in compluribus invicem in benevolentia testificiendis, ad conciliandum æstimonium mittunt. Nosque ipsi pletempore ventum, flabellis versatam cistulam, amicorum donaria,

quibus omnis hominum conditio & sexus uti solet. In publicum nemini sine flabello prodire fas est, tametsi cælo frigido ventos arceri quam evocari melius esse videatur; sed Majestatis potius alicujus majorem, quam necessitatis habent rationem. Ea varie conficiuntur; nam si materiam spectas, ex arundine, ligno, ebore, ebene, adjuncta papyro, bysso, & odorifero etiam quodam stramine constant: si formam, alia sunt rotunda, alia ovata, nonnulla etiam quadrata. Quæ sunt ex usu porro primorum civitatum, è charta candida eaq; inaurata pereleganter sunt confecta, & pro arbitrato vel complicantur vel explicantur. In iis exscribi sibi sæpe jubent nobilem aliquam sententiam, aut poëma. Et hoc est vulgatum munusculum, quod si. bi invicem in benevolentia testi-

domi hodie habemus, quæ aliis deinde simili benevolentia remittamus. In iis porro conficiendis, innumeri ubique opifices occupantur. Mihi semper visum est, hunc apud Sinas, stabellorum usum cum nostris chirothecis comparari posse. Et licet usus utriusque primarius contrarius esse videatur, nam illorum in propulsando æstu, harum in arcendo frigore consistit, tamen usus vel majestatem vel munuscula potissimum spectare videntur.

In his paucis Sinæ ab Europæis discrepant, in aliis longe pluribus in tanto terrarum intervallo minime conveniunt, maxime in vescendi, sedendi, dormiendique ratione, in qua ipsi soli cum Europæis, et aliis gentibus, nescio qua ratione conspirarunt, nam & mensas, & sedilia, & lectos adhibent, quibus omnibus finitimi omnes & reliqui populi minime utuntur, sed in ipsi

sola

solo stercis instrato sedent, vescuntur, ac dormiunt. Quod sane notatu dignissimum videtur, & unde facile plurimarum rerum similitudo, quam ne longior sim omitto, colligetur.

C A P. V.

De artibus apud Sinas Liberalibus ac Scientiis, deque Literariorum gradibus.

PRius ad hujus Imperii administrationem quam veniamus, omnino necesse est, ut de gentis literis, scientiis, earumque gradibus pauca præmittamus, in quibus magnam partem hujus Reipublicæ regendæ ratio consistit; quæ à reliquis orbis terrarum ubivis gentibus, in hac parte magno discrepat intervallo. Ac tametsi huic regno Philosophi non imperent, dici tamen debet Reges ipsos à Philosophis gubernari. Eorum scribendi componendique ratio, quæ hiero-

D 4

gly-

glyphicis illis Ægyptiorum figuris similis est, non parum à loquendi consuetudine discrepat. Nullus enim omnino liber vulgato idiomate scribitur. Et si quis fortasse ad familiarem consuetudinem propius accedit, is neque materia, neque opinione sese supra vulgus extollit. Et tamen omnes fere utriusque sermonis voces communes sunt familiari colloquio, & graviori scriptioni. In sola porro vocum compositione hæc diversitas tota consistit.

Cujuslibet autem apud Sinas sermonis voces, ad unam omnem monosyllabæ sunt, & ne una quidem dissyllaba vel polysyllaba reperitur, quanquam sunt duarum sæpe trium vocalium in unam syllabam coëuntium non paucæ diphthongi. Diphthongos voco nostro loquendi more; nam neque vocalium, neque consonantium apud Sinas ulla mentio, sed ut rerum

ita vocum singularum suus est hieroglyphicus character, nec pauciores literæ quam voces numerantur, idemque est apud eos dictio, syllaba, elementum. Si tamen in hoc opere voces Sinicas plurimum aliquando syllabarum legeris; sic habeto, Sinice singulas syllabas, singulas voces esse, sed quia ad rem unam significandam institutæ sunt, à nobis Latino more in unam vocem esse compactas. Ac tamen si pro rerum multitudine sit numerus characterum, eos tamen inter se ita componunt, ut septuaginta octuagintave millia non excedat. Et ex iis qui decem millia noverit, eos qui fere necessarii sunt ad scribendum characteres, est assecutus: nam omnes omnino nosse nec oportus est, nec est in universo fortasse regno qui noverit. Horum etiam characterum plurimum idem est sonus, figura non eadem, imo etiam significatio non una. Unde

fit ut aliud nullum idioma æquiuocum æque reperiatur, neque à loquentis ore scriptio ulla excipi potest ab audientibus exscribenda, nec libet unus ab audientibus cum prælegitur intelligi, nisi librum eundem præ oculis habeant, ut æquivocos vocum sonos, quos aurium iudicio minime distinguunt, oculorum fide figuras intuendum, internoscant. Imo etiam inter loquendum non raro evenit, ut alter alterius conceptum accurate alioqui proferentis & polite loquentis minime assequatur, ipse non reperere solum cogatur, sed etiam scribere, ac si non sit ad manus scriptorius apparatus, vel aqua supra mensam, vel digito in aëre audientisve manu, characteres effinguntur, idque maxime inter literatos & eloquentes alioqui viros accidit, quo purius ornatiusque ad librorum scriptiōnem propius colloquuntur. Hanc æquivocationem

nem utcumque tollunt accentibus ac tonis quinque, quos utique subtiles non ita pronum est internoscere, his sonorum suorum pauciat utcumque subveniunt, nam syllabam apud nostrates unam, sæpe hac tonorum varietate quintuplicem faciunt significatione inter se toto cœlo differentem: nullaque est omnino dictio, quæ non uno ex his accentibus efferatur. Unde loquendi & intelligendi difficultas augetur, ita ut nulla mihi toto terrarum orbe lingua, advenis æque difficilis ad discendum esse videatur. Sed ea tamen & divino favore & improbo labore ab iis superatur, qui se totos hujus gentis saluti consecrarunt, qui non loqui solum, sed & legere ac scribere, quotquot habitus est nostra Societate hic sunt, didicerunt. Hujus rei causam ego quidem esse suspicor, quod ab omni sæculi memoria, gens hæc scriptiōnem

nem expolire magis, quam sermo-
nem procurarit, ex eo quod omnis
ejus eloquentia ad nostra usque
tempora in sola scriptione, non et-
iam in pronunciatione consistat.
Qualem Isocratis fuisse apud Græ-
cos legimus: hinc fit, ut familiares
etiam Nuncii non verbo, sed scri-
pto etiam intra eandem urbem se-
re transmittantur.

Hic porro scribendi modus, quo
singulis rebus singulos appingimus
characteres, etsi memoriæ sit per-
molestus, tamen adfert secum in-
signem quandam nostrisque inae-
ditam commoditatem. Nam ne
rationes alioqui sermone inter se
versissimæ, si communibus in scri-
bendo characteribus utantur, in
brorum literarumque commercio
communicant, tametsi alia alia
minime assequatur colloquendi-
Ita Iapones, Corai, Caucinciæ, Le-
hiæi cōmunes habent libros, tam-
etli eos efferendo, ita inter se di-
cunt

crepent, ut alter alterius ne ver-
bum quidem intelligat, eundem
tamen omnes librorum sensum as-
sequantur, licet præter suum idio-
ma aliud nullum norint. In ipso
quoque regno Sinarum Provinciæ
singulæ ita fere sermone inter se
discrepant, ut nihil habeant omni-
no commune. Et tamen librorum
ac literarum est omnibus commu-
ne commercium.

Præter hunc tamen cuique Pro-
vinciæ vernaculum sermonem, a-
lius est universo regno communis,
quem ipsi *Quonhoa* vocant, quod
curialem vel forensem sonat. Id ex
eo evenit, quod Magistratus om-
nes, ut infra dicam, in ea Provincia,
in qua publicum munus gerunt,
externi sint; ac ne peregrinum ser-
monem ediscere cōgerentur, cu-
minimale est toto regno idioma, quo
forensia solum negotia pera-
guntur, sed vel politiores om-
nes, vel advenæ cum indigenis in
qua-

qualibet provincia colloquuntur. Et hunc solum nostri sermonem ediscunt, neque enim cujuslibet Provinciae sermo usquam necessarius, sed neque urbanus est, aut politioribus in colloquium, nisi forte à contribulis domi familiariter vel foris ad patriæ memoriam adhibetur. Eumque sermonem ipsi pueri ac mulieres omnino norunt frequentia ipsa difficultatem superante.

Audio apud Iaponios supra characteres hos, qui ab Sinis eo penetrarunt, alphabeti, elementorumque paucorum, more nostro usus reperiri, quo ipsis suum idiomata scribere sine infinita illa Sinensium characterum farragine licet; idem fortasse vicinis, quas supra memoravi gentibus commune, verum apud Sinas ejusmodi elementorum nullus usus, sed neque vestigium, atque ideo characteres ipsi suos, figuras, à prima pueritia ediscunt.

ad extremam prope senectutem, quotquot literas profitentur. Id tamen proculdubio scientiis melioribus, temporis multum detrahit, idem tamen eorum animos non omnino inutiliter distrahit, avertitque à juvenili licentia, in quam omnes quidem, sed ociosissime propendemus. Ex hoc etiam characterum pingendorum pro literis modo, nascitur insignem quoddam apud Sinas scriptio-

genus, quo genere non paucis solum dictionibus, sed syllabis ea dicitur, quæ nos longis ambagibus minus etiam significanter fortasse diceremus.

Sed quoniam de characteribus pingendis agimus, omittendum non est, Sinicæ scriptio-

nis est diametro nostræ adversarium; nam ad dexteram à summo ducunt: nos à sinistra in dexteram, in latum proficimur.

E nobilissimarum scientiarum varietate in solius prope Philosophiæ moralis noticiam devenere naturalem quippe variis erroribus potius oscurarunt quam illustrarunt. Ethica porro ipsa præcepta ex eo quod de Dialectica nihil attingerunt, nullo doctrinæ ordine sed confusis fere sententiis atque ratiocinationibus tradunt, quantum duce illo quod à natura infundi solet, lumine assequuntur. Maximus inter omnes Philosophus Sinesis Confutius appellatur, quem invenio quingentis quinquaginta uno annis ante Christi Servatoris nostri in terras adventum in hac lucem prodiisse, & annis amplius septuaginta ita vixisse, ut non inemplo minus, quam scriptis & congressibus omnes ad virtutis studium incitaret. Ex qua vivendi ratione consecutus est apud Sinas, ut mortales omnes, quotquot ubique terrarum virtute præstiterunt, viderentur.

factimonia excessisse credatur. Et sane si ejus dicta factaque quæ leguntur attenderis, paucis è nostratibus Philosophis Ethnicis cedere, multos etiam eum superare fatebimur. Eam ob rem tanta est viri opinio, ut nullum ejus pronunciatum ab Sinesibus literatis hodieque in dubium revocetur, sed ab omnibus æque in Magistri communis verba juratur. Nec literati viri solum, sed ipsi quoque Reges eum per tot retro secula, mortaliū tamen, non etiam Numinis alicujus ritu venerantur, & gratum animum acceptæ ab eo doctrinæ sese exhibere profitentur. Nam & per tot temporum intervalla, illius in hanc diem postero magno sunt apud omnes loco. Et à Regibus familiæ capiti, honoris non exigui titulus hæreditario jure est attributus, quem census per magni & immunitates consequuntur.

E Nos

Non Philosophiæ solum Ethicæ, sed Astrologiæ quoque, ac multarum disciplinarum Mathematicarum non mediocrem sunt notitiam assecuti. In Arithmetica tamen ac Geometria feliciores aliquando extitere: sed hæc etiam omnia vel consequuti, vel etiam tradidere perturbate. Constellationes ipsi diuerso à nostris modo partiuntur. Et in stellarum numero supra eas, de quibus Astrologi nostri meminerunt, quadringentas addidere, in numerum enim tenuiores quasdam vocant, quæ non semper apparent. Verum hi Astrologi nihil admodum de cœlestibus phenomenonis ad rationis calculos reuocandis adlaborant. Magnam partem in prædicendis Eclipsium momentis, & Planetarum ac stellarum motibus occupantur. Sed hæc etiam omnia mille scatent erroribus. Denique omnem fere suam de sideribus cognoscendis scientiam, in eam

eam, quæ à nostris Iudiciaria est appellata, referunt, arbitrati, quæcunque in hoc elementari orbe sunt, ab sideribus dependere. In his tamen Mathematicis disciplinis, aliquid ab Saracenis, qui ab Occasu venerant, accepere, sed nihil illi demonstrationum auctoritate, confirmant, sed solum tabulas quasdam reliquerunt, ad quarum normam fastos suos, Eclipses utriusque planetæ, & omnium motus reuocantur.

Auctor illius familiæ quæ hodie rerum potitur veruit, ne quisquam hæc Astrologiæ iudiciariæ præcepta ediscat præter eos, qui sunt hæreditario iure in eam rem designati; veritus ne ex hac siderum notitia, qui eam sit consecutus, res novas in regno moliendi facultatem accipiat, & opportunitatem consequatur. Qui tamen hodie regnat, varios magno censu Mathematicos alit, eosque vel intra palatii fines

Eunuchos, vel extra regios Magistratus, quorum duo sunt hodie, in Pequinensi regia, tribunalia; alterum Sinarum, qui à suis acceptam fastos eclipsesque subducendi rationem profitentur; alterum Sarcenorum, quod eadem ad importatam ab Occasu disciplinam revocat, ac utriusque deinde tribunalis iudicium inter se conferunt, & alterum ab altero adjuvatur. Utrique etiam in modico colle arei ad contemplanda sidera habent, in quo Mathematicas machinas inusitatae magnitudinis fusili aere construxerunt, quae antiquitatem aliquam praeseferunt. In eo colle semper unus aliquis Collegarum nocturnis horis excubat, si quis forte caelum inusitata siderum, vel alicujus Cometæ novitate portendat, quod si contigerit, die insequenti, misso ad Regem libello admonent, ac simul exponunt, quae sinistra, quae laevi omnis significatio videatur.

videatur. Nanquinesium Mathematicorum area, in edito colle intra urbem eminet, & Mathematicorum instrumentorum moles, Pequinesium superat elegantiam, quia eo tempore in ea urbe Reges commorabantur.

Pequinesium Astrologorum jus est, in solis ac lunae defectibus, toto regno, praedicendis, & lege lata, Magistratus simulachrorumque Ministri, ubique jubentur certum in locum cogi, officiorum suorum cultu insignes, & planetæ laboranti subvenire, quod aereis cymbalis ad numerum pulsatis, & saepe flexis poplitibus se facere arbitrantur, toto eo tempore, quo planetas illos deficiendo laborare credunt. Audio vereri eos, ne à serpente, nescio quo, per id tempus sorbeantur.

Artis medicæ præcepta non parum à nostratibus discrepant; verum non aliter ac nostri venæ pulsam

explorant. Et sane sunt in medendo non infelices. Pharmacis porro utuntur simplicibus, herbis, radicibus, aliisque hujusmodi. Itaque ars tota Sinensis medica herbariarum fere nostrae praeceptis continetur. Hujus artis nullus est publicus ludus, sed quisque privatim à quolibet Magistro ruditur. In utraque regia, artis medicae gradus praevio examine conceduntur, sed ita quasi per transennam nulloque delectu, nihil ut amplius auctoritatis opinionisve consequatur, qui eo gradu insignitur, quam qui eo caruerit, ex eo quod nemini aegris mederi interdicitur, sive peritus artis medica fuerit, sive imperitus. Denique hoc omnibus exploratum est, neminem vel Mathematicis, vel Medicis praeceptionibus insudare, qui quidem in Ethica eminere se posse speraverit. Atque ita nemo fere iis dat operam, nisi quem vel rei familiaris, vel ingenii tenuitas, à

sub-

sublimioribus disciplinis deterruerit, unde fit ut vix ullo sint in pretio, nam honos alit artes, omnesque accenduntur ad studia gloriae, vel spe praemiorum.

Id è contra in Ethica scientia videre licet, ad cujus celebriores gradus quisquis evehitur, nae ille Sinicae felicitatis apicem sibi videtur consecutus. De his fusius paulo agendum mihi censeo, non enim id lectori minus jucundum fore arbitrator, quam novum. Sinensium ille quem dixi Philosophorum Princeps Confutius, quatuor antiquorum Philosophorum volumina concinnavit, ipseque quintum suo Marte conscripsit. hos libros quinque doctrinas appellavit. In his Ethica bene vivendi & Reipublicae gerendae praecepta, veterumque exempla, ritus, ac sacrificia, quin & varia veterum poemata, aliaque hujusmodi continentur. Praeter haec quinque volumina à duobus tribusve Phi-

E 4

loso-

lofophis, Confutio fcilicet, ejusque
 discipulis, in unum volumen reda-
 cta sunt varia nullo ordine præce-
 pra similia, sententiæ de moribus &
 recta ratione instituendis, se pri-
 mum ipso, inde familia, denique
 regno ad virtutem componendo.
 Id volumen, quia libris quatuor
 continetur, *Tetrabiblion* appella-
 runt. Hi novem libri sunt biblio-
 thecatum Sinensium antiquissimi,
 & è quibus prope reliqui prodie-
 runt, hieroglyphicos item maxi-
 mam partem continent caracte-
 res: & sanè Philosophiæ moralis
 præcepta non parum Reipublicæ
 profutura præscribunt. Itaque legi
 ab antiquissimis Regibus lata est
 multorum sæculorum usu confir-
 mata, ut qui literatus apud Sinas
 esse & haberi velit, ex his libris sua
 doctrinæ fundamenta habeat ne-
 cesse sit, in quibus non satis est
 genuinum textus sensum asse-
 quantur, sed etiam, quod diffici-

lius.

lius, ut subito de singulis possint
 sententiis apte scribere, ideo sin-
 gulis Tetrabiblion illud, de quo
 supra, ediscendum, ut id præstare
 possint.

Nullus porro ludus est aut aca-
 demia publica (quod de nostris
 Scriptoribus aliqui asseruere) cujus
 Magistri hos sibi libros susceperint
 exponendos, sed quisque Præce-
 ptorem sibi pro arbitratu deligit, à
 quo domi suæ suoque sumptu in-
 struatur. Horum porro domesti-
 corum Ludimagistrorum ingens
 est multitudo, tum quod ab uno
 plures, characterum Sinensium vi-
 tio, vix possint erudiri, tum maxi-
 me quod in more positum sit, ut
 dixi, quemque domi suæ filiorum
 duntaxat ludum aperire, tametsi
 unus alterve numeretur; ideo cre-
 do, ne aliorum commercio à stu-
 dendæ contentione avertantur.

In hac scientia tres literarum
 gradus iis, qui ex eorum numero

E 5

exa-

examinandos sese præbent, aptique fuerint iudicati, conferuntur. Id porro examen in sola fere scriptio-
ne consistit. Primus literatorum gradus confertur in singulis urbi-
bus, eo in loco, qui ludus appel-
latur. Eum confert insignis aliquis
literatus ab Rege ipso in eum fi-
nem nominatus. Is ex officio *Tihio*,
gradus vero ipse *Siencai* dicitur, &
Baccalaureatum nostratem repræ-
sentat. *Tihio* igitur omnes sua
provinciæ urbes peragrat, eum gra-
dum collaturus; cui triplex exami-
natio præmittitur. Ubi Cancellarius ille
ut nostro more loquar, advenit,
quotquot ex ea urbe ejusque fini-
bus ad illum gradum aspirant, re-
pente concurrunt, seque examini
subjiciunt. Primum instituitur
Ludimagistris illis, qui Baccalau-
reis, cum gradum assecuti sunt,
præfunt, dum ulteriorem adipis-
cantur. In hoc examen admittitur
quilibet, & sæpe contingit, ut qua-

tuor quinqueve millia ex una urbe
numerentur. Hi Ludimagistri sti-
pendio regio aluntur in hunc fi-
nem. Hi deinde ad quatuor urbis
præfectos (qui omnes sunt literati,
alius enim nemo Rempublicam
attingit) à Ludimagistris remittun-
tur, qui denuo examinatos Cancellario præsentant, sed ex universo
numero non amplius ducentos,
quos ex meliori scriptio-
ne dignissi-
mos iudicaverint. Cancellarii ter-
tium est examen, & omnino reli-
quis austerius, nam è ducentis vi-
ginti trigintave, non plures, pro
regionis magnitudine, quos eo-
dem examine dignissimos inven-
it, Baccalaureos appellat, & præ-
centorum annorum Baccalaureis
aggregat, qui omnes non infimam
urbis partem dignitate repræsen-
tant; nam ab omnibus coluntur
de futuræ, ad quam accedunt, di-
gnitatis. Talarem, pileum, & o-
mnem dignitatis insigne peculiare

duunt, eoque cultu alium nisi Baccalaureum prodire est nefas. Magistratum congressibus honoratius affident, & graviores urbanitatis ritus iis exhibent, quibus vulgo uti non licet. Multis quoque immunitatibus gaudent, & præter Cancellarium suosq; illos IV Ludimagistros nemini fere subsunt, nec facile cæteri Magistratus de illorum causis delictive judicant.

Cancellarii munus non solum in novos se Baccalaureos extendit, sed antiquiores etiam superiorum annorum illo gradu insignitos, in eum cudi reddit, & quid vel profecerint vel defecerint, severa trutina explorat. Ergo pro scriptionis bonitate quinque ordines instituit, qui primo censentur, præmio, prætestatem facit munia quædam publica, sed non maxima, sine superiore gradu gerendi; in secunda classe recensitos, præmio quoque sed inferiore donat. Tertios neque

præmio, sed nec pœna dignos censet. Quarti publice vapulant, sordidæ pœnam luentes. Postremi tandem Baccalaureatus insignibus exuuntur, & in vulgi ordinem rejiciuntur. Id faciunt, ne postquam in Baccalaureos recensiti fuerint, in otio delitescant, & quæ didicerint, oblivioni tradant.

Alter autem Sinensium literatorum gradus *Kingin* appellatur, & cum nostrorum Licentiarum ordine comparatur. Is non nisi tertio quoque anno in Provinciæ metropoli sub octavam lunam, majori etiam majestate confertur. Sed non iis omnibus, qui eo digni censentur, sed qui inter illos certo numero dignissimi, pro Provinciarum dignitate ac celebritate plures paucioresve. Nam in utraque Regia, Pequinensi scilicet atque Nanquimensi, quinquaginta supra centum ex omni Baccalaureorum numero Licentiatum renunciatur; in Ceuquiana,

quiana, Quam Sinensi, atque F
quiana quinque supra nonaginta
in reliquis pro literatorum nume
ro ac Provinciae dignitate aliquan
to pauciores.

In hoc examen soli Baccalaurei
nec tamen omnes, admittuntur
sed è singulis Provinciae urbibus
aut ludis, ut jam dixi, ab Cancell
rio illo Baccalaureorum minimum
triginta, summum quadraginta
omni numero ad scriptionem ex
cussi, seliguntur. Et tamen haec
tione in provinciis celebrioribus
sæpe numerus eorum, qui ad Li
centiatorum ordinem adspirant
ad quatuor millia excrevit. Igitur
anno illo, qui Licentiatibus initiandis
tertius quisque recurrit, qualis ex
empli causa fuit annus Domini
1609, & proxime recurret 1612
paucis ante octavam lunam diebus
quæ sæpe in Septembrem mensem
incidit, Magistratus Pequinensis
selectissimos ex universo Regno

Philosophos ad centum Regi offe
runt, dato libello, ut ex iis triginta
in singulas nempe Provincias bi
nos, nominet, qui huic Licentia
torum discussioni præsent. Eorum
porro alterum è regio Collegio,
quod *Hanlinyuen* vocant, esse ne
cesse est, cujus Collegæ toto re
gno celeberrimi esse perhibentur.
Eos vero Rex omnino non nomi
nat, nisi sub idem temporis pun
ctum, quo citatissimo itinere in
designatam provinciam poterunt
pervenire, adhibitis quoque per
multis excubitoribus, ne quem ex
provincia ulla ex causa prius al
loquantur, quam Licentiatibus sint
denunciati. Ex eadem quoque pro
vincia, ab Magistratibus Philoso
phi celebriores evocantur, à quibus
Regii illi examinatores duo, in hoc
examine primaque scriptionum
discussionem, cum fide adjuventur.
In qualibet porro metropoli,
palatium ingens pro hoc examine

duntaxat extractum cernitur, altissimis muris cinctum. In eo domiciliorum stationes permultæ, ab omni tumultu semotæ, in quibus examinatores, quos dixi, descriptiones discutiunt, commorantur. Præter has, in medio palatii sunt cellulæ supra quater mille, præter exiguam mensam & scabellum, & unum hominem capere ultra nihil possunt. Ex his cellulis nemo cum vicino colloqui, sed nec videre quenquam potest.

Ubi examinatores & Urbani Regii, quos dixi, in metropoli advenerunt, prius in eo palatio sua quisque statione includuntur, quam cum ullo colloqui possunt, imo à mutuis inter se colloquiis excluduntur, toto eo tempore, quo in scriptorum discussione laborantur. Quin etiam id temporis nocturnæ diurnæque multorum militum & Magistratum excubia explorant & arcent omne literarum

ac sermonum commercium eorum qui intra palatii fines degunt, cum iis, qui extra eos commorantur.

In hoc porro examen tres & eadem ubique dies toto regno deputantur, nonus nempe, 12 ac 15 octavæ lunæ dies. Et ab illucescente aurora in primam noctem tempus scriptioni conceditur, januis studiose occlusis. Scribentibus porro levis refectio pridie comparata sumptu publico præbetur. Cū in palatii fines Baccalaurei admittuntur, severissime explorantur, secum aliquem librum aut scripturam deferant nec ne. Et solum finguntur penicillos aliquot quibus ad scribendum utuntur, & scripturam laminam, de qua supra, atramentum, chartamque deferre. Eorum porro vestes, penicilli, laminæ scriptoriæ, ne quid per fraudem contineant, explorantur. Si fraus aliqua prehensa fuerit, non excluduntur solum, sed etiã acerrime puniuntur.

Posteaquam in palatium admittuntur, si Baccalaurei, & fores clausæ, & publicis sigillis obfirmatæ, duo ab regia examinis præsidēs, tres Tetrabiblio illo sententias in publicum exponunt suo arbitratu selectas, quas singuli totidem scriptorum sibi thema proponunt; è quibus libet item quinque illarum doctrinarum quaternas sententias, aliorum totidem scriptorum themata proponunt. Easque sibi quisque deligit, quæ ex ea, quam proficere doctrina, eruntur. Septem scriptiones oportet esse non verborum solum luminibus, sed sententiarum quoque pondere graviter observatis accurate Sinensis facultatis præceptionibus; nec ullam scriptionem oportet quingentis numero characteres superare, quorum singuli singulas dictiones nostras exæquant.

Die altero, qui biduum ad examinandum quietem consequitur

tur, eundem in modum reclusis, tria proponuntur, quæ olim ex veterum Annalibus eruta contigere, vel alia quædam, quæ imposterum poterunt evenire, ternis singulis scriptionibus sententiam suam dicunt, aut Regem dato libello monent, quid eo in casu faciendum è Regni bono videretur.

Tertio similiter die tres iis lites, ex iis proponuntur, quæ in gerendis Reipublicæ muneribus discernendæ exigi possunt, ternis itidem scriptionibus singuli sententiam suam explicant, quam in ea lite iudicanda ferrent.

Acceptis in hunc modum suis singulis die scriptionum argumentis, & ad memoriam transcriptis, Baccalaurei in designatam sibi ab iis, quorum interest, cellulam ad scribendum ingrediuntur, & magno ubique silentio à singulis scribitur. Scriptiones singulorum in libello in eum finem parato, à singulis

gulis transcribuntur, adscripto suo parentis, avi, & abavi ad finem seriptionum nominibus, & libellum ita obfirmant, ut non nisi à deputatis possit aperiri. Id cum singulis libellis fecerunt, eos deputatis offerunt: illi, prius in examinatorum quam manus veniant, librariorum, qui jam parati adsum manu transcribuntur: ac ne fraude esse possit, rubeo colore exemplum pinguntur, ipsa porro autographa atramento descripta erant. Transcripta hæc non autographa, sed auctorum nominibus examinataribus discutienda traduntur; ipsa vero autographa, numeris signata, quæ transumptis respondent, integerrimè asservantur. Id fit, ne qui discutiunt seriptiones, auctorum nomina, vel ipsam pingendi rationem internoscant.

Priores illi ex urbanis Magistratibus selecti examinatores, seriptiones omnes excutiunt, & pessimas

quam

quamque ita rejiciunt, ut regis examinatoribus duplum offerant ejus numeri, ad quem excrecere Licentiarum numerus potest. Ita si centum & quinquaginta renunciari oportebit, seriptiones trecentæ seponuntur, & ad Regionum examinatorum stationem postremo serutinio excutiendæ transmittuntur; è quibus optimas quasque, quantum pro numero Licentiarum satis, segregant. Ex eo inde numero primas, secundas, & tertias deligunt, & in ordinem accurate componunt. His peractis, omnes simul examinatores, transumpta cum autographis, appositis numeris, æquitate conferunt, & auctoris in autographo nomen legunt. Hæc nomina cubitalibus literis descripta, in ængenti tabula exponunt, octava ferre luna exeunte, magno Magistratum concursu, applausuque eorum, qui Licentiatos renunciatos vel sanguine, vel necessitudine contingunt.

F 3

Hic

Hic porro gradus priore longe superior ac celebrior, aliisque nobilioribus gaudet immunitatibus, & peculiari dignitatis ornatu. Imo si ad supremum gradum adspirandi deponunt cupiditatem, non infimorum in Republica munerum capaces existunt.

Hoc actu ad exitum in hunc modum perducto, Regii examini Præsides, librum evulgant, quo totius examinis successus, Licentiariorum nomina, & insigniores de qualibet proposita materia scriptiones hac ratione in regnum universum immittuntur. Sed maxime illius scriptiones typis illis excuduntur, qui primum inter Licentiariorum nomen est sortitus. Is Sinitice *Quiayuen* appellatur. Hic porro liber eleganti inprimis characteribus excuditur, totoque regno spargitur, ejusque aliquot exemplaria Regi offeruntur, & reliquis palatinis.

In hoc examen minime admittuntur, qui sunt alterius provinciae Baccalaurei. Solum in utraque Regia pauci ex aliis provinciis peculiari privilegio, quod in ludum Regium, cujus collegæ sunt, adsciti sint, postquam Baccalaureatum obtinuerunt, in id Collegium, persoluto Camerae regiae certo aureorum numero, adsciscuntur.

Tertius apud Sinas literatorum ordo *Cinsu* appellatur, & Doctoratum nostratam plane repræsentat. Hic etiam tertio quoque anno confertur, sed solum in Regia Pekingensi: & Doctorum iniciandum annus semper est is, qui Licentiariorum actum proxime insequitur. Eum porro non nisi ex universo regno trecenti, consequuntur, tametsi è singulis provinciis Licentiatii, quoties alicam examinis subire voluerint, ipso jure admittantur. Instituitur hic actus secunda luna iisdem, quos supra memo-

ravimus diebus, forma quoque eadem, nullo plane discrimine, nisi quod pro ratione gradus atque dignitate crescit etiam in explorando diligentia, ne qua forte fraude favorve subrepat: ipsi quoque examinatores è gravissimis regni Magistratibus, quos *Colaos* vocant, de quibus infra, examinis Praesides nominantur.

Finito examine, renunciatisque Doctoribus, eo ipso in palatio, in quo etiam Licentiatos renunciatus mos est simul omnes in palatio regio, coram praecipuis totius aulæ Magistratibus: quin etiam ipse Rex olim aderat. Proposito themate, scripturam componunt, cujus iudicio, Magistratum, quos ipsi gesturi sunt, ordo renunciatur in tres classes distributus. Hujus examinis magna est celebritas, quæ tota in brevi scripturuncula consistit. Qui primum in Doctorum examine locum cum obtinuit, illius tertius locus

in hoc secundo examine extra aleam versatur. Qui vero in hoc examine primas ac secundas obtinet, insigni per totam vitam dignitate insignitur, præterquam quod maxima quæque in Republica munera gerit. Ea dignitas aptissime cum Ducis apud nos Marchionisve titulo conferretur, si ea in posteros hæreditario jure transferretur.

Hi mox Doctores propria veste, pileo, & ocreis, ac reliquis etiam Magistratum insignibus gaudent, & ad publicos Magistratus optimiores ac nobiliores evehuntur, eo semper ordine, ut nusquam Doctores ab Licentiatibus superentur. Habentur quoque in Primorum regni numero, & reliquis Licentiatibus, quibus fors non æque cecidit, suis pridie Collegis, ita repente superiores existunt, ut credi vix possit: nam ubique potiores partes illis cedunt, & speciosioribus eos titulis compellant.

Hi autem Licentiati, qui à Do-
ctorum numero rejecti sunt, si spe
Doctoratus impofterum confe-
quendi deposuerint, ad gerendam
Rempublicam admittuntur, & li-
cet infra Doctores, non tamen in-
fimos vel in regia vel foris gerunt
Magistratus. Si fortunam denuo
tentare placuerit, domum repe-
runt, sedulo se scribendo legendoque
exercent, toto insequente tri-
ennio, dum redeunte annorum cir-
culo, in examinis arenam iterato
descendant. Id quoties libuerit
tentare licet. Et evenit non raro
ut aleam decies subeant, repugnante
sempre fortuna, qua spe lætati
vitam absque munere publico uni-
versam terunt, dum aut summi, aut
nihil esse volunt.

Hujus quoque non secus atque
inferioris ordinis renunciati suc-
cessus, suo privatim volumine ab
examinantibus excuditur, adscri-
ptis, ut supra, nominibus & insigni-

ori quaque scriptione. Præter hunc
librum, alius etiam quotannis edi-
tur, quo Doctorum omnium no-
mina, patria, parentes, officia, &
quo in loco ea gerant, describun-
tur. Ita qui annum hoc volumen
inspexerit, sciet quam quisque di-
ginitatem à primo Doctoratus an-
no ad obitum usque, & ubi gesse-
rit, quibus gradibus honorum vel
ascenderit, vel descenderit, quod
apud Sinas pro cujusque meritis est
quotidianum.

Et est in hac graduum consecu-
tione illud admiratione dignum,
quam ejusdem anni Collegæ inter
se necessitudinem contrahant. Nam
non Licentiati minus quam Do-
ctores, quibus fortuna ut faveret in
eundem annum conspiravit, sese
loco fratrum per universam vitam
habent, seq; mutuo & propinquos
suorum Collegarum in omnibus
rebus adjuvant, unanimi semper
animorum consensione. Cum ipsis
quo-

quoque; examinatoribus etiam arctius
vinculum nectunt, quale solet inter
parentes ac filios, vel discipulos ac
magistros, debita semper venera-
tione; tamen si sæpe cōtingat, ipsos
discipulos altius magistro per sin-
gulos honorum gradus ascendere.

Hos etiam honorum gradus iis-
dem annis ac locis, iisdemque titu-
lis, iis qui militiam profitentur,
concedi mos est. Tempus solum
in sequentem lunam differri solet.
Verum ex eo quod apud Sinas
militaris jacet, longe inferiore
conferuntur apparatu. Et ita pauci
ad eos adspirant, ut omnino re-
miseri videatur. Militare hoc exa-
men triplex quoque est. In pri-
mo, equestri cursu incitati, sagittas
novem expediunt: In secundo, to-
tidem sagittas in eundem scopum
pede fixo collineant: Et qui ut mi-
nimum quatuor sagittis ex equo
& duabus è solo scopum attinge-
runt, in tertium examen admit-
tuntur.

tuntur. In quo de rebus militari-
bus, proposita quæstione, jubentur
scripto respondere. Judices deinde
collato inter se triplici hoc exami-
ne, in unaquaque provincia, ex
universo numero Licentiatos fere
quinquaginta renunciunt. Quo
anno vero Pequini Doctores no-
minantur, militares quoque ex
omni Licentiatorum totius regni
numero selecti, triplici etiam exa-
mine prævio, omnino centum mi-
litari Doctoratu insigniuntur.

Doctores ex hoc collegio faci-
lius quam Licentiatos, non tamen
sæpe largitionibus, ad aliquam præ-
fecturam militarem designantur.
Utrique, quamprimum renun-
ciantur, sive ii de Philosophico sive
de militari sint Senatu, supra ædiū
militarium limen ad familiæ commen-
dationem, titulum inscribunt li-
teris cubitalibus, quo significatur,
quam quisque dignitatem sit ad-
septus.

Illud

Illud ad extremum prætereun-
dum non est, omnium examinum
arbitros ac Præsides, sive de re mi-
litari, sive de Mathematicis disci-
plinis, & arte medendi, & longe
magis de rebus Ethicis discussio in-
stituatur, è Senatu Philosophico
deligi, nec ullum vel Ducem, vel
Mathematicum, vel Medicum illi
adjungi; quod non parum Euro-
pæis nostris mirum, & fortasse in-
ceptum videbitur. Tanta enim est
eorum, qui Ethica disciplina præ-
cellunt, apud Sinas opinio, ut om-
nino videantur aptam de omni re
posse ferre sententiam, tametsi ex-
tra suæ professionis limites longius
evagetur.

CAP. VI.

*De Sinensis Reipublicæ admi-
nistratione.*

DE hoc argumento non plura
attinam, quam quæ ad hujus
commentarii finem omnino ne-
cessaria esse judicavero. Si enim id
pro dignitate persequi in animo
esset, non nisi quamplurimis capi-
tibus, aut etiam libris res tota clau-
deretur. Inprimis igitur in hoc re-
gno ab omni temporum serie, sola
ea gubernatio ad Rempublicam
gerendam probata est, quæ in u-
niverso Imperio Monarchicam susti-
net majestatem. Aristocratia por-
ro vel Democratia, vel alterius cu-
juslibet Policratia, vel ipsum no-
men apud Sinas est inauditum. O-
mnino quidem sub uno Monarcha nõ
pauciores erant inferiorum tituli,
quam apud nos Ducum, Marchio-
num, Comitum, atque cæterorum
hujusmodi. Verum ab annis proxi-
me mille octingentis hi peculia-
rium dominiorum tituli, potestas-
que est omnino sublata.

Ac licet ab omni memoria, ci-
viles tumultus bellaq; minime de-
suerint, sive priusquam hæc ratio
mutaretur, sive ex quo mutata est,
tam-

tametsi etiam hoc Imperium esse
in varia regna minora divisum
quod nunc in Iaponicis Insulis esse
audivimus; nunquam tamen prius
ab externis populis legitur univer-
sum esse subactum, quam anno no-
stræ salutis 1206. è Tartaria Du-
nescio quis, regnorum domitor,
hoc regnum sese cum exercitu
etore immisisset. Quisquis is fue-
rit, Tartarum appellabo. Is immen-
so exercitu, brevi sibi Sinas omnes
subegit, & acceptam tanti regni
tyrannidem ejus posterii ad an-
num usque 1368 propagarunt. quo
tempore cum jam Tartari imperii
vires deficere cœpissent, neque
jam ultra Sinæ externum imperium
& Barbarum ingenium ferre
rent, variis in provinciis sub diver-
sis Ducibus jugum excusserunt.

Qui ceteros Duces, rebus præ-
clare vel virtute, vel dolo gestis su-
peravit, fuit unus è familia *Cia*
quem Sinæ postea *Humou*, in
gnem

gnem Ducem, aut armorum po-
tius diluvium appellarunt. Is pel-
lectis ad se auxiliaribus aliorum
quorundam strenuorum Ducum
copiis, brevi è gregario milite tan-
tum viribus excrevit, ut non Tar-
tarios solum, Regem, ac Duces im-
perio exutos expulerit, sed non
minore fortuna reliquos etiam re-
belles, toto regno superarit, & u-
nus Sinense Imperium occuparit,
quod etiam ejus posterii in hanc
usque diem foelicissime propaga-
runt. Hinc suæ Monarchiæ ma-
gnæ claritatis nomen, ut supra dixi,
Tamin indiderunt.

Sinense porro Imperium à pa-
rente in filios, vel ad propinquos
regios, more nostro, derivatur.
Duo solum tresve Reges antiquis-
simi, regnum, morituri, non filiis,
quos ad regendum ineptos judi-
cabant, sed aliis, tametsi nullam
haberent inter se sanguinis neces-
situdinē, commendarunt. Accidit
G quo-

quoque non semel, ut is qui impotentius imperitabat, ab impatiente jugi populo, fascibus exueretur, & in ejus locum eum qui viribus, ac virtute, populique gratia emineret, subrogarent, ac pro legitimo deinceps Rege venerarentur. Hoc vero in laude apud Sinas ponendum, quod complures honestam potius mortem eligere optant, quam in intrusi Principis verba conjugare. Etenim apud Sinenses Philosophos celebre dictum: *Matrigna casta duos nescit maritos; nec delis cliens duos dominos.*

In hoc Imperio nullæ sunt leges antiquæ, quales apud nos duodecim Tabularum, jurisque Cæsaris, quibus perpetuo Respublica gubernetur. Sed qui primus e familia quæpiam regnum capit, is non pro arbitrato leges condit, quas eadem familia posterius observare coguntur, nec facile immutari permittuntur. Quapropter leges illæ

illæ, quæ hodie ab Sinis observantur, non sunt Humvuo antiquiores. Omnes ille aut condidit, aut à veteribus acceptas confirmavit, eum sibi maxime scopum præfigens, quæ ratione regno pacem, sibi ac posteris Imperium quam diutissime propagaret.

Ex eo quod hujus regni fines ita longe lateque proferantur, & ex ignorantia transmarini orbis, arbitrantur Sinæ Regem suum orbi universo imperare, ideoque specioso illum nomine cœli filium *Thienca* dicunt, & hodie, ut olim semper, appellant. Quia porro cœlum ipsi pro supremo Numine colunt, idem est cœli ac Dei filium nominare. Volgo tamen non hoc nomine, sed *Hoamti* appellatur, hoc est, supremus Imperator aut Monarcha. Ceteri vero Reges longe inferiori titulo ab Sinis *Guam* appellantur. Humvus ille, quem dixi, non

virtute solum bellica, sed ingenio quoque & solertia, insignis fuisse perhibetur. Id persuadent statuta legesque complures, quibus Rempublicam Sinensem stabilivit. Ex iis nobiliora quædam seligam, memor semper institutæ brevitatis. Quod (ut ex Annalium serie constat) omnes familiæ Regiæ, propinquorum regionum, vel regni procerum factionibus imperio exciderunt, propterea quod regibus habenas magnam partem moderarentur, statuit, ne quisquam e regio sanguine publicum deinceps munus attingeret, sive illud urbanum esset, sive militare. Illis potius Ducibus, quorum auxilio regnum à Tartarorum Tyrannide liberarat, eorumque posteris, militatæ hæreditario jure, attribuit præferendas. Ne vero regium genus ab omni publico munere se rejectum ferret impotentius, Regum filios titulo *Guam*, id est, Regulorum

appel-

appellatione insignivit, annuosque census amplissimos assignavit. Sed eos non in prædiis agrisve, ne clientes obtinerent, sed in annuo stipendio, quod ex ærario regio ab Magistratibus penderetur, collocavit. Voluit etiam ut eos Magistratus pro Regulis omnes venerarentur, sed nemo illis subderetur. Regulorum deinceps filios ac nepotes variis titulis ita honestavit, ut pauperam decresceret cum annuo censu, prout à regio trunco longius per ætatum gradus descendissent. Cum vero ad certas ætates pervenissent, non amplius iis ex ærario publico præberetur, quam quantum ad vitam commode tuendam, sine ullo vel opificio vel negotiatione, esset satis. Providit etiam ut Regii sanguinis puellæ pro dignitate ac Regii trunci propinquitate, collocarentur, & speciosis plus minusve titulis, optimoque censu eundem in modum dotarentur.

G 3 Sociis

Sociis porro Ducibus, regnique liberatoribus, annuos census liberalissime, & honorum titulos speciosissime impertivit, militares item Praefecturas, aliasque immunitates largitus est, sed Urbanis Magistratibus non secus fere ac reliqui subduntur. Ex iis immunitatibus una est primogenitorum, apud nostrates inaudita. In lamina ferrea ad instar pateræ exsculpta visuntur præclara illa facinora, quae à familia capite sub Humvuo Rege ad regni liberationem patratae sunt. In horum gratiam, delicti cuiuslibet impunitatem, etiam morte plectendi, impetrabit etiam tentio, si eam laminam Regi obtulerit; qua visa Rex quoties condonavit, in ea cæleri jubet indicium quoddam, ex quo intelligatur quoties ea lamina veniam impetrarit. Id porro intelligendum est, excepto perduellione, ejus enim convicti, omni mox dignitate ip-

rota

rotaque posteritas in perpetuum exuuntur. Ejus generis honores & census, cum ea quam dixi temporis imminutione, generi Regii ac soceri obtinent, & alii etiam nonnulli, qui de Sinensi Republica Regione statu insigni facinore benemeriti fuisse reperiuntur.

Ad regendam porro Rempublicam, totiusque Regni gubernacula, soli Doctores aut Licentiatii in examinibus renunciati adsciscuntur, nec eam ad rem ipsi gratia vel Magistratum vel ipsius etiam Regis indigent, omnia enim Reipublicæ munera ab explorata cujusque scientia, virtute, prudentia, solertiaque dependent, sive nunc primum gerere incipiant, sive jam alios gesserint Magistratus. Id porro Humvui leges ita præcipiunt, & magnam partem observantur, excepto eo, quod humana malitia à Gentilibus minime religiosis quodlibet contra jura legesque peccatur.

G 4

Ma-

Magistratus omnes, sive Philosophici, sive militaris fuerint Senator, Sinensi lingua *Quonfu* (Præfides dixeris) appellantur. Sed honoris iidem non officii causa *Lauoye*, vel *Lautie* nuncupantur. Id Dominum ac Parentem sonat. Lusitani Magistratus illos, à mandando fortasse, *Mandarinos* vocant, quo nomine jam etiam apud Europæos Sinici Magistratus intelliguntur.

Etsi dixeram initio, Monarchicam esse hujus regni administrationem, tamen è dicto facile constat, & è dicendis constabit, Aristocratix non parum admisceri. Quanquam enim omnia quod à Magistratibus statuitur, necesse sit, ab Rege libellis ei datis confirmari; nihil tamen ulla interdecernit prius, quam à Magistratibus ante sollicitetur aut moneatur. Si porro privatus quispiam Regi bellum obtulerit (quod ideo pauci faciunt, quia omnes ab certo Ma-

gistratu

gistratu excuti prius & approbari necesse est, quam ad Regem transmittantur) si Rex annuere se velle præ se ferat prima concessione, ita se subscribit; *Excutiat hunc libellum tribunal, cuius interest, meque moneat quod faciendum videatur*. Indubitatum illud omnino haberi debet, quod ego studiose exploravi, ipsi Regi omnino non licere cuiquam pecuniarium munus largiri, aut Magistratum conferre, aut augere, nisi ab aliquo Magistratuū fuerit rogatus. Id porro non ita intelligendū, quasi Rex privata auctoritate iis, qui intra patrii fines commorantur, munera largiri nō possit; facit enim id frequenter ex antiqua consuetudine, ac velut lege, qua cuique licet è sumptu domestico amicos cohonestare, sed id inter beneficia publica minime ponitur. Siquidem Regis hæc dona, non è publico, sed ex privato censu fiunt.

G 5

Vecti-

Vestigalium redditus, atq; tributorum, qui sine dubio centum quinquaginta miliones (ut vulgus vocat) excedunt in singulos annos, non in palatii ararium inferuntur, nec eos Regi expendere suo arbitratu licet, sed omnia, sive argentum, gentis monera, sive oriza e jusdem commeatus, in araria & horrea publica toto regno congregantur. Ex iis Regis conjugum, filiorumque sumptus, nec non Regiorum propinquorum, & eunuchorum, & universi famulatus regii, suppeditantur, regio semper splendore & copia, nihil tamen plus minusve quam legibus praescribitur. Inde Magistratum militumque stipendia, & caeterorum toto regno curialium ministrorum solvuntur, quae summa major est, quam nostrates sibi persuadere possint: hinc etiam aedificia publica Regis palatium & Regionum propinquorum, Urbium muri, arcium

pro-

propugnacula, bellicus denique omnis apparatus instauratur, nec in hac regni amplitudine unquam deest quod erigas aut instaures. Et, quod incredibilius videtur, annis quibusdam contingere solet, ut ne hæc quidem tam ingens vestigalium summa sumptu exæquet, sed nova etiam tributa imponi necesse sit.

Verum ad Magistratum ordinem, privatim descendamus, quorum in universum duo esse genera reperio. Alterum est eorum, qui non solum in Regia Magistratus aulicos gerunt, sed ex ea velut ex specula regnum moderantur universum. Alterum est Provincialium Magistratum, qui singulas vel provincias, vel urbes gubernant. Utriusque ordinis quinque aut sex volumina justæ magnitudinis, toto regno venalia extant, & in urbe regia Pequinensi bis mensibus singulis recuduntur, quod ex eorum ratione typographica perfacile est.

In

In his voluminibus aliud legitur nihil, præter nomina, patriam, gradum eorum, qui toto regno temporis Magistratus gerunt. Toties porro recudi omnino necessarium est, nam in tanta eorum multitudine, quotidianæ sunt vices, nam alios mori, alios privari, alios demitti ad inferiora munera, aliorum denique parentes diem suum obire contingit; ex quo postremo casu ut ad luctum triennem, domum necessario, abdicato quolibet exemplo Magistratu, revertantur, de quo infra suo loco. Et ad eorum qui sunt loca supplenda, nunquam nisi in Regia Pequinensi per multi fortunam præstolantur. Ex hac tantæ multitudinis, solum eos Magistratus attingam, quos ad insequens tantum librorum intelligentiam necessarios esse judicabo. Militarem porro Senatam universam silentio involuam, ne præscriptos institutumque brevitatis fines excedam.

Dicam

Dicam primum de Curialibus, deinde de Provincialibus officiis. Curialia ergo tribunalia primaria sex numerantur. Primum *Li-pu* vocant, *pu* enim Sinis idem est ac tribunal, *Li pu* Magistratum tribunal. Id supra cætera tribunalia eminent, ex eo quod ejus interfit, omnes omnino totius regni Philosophici ordinis Magistratus, qui potiores habentur, nominare. Quæ nominatio prima scriptorum præstantia, cujus judicium est penes hoc tribunal, definitur. Et ab humiliores, ad unum omnes paulatim per præscriptos legibus honorum gradus ascendunt, si quidem in inferioribus virtutis ac justitiæ specimen dederint: contra si fecerint, vel ad humiliores Magistratus abjiciuntur, vel omnino privantur. Certum enim est, eum qui literarum gradus obtinuit, ad ipsam usque senectutem continuo ascensu

ad

ad summa quæque adspirare, ne-
unquam nisi sua culpa rejici à re-
genda Republica. Porro si eum
rejici omnino ex culpa contigerit,
una cum Magistratu spem quoque
ad Rempublicam regendam re-
deundi deponit.

Alterum tribunal *Hopu* vocant
quod apud nos *Ærarii* aut *Quæ-*
sturæ nuncupatur. Hujus intere-
regia vectigalia exigere, stipendi-
persolvere, sumptus publicos face-
re, aliaque hujusmodi.

Tertium *Lypu* vocant, nos *Be-*
tuum tribunal possumus appella-
re. Ab hoc sacrificia publica, fan-
fanorumque Sacerdotes, Regi-
conjugia, Ludi literarii, examina
utrite & ex ordine fiant, publicæ
festivi dies, gratulationes certis
temporibus & eventis communiter
Regi exhibendæ, tituli benemer-
tis deferendi, Medici, Mathema-
ticorum Collegia, Legationes ex-
cipiendæ, remittendæ, earum ritus
munera

munera, literæque curantur. Indi-
gnum enim Rex arbitratur sua
majestate, per se ipsum literas cui-
piam scribere, vel intra vel extra
regni fines.

Quartum tribunal *Pimpu*, id est,
militare vocant. Huic omnes mi-
litares præfecturæ subsunt; nam &
auferuntur ignavis, & strenuis con-
feruntur, & pro facinorum magni-
tudine, dignitatis ab eo datur in-
crementum. Hujus etiam interest,
rei militaris examina curare, gra-
tisque conferre.

Quintum *Cumpu* vocant, nos
edificiorum publicorum tribunal
possumus appellare. Hujus munus
est, hujusmodi moles delineare,
palatia scilicet, vel Regis, vel Re-
giorum propinquorum, aut Ma-
gistratuum; navigia quoque con-
struat, quæ in usus publicos,
ut classes necessaria sunt; pon-
tibus item, Urbiumque muros fa-
ciat ac reficit, omnem denique
alium

alium curat apparatus.

Sextum porro, quod à repetendis criminum pœnis *Himpu* vocant, de criminibus inquiri ac iudicat. Publicæ quoque toto regno custodiæ huic tribunalibus subduntur.

Omnia totius regni negotia his tribunalibus pendent. Quapropter in unaquaque provincia, & civitate sibi subjectos habent Magistratus atque Notarios, à quibus singulis magna fide admonentur, atque ita non parum tanta negotiorum mole distinentur; sed multitudo, Collegiorumque illorum ordo levius hoc onus facit. Ne in primis unus est totius tribunalis Præses, quem *Ciam cin* vocant. Assessores habet duos, à dextris, alterum à sinistris; hi *Ciam* appellantur. Horum trium dignitas in urbe regia, regnoque universo inter supremas numeratur. Secundum hos tribunal quodlibet

in varia ejus officia distribuitur; quibus singulis plures præfunt Collegæ. His accedunt Notarii, Curiales, apparitores; alique famulorum complures.

Præter hæc tribunalia, aliud est toto regno & aula maximum, *Colais* vocant, ii fere sunt tres quatuorve, nonnunquam sex; qui nihil peculiariter sibi commissum habent, sed Reipublicæ invigilant universæ, & in omni negotio Regi sunt à secretis. Hi quotidie in Regium palatium admittuntur. Et cum Rex hodie definiendis publicæ regni negotiis (quæ olim ipse cum his *Colais* definebat) non interstit, in palatio totos dies hærent; & libellis ad Regem magno quotidie numero missis, pro arbitrato respondent. Cum hoc responso ad Regem redeunt, à quo pro nutu approbantur, antiquanturve, aut immutantur. Quod ultimum responsum Rex sua manu libellis
H adscri-

adscribit, ut deinde quod iusserit, executioni mandetur.

Præter hos quos dixi Magistratum ordines, aliosque complures, quos attingere non libet, ideo quod à nostratibus vix discrepent, alii duo sunt ordines, nostris fere inauditi. Prior *Choli*, posterior *Tauli* dicitur: in singulis ordinibus supra sexaginta numerantur, selecti omnes Philosophi, Viri cordati ac prudentes, qui jam Regi ac regno fidem suam prius egregie probaverunt. Hi duo ordines Curialibus & Provincialibus ab Rege magni ponderis negotiis extra ordinem adhibentur, cum magna solemnitate ac regia potestate, quæ venerationem illis auctoritatemque conciliat. Sed præ reliquis peculiariter illorum munus est, quale apud nos Syndicorum: quod in eo versantur, ut libellis, quoties voluerint, Regem admoneant, sicubi contra leges in universo regno peccatum

Qua in re non solum Magistratibus minime parcunt, etiamsi supremi fuerint, sed ne cum ipso quidem Rege, aut regia domo dissimulant. Hoc mihi munus non multum à Lacedæmoniis Ephoris discrepare videretur, si plus aliquid possent hi monitores quam loqui, aut potius scribere, & si non à Regis admoniti nutu dependere cogerentur. Verum hoc suo munere ita exacte funguntur, ut externis gentibus stupori esse possint & exemplo. Nullis enim ullo unquam tempore Magistratibus, imo nec ipsi Regi (tanta eorum est libertas & integritas) parcunt. Et quamquam non raro stomachari Regem, & in eos atrociter etiam facillime contingat (plerumque enim nobis acrior est doloris sensus, libellorum suorum aculeum figunt, Magistratum maximorum ac Reges nullo delectu vitia carpentes) nunquam tamen à monendo car-

pendo que desistunt, quamdiu malo communi remedium opportunum minime adhibetur.

Hoc ipsum etiam reliquis Magistratibus per leges licet, nec Magistratibus solum, sed privato etiam cuique: illorum tamen, quos supra commemoravi, libelli plures fiunt, quoniam ex officio peculiariter illud præstant. Libellorum ad Regem transmissorum exemplaria regiaque responsa à compluribus excuduntur. Hinc fit, ut quamcellerrime per omnes regni angulicula negotia pervagentur. Nihil desunt, qui hos deinde libellos in libros compingant: & si quid posteritatis memoria dignum detur, in regni Annales transcribitur.

Paucis abhinc annis cum velle Rex, qui nunc imperat, natus secundum, sibi & Reginae charissimum filium, excluso primogenito contra leges in Principem inaugurari, tantus libellorum numerus

conscriptus fuit, quibus factum Regis reprehendebatur, ut furore incitatus Rex, supra centum vel officiis privaret, vel humilioribus addiderit. Nec tamen hoc metu territi sibi temperarunt, sed die quadam omnes, qui rum aderant, Magistratus in unum conspirantes, sese in Regium palatium contulere, & munerum suorum insignia deponentes, miserunt, qui Regem moneret, si in hoc negotio contra leges instare pergeret, omni in posterum Magistratu sese abdicare, privatosque domum repetere; ipsum regnum suum quibus vellet commendaret. Quo audito Rex ab ea re vel invitus abstinuit.

Nuper etiam cum Colaorum maximus minus legitime suo munere fungeretur, intra bimestre ceterum fere libellis ab his Regibus monitoribus est accusatus, tamen si nescirent eum Regi gratiosum in paucis: nec diu post extinctus

est, & quidem (ut fama est) præ doctoris magnitudine.

Præter hos in aula Magistratus, sunt etiam ibidem non pauca Collegia in varios fines instituta, sed omnium nobilissimum est, quod *Han lin yuen* appellatur. In illud non nisi selecti Doctores indici supra examinibus, adsciscuntur. Qui in regio illo Collegio versantur, nihil omnino publici muneris attingunt, & eos, qui Rempublicam regunt, superant dignitate. Unde magno studio ad illud Collegium adspiratur. Horum munus est scriptiones regias componere, regni Annales concinnare, leges ac statuta scribere. Ex his Regum ac Principum Magistri eliguntur. Toti studiis incumbunt, & in ipso Collegio suos habent honorum gradus, quos scriptione consequuntur. Inde ad gravissimas dignitates, non tamen extra curiam, assumuntur. Nemo ad Colai gravissimum

munus eligitur, nisi ex hoc Collegio. Magnum etiam quæstum faciunt scriptionibus in amicorum gratiam condendis. Hujusmodi sunt epitaphia, inscriptiones, ac similia, quæ omnes ab iis certatim impetrare gestiunt; quæque hoc solo nomine, quia ab illis proficiuntur, elegantissima habentur. Examinibus demum Licentiarum & Doctorum (à quibus pro Magistris habentur, & muneribus donantur) præsides sunt & arbitri.

Hi omnes Pequinensis aule Magistratus, exceptis Colais, Nankini quoque reperiuntur, sed inferiores omnino ex Regis absentia. Hujus rei causam hanc fuisse scribunt. Humvus regni sedem Nankini fixerat. Eo mortuo, è nepotibus ejus unus *Yunlo* dictus, qui in Borealibus provinciis cum exercitu regni fines à Tartaris recens pulsus cum Reguli dignitate tuebatur; is, inquam, cum adverteret

Hum-

Humvui primogenitum regni hæredem, parum industrium ac strenuum, statuit illi regnum eripere, & sibi comparare. Cum itaq; Boreales provincias sibi facile adjunxisset, Nanquinum venit cum exercitu, & qua vi, qua dolo, largitionibusq; reliquas sibi provincias aggregavit, & patrum Nanquino expulit. Quo facto universum sibi regnum nullo renitente, subiecit. Et quoniam in Aquilonaribus provinciis plus habebat virium ac fidei, & Tartaros inde ad recuperandam regni tyrannidem credibile erat erupturos, iis in partibus considere statuit; & quidem ea in urbe, in qua reges Tartari, cum Sinit imperitabant, morabantur. Eam urbem ipse *Pequim*, id est, Borealem Curiam, ad similitudinem Australis, quæ dicitur *Nanquim* nominavit. Eam mutationem ut moderatius ferrent Nanquineses, eosdem iis Magistratus ac immu-

nita-

nitates, quibus prius fruebantur, reliquit.

Venio nunc ad publicam in provinciis administrationem. Urbes quæ curialibus provinciis, *Pequimensi* ac *Nanquimensi* sunt attributæ, eodem, quo cæteræ provinciarum reliquarum urbes, ordine gubernantur; sed tamen appellationes ad suam cujusque curiam diriguntur. Cæterarum tredecim provinciarum regimen pendet à Magistratu quodam, quem *Pucinsu*, & ab altero, quem *Naganza* vocant. Prior de causis civilibus, posterior de criminalibus iudicat. Horum sedes est in Provinciæ metropoli cum maximo apparatu. In utroq; porro tribunali varii sunt Collegæ, & ipsi quoque Principes Magistratus, qui *Tauli* appellantur. Hos sæpe cõtingit extra metropolim morari, ideo quod aliquot urbibus præsent, eosq; deceat nõ procul à cõmisso sibi munere abesse.

H 5

Pro-

Provinciae omnes, ut supra dixi, in varias regiones distributae sunt, quas ipsi *Fu* appellant. Regionis cujusque proprius est gubernator, quem *Cifu* vocant. Regiones porro iterum in *Cem* & *Hien* subdivisae, ac si dicas, oppida nobiliora & vulgaria; nec ea minora nostratibus urbibus non maximis. Singulae suum quoque habent Praefectum, illum *Gicem*, hunc *Cihien* vocant: *Ci* enim apud Sinas gubernare innuit. Hi omnium urbium ac regionum praefecti, suos habent Collegas, ac velut Assessores numero quatuor, qui eos, velut auditores, ac iudices, in cognoscendis conditionis suae causis adjuvant.

Verum hic breviter notandum arbitror, confutandumque errorem, qui in aliquos scriptores irrepserit. Nam ex eo, quod Gubernator, ejusque curia nomen accipiant ab Urbis, in qua resident, nomine verbi gratia in Urbe Nanciam, ipsa regio

regio tota, ejusque Gubernator, & curia eodem nomine appellantur *Nanciamfu*; arbitrati sunt hinc aliqui, has apud Sinas solas Urbes esse quae *Fu* appellantur, reliquas *Cem* & *Hien* oppida vel pagos haberi. Quod omnino falsissimum esse, non è locorum dumtaxat amplitudine & frequentia colligitur, sed ex ipso etiam publicae administrationis modo. Nam illa ipsa Urbs, in qua totius Regionis praefectus commoratur, nomen etiam *Hien* obtinet, & proprium habet Gubernatorem, quem *Cihien* vocant; suos item, instar reliquarum, Collegas & Assessores. Ipse vero Regionis praefectus in hac sua sede nihil potius habet auctoritatis, quam in reliquis ditioni suae attributis. Id autem jus est primae ad eum appellationis, cum causae ab *Cicem* & *Cihien* judicatae, ad eum velut superiorem in prima appellatione remittuntur. Secunda enim appellatio,

tio, eaque in gravioribus causis
dumtaxat, ad metropolis summos
Magistratus *Pucimsu* & *Naganza-*
su, eorumque Collegas, pro ratio-
ne causæ remittuntur. Imo ipsæ
quoque metropoles suum habent
Cifu & *Cihien*, non minus quam
eis subordinatæ regiones. Inter
omnes vero istos Magistratus in-
credibilis est bene ordinatæ Reipub-
licæ symmetria.

Quoniam vero omnis Reipub-
licæ administratio in provinciis, in
Regiam Pequinensem est referen-
da, ideo in qualibet provincia, præ-
ter hos Magistratus, alii sunt duo
dictis superiores, ex Vrbe regia
transmissi. Eorum alter in Provin-
cia sedem figit, & *Tutam* appella-
tur: alter quotannis ab Vrbe Regia
mittitur, & *Ciajuen* nominatur.
Prætoris autoritas, quia magna est
Magistratus omnes ac subditos, &
quia rei bellicæ præest, & primariæ
Reipublicæ munera attingit, cum

Pro-

Proregibus nostris posse videtur
comparari. Posterioris dignitas est
velut Commissarii ac Visitatoris.
Is tamen, quia ex Regis mandato
totius provinciæ causas revidet, ur-
bes arcesque visitat, de Magistrati-
bus omnibus inquirit, & aliquos
etiam è non maximis plectit, & in
ordinem redigit, de reliquis Re-
gem monet, quo quisque modo
suo munere perfungatur: & quia
unus ex omnibus Magistratibus in
provinciis capitales pœnas exequi-
tur, ideo eum omnes merito vene-
rantur ac metuunt.

Præter hos Magistratus, alii quo-
que sunt complures, qui varia in
urbibus, ac etiam pagis & oppidis
munia exercent. Et præter hos
complures militum Præfecti ac
Duces, in toto regno, sed maxime
in locis maritimis & conterminis,
ubique excubant, pro muris, por-
tibus, pontibus, arcibus, ac si omnia
bello arderent, cum pax ubique sit
altif-

altissima; nam & suos delectus habent, militumque iustra & palatras prope quotidianas.

Omnes omnino totius regni Magistratus ad novem ordines reducuntur, sive Philosophicum spectes, sive militare Senatium. Pro horum ordinum ratione stipendium ex arario publico cuique vel pecuniarium vel oriza singulis mensibus penditur. Quod revera exiguum est in tanta Magistratum maiestate; neque enim ullius stipendium, ut è supremo fuerit ordine, ad mille aureos in annos singulos exerescit. Et in hoc stipendio omnes, qui eodem ordine censentur, sunt plane pares, sive ii Philosophici, sive militares; nam in re bellica supremus ordo par accipit stipendium cum supremo literarum ordine. Id autem intelligas velim de statuto cuique ordinis per leges proventu: nam quod extra ordinem lucris acquiritur, longe

ge majus est, quam quod stipendio persolvitur. Nihil autem de aliis ago, quæ cuique sua industria, cupiditas, fortuna, largitioque ratione dignitatis parit, nam his ad magnas opes fere perveniunt.

Omnes quoque Magistratus, sive Philosophici, sive Militares, infimi juxta ac summi, eodem pileo insigniuntur. Is est è velo nigro, & utrimque duas velut alas habet, fere supra aures, ovaræ figuræ; ex ita pileo adhærent, ut tamen facile excidant. Hoc aiunt modo se ad modeste rectaque incedendum cogi, & à capite leviter inflectendo prohiberi, quod si fecerint, Magistratum violant maiestatem. Idem est etiam vestitus omnibus: eadem ocreæ, quarum est peculiaris figura & materia, & pelle nigra elegantissimi. Insigne quoque Magistratum omnium est cingulum quoddam ipso corporis ambitu laxius, & quatuor plus minus digitos latum.

tum. Id insigni opere, qua circularibus figuris, qua quadratis, exornatur. In pectore quoque & à tergo duos quadratos pannos opere Phrygio eleganter intextos assuunt sed in his quadrangulis, aut cingulis, magna est varietas, & pro varietate majestas. Ex his enim mox intelligitur à peritis, è quo sint Senatoru, Philosophicone an militari, & in eo quam quisque obrineat dignitatem. Nam in pannis illis peristromatum opere, quadrupedum aut volucrum, aut florum etiam figuræ effictæ visuntur. Zonæ verò illæ Senatoriæ è materiæ dignitate, indicant majestatem: alix enim è tornatili stipite, è cornu alix, è unicornu quædam, vel è Calambæ ligno imprimis odorifero, nonnullæ ex argento aurove, sed omnium nobilissimæ è marmore quodam pellucido, cui Iaspis nomen imposuimus, sed omnino Iaspis non est, ac forte Sapphiro marmore

sim

similius, ipsi *Yuce* vocant: ab Sarracenis autem ab Occasu, è regno Cascar, à negotiatoribus importatur, & ab Sinis habetur imprimis in pretio. sed de eo erit infra aliquis dicendi locus. Internoscuntur etiam apud Sinas Magistratus ex umbellis ad arcendum Solem expansis, quibus tecti solent in publicum prodire: alias enim è cæruleo colore habent, alias è flavo; aliis binæ gestantur ad pompam, aliis ternæ, aliis non nisi una uti licet. Distinguuntur etiam ex apparatu, quo in publicum prodeunt: nam infimi quique equitant, maximi gestatoria sella in bajulorum humeris vehuntur. Sed & in bajulorum numero est Majestas; aliis enim non nisi quaternis uti licet, alii etiam octo adhibere possunt. Sunt etiam alia per multa dignitatis ornamenta, Magistratuumque insignia, vestimenta, catenæ, thuribula, satellitium.

I

tium.

tium frequens, cuius clamoribus arcetur in vicis turba. Et tanta est eorum veneratio, ut in vicis etiam frequentissimis nemo compareat, sed secedant ad hos ejulatus omnes, idque pro Magistratum dignitate magis minusve factitatur.

Prius hoc de Reipublicæ Sinesis administratione caput quam claudam, operæpretium facturus videor, si nonnulla singulatim commemoravero, in quibus ab Europæis Sinæ discrepant. Atque in primis illud admirabile videri poterit, tametsi hoc regnum & limitum amplitudine, & gentis frequentia, & com meatuum copia, omnique materia redundet, è qua navigia, ceteraque omnia bellica armamenta confiantur, quibus auxiliis facile vicina saltem regna sibi aggregarent; neque Rex tamen, neque subditi de eo laborant, nec illi in mentem venit, sed suis contenti aliena nec ambiunt quidem. Quæ

in re mihi videntur longissime ab Europæis gentibus dissidere, quas sæpe videmus propriis regnis exturbatas, dum ad aliena aspirant, quæ inexpleta dominandi libidine omnia devorant, nec à majoribus accepta norunt conservare, quod Sinæ multis annorum millibus potuerunt.

Hinc ego quidem arbitror commentum simillimum, quod scriptores nostri non pauci de Sinis commemorant; eos sub Imperii sui extordia, non vicina solum sibi regna subiecisse, sed etiam in Indiam usque pervenisse. Cum enim (ut scripsit P. Matthæus Riccius) Sinarum Annales à quater mille annis ad hæc tempora studiosissime evolverim, ne vestigium quidem tantæ rei reperio, nec unquam eos audio hanc Imperii latitudinem ostentantes; quia potius, cum hoc ipsum è nonnullis literatis sæpe quæsierim, in eo conspirant omnes, id nec un-

132 NIC. TRIGAVT.
quam fuisse, necesse potuisse.

Hic error scriptorum (ut eorum
autoritatem tueamur) inde potuit
irrepere, quod nonnulla Sinicae
gentis in exteris locis vestigia re-
periantur, ad quæ eos sua volunta-
re, non Regis autoritate navigasse,
credibile est, ut hodie in Philippi-
nis insulis est cernere.

Alterum quoq; notatu dignissi-
mum, universum regnum, ut supra
dixi, à suis Philosophis administrari
& in iis merum mistumq; imperium
reperiri. Hos, milites ac Duces om-
nes magna animi demissione ac re-
tu singulari venerantur, eisq; subje-
ciuntur: & non raro contingit illis
ab his non secus vapulare, quàm apud
nos pueri à Ludimagistro. Ab his
etiam Philosophis, omnia quæ ad
rem bellicam, cui intersunt & præ-
sunt, gubernantur, eorumq; consilia
ac sententiæ plus autoritatis apud
Regem habent, quam cæterorum
rei militaris Præfectorum, quos no-

nisi paucos, & raro in bellicas con-
sultationes admittere mos est. Hinc
fit, ut ex iis, qui altos spiritus alunt,
nemo ad res bellicas animū adjun-
gat, & ad infimas potius Philoso-
phici Senatus dignitates aspiret, quàm
ad maximos in re bellica Magistra-
tus: vident enim Philosophos quæ-
stu, & hominū opinione, & venera-
tione longo præire intervallo. Sed
quod in hac re admirabilius exteris
videbitur, est, Philosophos illos no-
bilitate animi, in Regem ac Rem-
publicam fide, periculorum ac mor-
tis in patriæ causa contemptu, pal-
mam sine dubio de illis ferre, qui
rem bellicam ex proprio instituto
profitentur. Id inde fortasse habet
originem, quod studiis literarum
hominis animus nobilitetur, aut
ideo quod jam inde ab ipsis hujus
regni primordiis literæ mansuetio-
res pluris semper fuerint, quàm pro-
fessio militaris, apud gentem mi-
nime cupidam imperii proferendi.

Non minus admiranda est Magistratuum inter se superiorum ac inferiorum symmetria; sive Provincialium cum Curialibus, & horum cum ipso Rege; quam ipsi non solo ad amissim parendi studio, sed externo quoque cultu profitentur. Visitationes enim certis temporibus in morem inductas, ac donariorum officia nunquam intermittunt. Inferiores quoque cum superioribus sive pro tribunali sive alibi, vix nisi flexo poplite colloquantur, verbisque eos compellant honorificis. Idem præstant subditi Urbium Præfectis ac Præsidibus; tametsi constet, eos ante adeptum literarii muneris gradum, initosque Magistratus, ex infima plebe esse prognatos.

Nemo etiam ultra triennium dignitatem ullam gerit, nisi denuo ab Rege confirmetur, sed fere ad majorem evehitur. Verum non in eodem

eodem loco; quod ideo fit, ne quis amicitias facile contrahat, & à justitiæ rigore avertatur, aut provinciæ alicujus animos admodum sibi conciliet, potissimum si summas gesserit dignitates; cujus favore fretus, res novas molietur, quod superioribus sæculis contigisse commemorant. Primaria quoque Provinciarum, Regionum, ac Urbium Capita, quæ supra nominavi *Prinsu, Naganzasu, Cifu, Cicer, Cihien*, & similes Magistratus oportet tertio quoque anno simul omnes in Regia Pequinensi assistere, Regique solemnem clientelæ officia deferre. Eoque ipso tempore de Magistratibus toto regno per provincias sparsis inquiritur; sive ii sint, qui adesse coguntur, sive cæteris; idque summo rigore. Ex hoc examine deinde statuitur, qui in Republica conseruandi, qui amovendi, qui evehendi, qui deturbandi, qui etiam plectendi, nullo habi-

to ad personas respectu. A me quoque observatum est, ne Regem quidem ipsum audere quicquam ex his immutare, quæ in hac publica disquisitione à nominatis Iudicibus sunt constituta. Qui porro plectuntur, nec infimifunt, nec pauci. Anno quidem nostræ salutis 1607 in quæ incidere huiusmodi disquisitio, quater mille Magistratus legitime condemnatos. Eorum enim series in unum volumen refertur, quod excusum toto regno publicatur.

Damnati porro ad quinque classes rediguntur. Prima cupidos continet, qui largitionibus jura vendere, qui è publico censu vel hominum privatorum fortunis, quicquam sibi usurparunt. Hi ab officiis excluduntur, & omnibus Magistratuum insignibus & immunitatibus in perpetuum exuuntur. In secundam classem conjiciuntur illi, qui atrocius ab reis supplicia exegerunt. Hi quoque suis dignitatibus

bus, eorumque insignibus aut privilegiis exuti, domum privati remittuntur. Tertia classis numerat Seniores & Valerudinos, Remissiores etiam in pœnis exigendis, aut munere suo peragendo. His usus insignium & immunitatum, licet privatis, per totam vitam permittitur. In quarta classe censentur præcipites, & parum considerati in sententiis ferendis, quibusque in publicorum munerum administratione ratio consiliumque defuerunt. Hi ad humiliora munia destinantur, aut in ea loca remittuntur, ubi facilior esse Reipublicæ administratio judicatur. Ultima classe comprehenduntur illi, qui se, aut suos, universamque familiam minus caute regunt: & indignam Magistratu vivendi rationem ducunt. Hi & officiis & immunitatibus in perpetuum privantur. Eadem de Curialibus quoque Magistraribus, sed quinto solum

quoque anno, instituitur inquisitio. Quæ ratio quoque cum rei bellicæ Præfectis eodem tempore ac ordine, nec dissimili austeritate observatur.

Nemo in universo regno, ea in provincia, in qua natus est, Magistratum gerit, nisi fuerit præfectura militaris. Id ideo fit, ne priores, qui jus administrant, sanguini & amicitia succumbant; posteriores vero, ut amore patriæ incitati fortius eam tueantur. Domino Magistratum quoque gerente, filiorum aut domesticorum famulorum nemo domo egreditur, ne largitiones procuret, sed obsequium quodlibet externum, à famulis Magistrati publice attribuitis, præstatur. Ipse vero domo egressus, sigillo fores munit, sive privatas, sive publicas, in quibus judicia exercentur; ne cui è domesticis, se inscio, exitus pateat.

Advenam etiam nullum intra regni

regni fines vivere sinunt, qui reditum in patriam meditentur, aut qui cum externis regnis quicquam commercii habere intelligatur. Quin etiam nulli omnino advenæ in regni interiora permittunt aditum. Cujus rei tamen nullam legem viderim, qua id interdicitur, à multis tamen sæculis consuetudinem hanc, metu quodam seu horrore erga exterarum gentes, irrepisse animadverro. Id autem non de advenis illis solum intelligi velim, quos longa terræ marisque spatia Sinis ignotos reddiderint, aut de iis, quibuscum inimicitias exercent, sed de amicis etiam suoque regno vestigalibus: quales sunt Coriæ contermini, & fere Sinarum legibus utentes. Talem ego nullum hæcenus in hoc regno vidi, præter mancipia quædam, quæ belli Dux, nescio quis, inde secum adduxerat, postquam annos eo in regno plures resedisset. Porro si quis

quis externus clam in Sinarum regnum penetrarit, eum neque servitute, neque morte plectunt, sed reditum ei in patriam interdiciunt, ne forte apud suos res novas in Sinenfis regni perniciem moliatur. Hinc severissimis poenis advertunt in eos qui cum externis absque Regis voluntate quicquam commercii habent. Et si necessitas postulat aliquem extra regni fines cum mandatis mitti, nemo fere est qui adduci possit. Proficiscentem universa familia, quasi ad mortem raptum, deplorat: redeuntem vero Magistratus aliquo dignitatis munere in praemium afficit.

Arma nemo gestat in Urbibus, ne ipsi quidem milites aut rei militaris Duces ac Praefecti, nec etiam literati; nisi cum ad delectus, aut palæstras suas, aut in praelia prodeunt: aliqui tamen nobiliores Magistratus cum armis comitantur. Sed neque domi suæ quisquam

arma

arma habet, nisi forte ferrugineam aliquam sicam, qua nonnunquam in itineribus utuntur contra latrocinia. usque adeo armatos horrent & fugiunt. Inde nullæ apud eos factiones aut rixæ, nisi quæ unguis impressione aut capillitii laceratione dirimuntur. Nulla injurias plagis aut morte rependendi libido est; sed qui alterum fugit, & ab injuria inferenda abstinet, is à prudentiæ fortitudinisque laude commendatur.

Extincto Rege (ne factiones exoriantur) nulli excepto regni hærede, alii filio aut propinquo Regis licet in urbe regia comorari: quinimo capitale est, per varias urbes divisis, pedem efferre. Ortæ inter illos lites ab uno è nobilissimis inter ipsos dirimuntur; à quo etiam gubernantur. Sed si quid eis negotii cum alio, qui Regis propinquus non sit, ortum fuerit, Magistratum publicorum tribunalibus & poenis, ut quivis è plebe, subjiciuntur.

CAP.

De Sinarum ritibus nonnullis.

Antiquum sibi Sinarum regni cognomen indidit ab urbanitate ritibusque politioribus: quin etiam urbanitas numeratur una e quinque virtutibus, quæ apud eos velut cardines cæterarum prædicantur; quarum officia suis voluminibus fusc commendant. Hujus virtutis munus esse aiunt in mutua veneratione, & in negotiis pertractandis circumspectione. In his vero urbanitatis ritibus ita multum sunt, ut totum fere tempus in his conterant, & qui plus aliquantum sapiunt, doleant, se non posse ab hoc externo fucatoque splendore, quo etiam Europæos longo post se intervallo relinquunt, expedire.

Dicam igitur primum, quo ritu salutationis officia venerationisque signa mutuo exhibeant; deinde de

aliis

aliis urbanitatis ritibus, maxime sicubi à nostris discreparint. Nihil apud Sinas urbanitatis, aut cultus habet, caput aperire; sed neq; motu pedum, & longe minus amplexu, aut manus osculo, vel cujuslibet alterius rei, quam offerunt, venerationem profitentur. Maxime vulgaris inter eos urbanitatis ritus hoc modo peragitur. In superioris togæ manicas, quas gestant laxissimas, collectæ manus (quod Sinæ faciunt, nisi quid operis tractent, aut flabello ventum concilient) ambæ uniuntur, & una cum manicis primum in altum modeste eriguntur, inde deprimuntur, altero ex adverso alterius consistente, & hanc syllabam geminante, *zin, zin*; cujus vocis significatio nulla est, nisi urbanitatis ritus; & urbanitatis interjectio nostro more posset appellari.

Cum alter ab altero officiose visitatur, & etiam sæpe cum per vicinos

cos

cos amici amicis obvii sunt, manibus intra manicas, ut supra, unius totum corpus inflectentes, caput quantum licet ad solum usque demittunt; quod venerationis officium, ab utroque, vel etiam simul à pluribus eodem tempore exhibetur. Hunc ipsi ritum *Zo ye* vocant. In hoc exhibendo superior inferior gradu, vel visitantem visitatus semper ad dextram locum (in Borealibus vero provinciis locum dextræ locum occupat) saepe numero etiam cum expleto ritum hoc, in pedes eriguntur, vices permutant, & è sinistra in dextram, vicissim transeunt. Quod ideo fit, ut qui honoratiore loco exceptus fuit, honorem alteri rependat. Hoc urbanitatis officium, cum per vicinos exhibetur, uterque, alter alteri ad latus, ad Septentrionem vertitur; domi vero ad aulæ caput eadem adverso januæ; sed & tum fere ad eandem coeli partem respiciunt.

In more enim est apud illos antiquo, palatia, fana, cæteraque ædificia bene constituta, aut saltem in privatis ædibus aulas, excipiendis hospitibus deputatas, limen ad Austrum habere, & eos, qui ex adverso januæ confident, ad Austrum converti. Vnde quoniam hi ritus in prima aula juxta limen exhibentur, vultu ad aulæ caput converso, Septentrionem spectant.

Si quando majus aliquod venerationis officium placet exhibere, aut quia sese tum primum salutant, aut quia diutius abfuere, vel si alter alteri quippiam gratulatur, aut gratias agit, sive cum solemnior aliquis dies incidit, aut alia qualibet ex causa; tum post exhibitam eam, quæ supra commemorata est, inclinationem, uterque in genua prostratur, & frontem ad solum usque demittit. Tum in pedes erecti, iterum inclinantur, & genuflectunt, ut supra, idque tertio & quarto.

K Sed

Sed cum hic Superiori, parenti, Magistro, aut alii Viro Principi ritus exhibetur, is ad aulæ caput stans, aut etiam sedens, honorem excipit, & solum ad singulas alterius inclinationes ac genuflexiones, manibus unitis, ut supra, non nihil inclinatur, eo ipso in loco, in quo stans aut sedet. Et sæpe qui modestius hunc honorem excipit, non in aulæ capite ad Septentrionem, sed ad latus, ad Ortum scilicet, confert. Hoc eodem cultu ipsi sua simulacra, vel domi vel in templo coram ara venerantur. Famuli vero cum heros suos, aut infima plebe honoratioris, salutant, primo cultu in genua prouunt, & ter fronte solum leviter quatiunt, quem eundem sæpe ritum simulacris suis exhibent. Porro si cum iis herus colloquatur, ad ejus latus adstant, & ad singula responsa, in genua prouoluuntur. Id alii quoque è vulgo faciunt, cum magnates conveniunt.

Præter hos, quos dixi ritus, non admodum à nostris alienos, alios inter loquendum scribendumque usurpant, in quibus à nobis non parum discrepant; & inde etiam non mediocris hujus linguæ difficultas excrescit. Cum enim alius alium compellat, nunquam secunda persona utuntur; sed sive præsentem compellent, sive de absente loquantur, variis utuntur loquendi formulis. Cum de seipsis loquuntur, nulla ratione primæ personæ pronomine uti licet, nisi forte heros, cum famulum alloquitur, aut alteri superiori, cum alio infimo sermonem miscenti. Tot vero seipsum deprimendi formulas habent, quot alium extollendi: quas inter, pene modestissima, seipsum compellandi, formula est; seipsum proprio nomine appellare, pro eo, quod nos pronomine Ego, uti sollemus. Ac si forte de parentibus, fratribus, filiis, corpore etiam, ac

membris, domo, patria, epistolis, ipsis etiam morbis alienis sermo incidit; nomine utuntur aliquo honoratiore: è contra si de iisdem rebus propriis agant, illas voces adhibent, quæ modestiam sonant. Quas omnino loquendi formulas necesse est familiares sibi facere, non ideo solum, ne inurbanus & rusticus habeare, sed etiam, ut id, de quo agitur aut scribitur, assequare.

Cum se mutuo propinqui & familiares officii causa intervísunt, ad rependendum visitationis officium adstringunt visitatos. In his porro visitationibus hæc fere ratio observatur. Qui visitat, ad ingressum libellum profert, in quo nihil aliud legitur, præter visitantis nomen cum modestis epithetis, pro ratione visitantis aut visitati: eum libellum janitor ad herum defert. Porro si plures ab uno, vel unus à pluribus visitatur, semper pro numero visitantium aut visitorum sunt

libelli

libelli. Hi fere duodecim paginis è charta candida constant, & sesquipalmum oblongi sunt; in prima facie media, è papyro rubea, ad duorum digitorum latitudinem fragmentum affigitur libelli longitudine: & plerumque libellus hic chartaceo sacco, cum eodem rubeo additamento in externa facie, includitur. In his tanta est varietas, ut omnino necesse sit, domi viginti fere thecas paratas ad omnem usum habere, cum variis titulis; ita continuus est eorum usus. Quin etiam cogimur lanitori commendare, ut in commentarium referat, hospitum nomina, ac domos eorum, qui visitaturi advenerunt; ne intra tertium diem, mutuae visitationis officium è memoria excidat: quem morem ab iis omnibus observari necesse est, qui frequentius visitantur. Porro quemadmodum, si qui visitantur, domo abfuerint, aut ad excipiendos hospites

K 3

exire

exire non potuerint, ii qui visitant, libellum domi ad januam deponunt, velut testem impensæ visitationis, ita cum eam rependunt, sufficit ad januam huiusmodi libellum deponere: hac enim ratione ipsi sibi satisfactum arbitrantur. Quod honoratior est qui visitat, eo majori characterè nomen suum per libellarium adscribit, & aliquando accidit, ut latum digitum excedat, & decem literis versus unum à libello summo ad infimum expleat. Et enim, ut dixi, ratione Sinæ suorum characteres exscribunt.

Cum sibi mutuo munuscula, quæ sunt apud eos frequentissima, & non impari munere remuneranda, transmittunt, aut etiam deferunt, eodem quoque libello utuntur; in quem præter proprium nomen, ut supra, referunt etiam seriem munerum, quæ transmittunt, singula singulis versibus concinne describentes. Munera quæ mittuntur,

abique ulla inurbanitatis nota partem rejici possunt, aut remitti, nulla offerentis offensione; quod cum fit, simili libello vel gratiæ referuntur; vel munera modeste remittuntur, vel ea, quæ accepta sunt, adscribuntur, aut series eorum, quæ rependuntur, exprimitur; idque non sine varia rituum, quos longum esset commemorare, urbanitate. Est etiam apud nos insolens, quod Sinæ solent, pecuniaria munuscula conferre; nam aureos sæpe decem, alias quinque, nonnunquam etiam pauciores, superiores inferioribus, & contra, transmittunt.

Qui Magistratum aliquem gerunt, aut literariis gradibus honorum sunt insignes, quoties hæc visitationum officia peragunt, peculiari muneris sui habitu induuntur, qui à quotidiano differt non parum. Qui his honorum titulis carent, & sunt nihilominus viri gra-

ves, proprium etiam habent ad visitationes indumentum, illudque quotidiano diversum, nec sine alterius offensione aliter fieri potest. Ea causa nos ipsi quoque, ne primariorum virorum congressibus arceamur, eo ipso cultu, cum opus est, induimur. Quod si forte alter in alterum casu incidat, qui hoc urbanitatis (ut vocant) habitu minime sit indutus, nullo modo salutationum officia solitis ritibus exhibent, donec alter eodem cultu induatur; atque ita quoties in publicum prodeunt, famulorum manibus urbanitatis toga gestatur; quod si id fieri non potuerit, tum qui hoc visitationum paludamentum induerat, eo exiit, & in quotidiana veste saluatorios ritus explent, quos supra commemoravimus.

Si plures fuerint qui domi visitantur, inter eos primarius hospitis sedem, aut sedes singulas utraque

manu

manu accipit, & suo loco statuit in honoratissimo aulae situ, inde propriis manibus eas excutit, tametsi nullus sit in eo pulvisculus. Et si sedes jam in suo sint ordine collocatae, singulas tamen ambabus manibus contingere, & velut aptius collocare mos est, id deinde singuli, qui visitantur, etiam praestant in eundem plane modum. Tum inter hospites, si plures fuerint, honoratior, ejus, quem visitat, sedem eodem modo accipit, & ex adverso sedis suae illam locat, & eodem modo pulverem aut excutit, aut excutere se fingit. Idem deinde ceteri faciunt, si plures fuerint, aetatis ordine, vel dignitatis. Quod dum sitis cui hoc officium exhibetur, ad lacus adstat, manibus intra manicas receptis, & leviter elevatis, ac depressis, gratias agit, & exhibitum honorem modeste recusat.

Hospites inter se multum temeris terunt, circa proedriam seu

K 5

prima-

principem honoris sedem: sed his tandem legibus statur. Inter eos qui sunt sibi mutuo cives, ætatis ratio habetur. In utraque aula dignitas potior est. Externi, maxime qui è locis remotioribus adveniunt, primum locum tenent. Unde fit, ut in omni fere congressu nostris prima sedes hoc titulo assignetur; ne tergiversari, aut modeste recusare quicquam contra receptam consuetudinem nobis prodest.

Postquam cuncti consederint, mox è domesticis famulis unus, isque politior, & talari indutus prodit, manibus elegantem gestantabulam, in qua tot sunt scutellæ quot hospites. In iis scutellis est illa potio *Cia*, de qua supra, cui semper aliquod mensarum secundarum aut bellariorum frustulum immiscetur, cui sumendo argentum cochlear exiguum adjungitur. Famulus ab honoratiore initium sumens, suam cuique scutellam

lam porrigit ad herum usq; , quem reliqui visitant: nam is semper in infimo loco sedet. Si diutius consederint, famulus in eundem modum iterum ac tertio & sæpius etiam redit, sed illud bellariorum frustulum roties variatur, quoties reditur.

Hospites, finito congressu, antequam ex aula egrediantur, juxta limen, ut initio, ritu suo inclinationes repetunt: tum eos herus ad usque domus limen insequitur, ubi iterum inclinatur. Tum rogat hospites herus, uti vel equum, vel gestatoriam sellam, qua venerant, conscendere velint, quod ii facere recusant, & herus domus rogant, uti se in domum recipiat: tum ille ad limen versus, iterum inclinatur, & hospites simili ritu honorem respondent. Denique jam limen ingressus, tertio inclinatur, hospitesque eodem ritu respondent. Tum herus domus in limine se hospitem oculis

oculis subtrahens, moram iis concedit equitandi, aut in sella confidendi; & repente egrediens abeuntes salutat, hanc vocem *zin* usurpans, & ambas intra vestem manum elevans, ac deprimens: quod hospites ipsi ad amissim imitantur, & abire pergunt. Denique herus domus famulum mittit, qui abeuntium assequatur vestigia, & suo nomine salutet. Idem ipsi hospites faciunt, & per famulos suos resalutant.

Nunc de Sinarum conviviis agam, in quibus non minus sunt officiosi, quam frequentes, non paucis etiam fere quotidiani. Omnia enim prope sua negotia, non illa solent, quæ ad humanæ vitæ rationem, sed quæ ad Religionem etiam spectant, epulantes tractant: & inter eximia benevolentie argumenta ponunt convivia. Quæ ab ipsis non commestationes, sed Græcorum more, compotationes

non immerito vocantur: licet enim eorum scyphi ac pateræ non plus vini, quam nucis putamen, capiunt, frequentissime tamen haustus iterant.

Inter vescendum nec fuscinulas adhibent, nec cochlearia, nec cultreros; sed bacillis utuntur teretibus, sesquipalmum longis, quibus miræ dexteritate quodlibet edulii geminis ori admovent, digitis omnino nihil contrectantes: sciendum tamen, omnia in mensas inferri frustatim discissa, nisi si quid fuerit natura mollius, ut ova, pisces, & illaque huiusmodi, hæc enim ipsis bacillis dividuntur. Potu utuntur æquienti, etiam in summo æstu; sive ille vinum sit; sive decoctio, sive aqua. Et sane videtur stomacho prodesse non parum, & Sinae fere diuturnioris sunt ætate, & ad annum septuagesimum, sæpe octogesimum viribus non modum destituuntur. Hinc quo-

quoque evenire arbitror, quod Sinarum nemo calculari morbo laboret, qui nostros Europæos sæpe torquet, ex eo credo, quod perpetuo frigidam potent.

Cum quispiam ad solemne epulum invitatur, pridie, vel etiam pluribus diebus ante convivii diebus, qui alterum invitat, libellum mittit ex iis, quos supra descripsimus. In eo, præter invitantis nomen, ut supra, solemnibus formulis paucis verbis comprehensa, elegantè & urbane ait, qui evocat, tenuè se ex oleribus apparasse convivium, & scyphos suos eluisse, ut dicto die, & hora (quæ fere sub noctem est) doctrinam ejus, quem invitavit, audiat, & ab eo aliquid discat, inde rogat, ut ne hoc se favore dedigneretur. In externa facie libelli ad ejus longitudinem additamentum è rubea charta affigunt, ut supra, in eo honoratius invitati nomen (nam Sinæ pluribus nominibus

bus singuli compellantur, ut infra) cum variis pro ejus, qui vocatur, dignitate titulis. Hic singulos invitandi mos est. Ipso die convivii similem libellum matutinis horis mittunt ad singulos; sed in eo solum rogantur, ut festinent, & præstituto tempore adesse ne graventur. Sub horam denique convivii certium mittunt, quem ideo se mittere aiunt, ut venientes ex itinere excipiat.

Cum in convivii domum venturum est, solitis salutationum ritibus, ut supra, expletis, in prima aulam confident, & suum illud *Cia* bibunt: inde ad convivii locum itur. Solet is splendide adornari, non peristromatis, quorum apud eos nullus est usus, sed picturis, floribus, vasis, & hujusmodi antiqua summelectile. Singulis sua mensa assignatur cubitos aliquot longa lataque, sed fere longior; nonnunquam etiam uni duæ mensæ assignantur, altera

altera ante alterā. hæ pretioso alio
 quo panno dependente sternun-
 tur. Ipsæ quoq; sedes suo bitumine
 non splendent solum, sed etiam
 variis picturis & auro condecoran-
 tur. Ante accubationem conviva-
 tor unā è pateris ex auro, argento,
 marmore suo, vel consimili mate-
 ria elaboratam, vino plenam in suo
 disco utraq; manu tenet, & eum
 qui principem locū est habiturus
 inclinatione profunda salutatur. Inde
 ex aula in atrium egreditur, & in-
 clinatione prius exhibita, hanc vini
 pateram, vultu ad Austrū converso
 cœli Domino offerens, in solū effu-
 ndit; & inclinatione repetita, in
 aulā redit, aliamque pateram acci-
 piens, eundem illum convivii Prin-
 cipem, una inclinatione salutatur, eo
 in loco, in quo hi ritus exhiberi
 solent. tum simul ad mensam in
 aulæ medio sitam accedunt. In me-
 dio latere, quo mensa longior est,
 pateram in suo disco utraq; manu
 vene.

venerabundus locat. tum bacillos
 convivales à famulo accipit, & ad
 pateræ latus ponit. ii bacilli ex
 ebene fere, vel ebore constant, a-
 liave materia duriore; & ea saltem
 parte, qua fercula tanguntur, argē-
 to aurove cœlari solent. Inde sedem
 accipit, & in media mensa locat,
 manicis, ut supra, leviter everrens.
 tum in mediam aulā regressi simul
 denuo inclinantur. Eodem ritu
 convivator singulos deinde hospi-
 tes cohonestat: eum qui secundum
 locum occupat, ad sinistrum latus,
 qui tertium, ad dexterum statui-
 mos est. Ad extremum, qui prin-
 cipem locum occupabit, à dome-
 stico famulo, invitatoris pateram
 cum suo disco accipit, & vinum in-
 fundi jubet, & una cum reliquis
 hospiribus, & convivatore, suo ri-
 tu inclinatur, pateramque in ejus
 mensa in disco locat. Convivato-
 ris autem mensa in inferiore aulæ
 parte ita statuitur, ut Austrum, &
 L aulæ

aulæ januam, ubi confederit, à tergo habeat, à fronte vero primariam mensam. Deinde bacillos sedemque disponit eo ritu, quem sibi invitator exhibuit. Denique singuli ad pateram, bacillos, sedemque denuo, velut aptius utraque manu statuendam, accedunt. quæ omnia dum fiunt, is cui honorarius ille ritus exhibetur, exhibenti ad latus adstat, & manibus intramanicas receptis, leviterque concussis, honorem eum deprecatur, & modeste inclinatus, gratias agit.

Quoniam nihil edulii Sinæ manu tangunt, ideo nec sub initium, nec sub convivii finem, manus lavant. Expletis his ritibus, simul omnes postremam invitatori inclinationem exhibent, & alteram hospites inter se, tum ad mensam suam quisque loco affidet. Quoties bibitur, invitator pateram in discoprimam in convivio locum obtinet, id fecerit, quod ubi fecit, mox erigens, ac mox deprimens, reli-

quos

quos ad bibendum invitat; eodem tempore singuli ad invitatores conversi, idem faciunt, & simul omnes bibere incipiunt, quod sorbendo ita lente faciunt, ut ad exhaustiendam pateram non raro quater quiescere eam ori admoveant. Eum potandi ritum, sorbendo videlicet, semper observant, etiam si aquam biberint; & nihil unquam continuatis haustibus more nostro exhauriunt.

Prima patera exhausta, paulatim fercula inferuntur. E quibus simul omnes (præeunte suo ritu invitatore, bacillis utraque manu acceptis, iisdemque erectis depressoque) quoties unum attingunt, unum alterumve ex eo frustulum carpunt, & ori admovent. In quo id observatur studiose, ne quis prius in mensa bacillos reponat, quam is, qui primam in convivio locum obtinet, id fecerit, quod ubi fecit, mox ministri in singulorum pateram vi-

L 2

num

num calidum infundunt, facto initio à convivii Principe. tum eodem ritu iterum, ac deinde sæpius editur ac bibitur, sed in bibendo plus temporis, quam in edendo consumitur. Toto porro convivii tempore vel de rebus lætioribus sermo ingeritur, vel comœdia spectatur, aut cantor aliquis musicive instrumenti pulsator auditur; nam hi sæpe etiam non vocati se convivio ingerunt, spe præmii, quod iis persolvi solet, evocati.

Omnibus iis vescuntur, quæ apud nostrates in fercula adhibentur, nec ea male condiunt: sed de singulis ferculis parum infertur, in varietate statuunt convivii maiestatem, mensas enim opplent discretis mediocribus, & aliis exiguis: nec pisces, ut nos, à carnibus separant, sed sine discrimine permiscent, nullum porro ferculum semel appositum toto convivio tollitur, itaque mensas non opplent modo

sed discos aliis alios ita superponunt, ut castellorum speciem referant. Panis nullus in convivales mensas infertur, sed neque oriza, quæ apud Sinas in panis nostri vicem succedit, nisi forte in quibusdam epulis minus solemnibus sub mensam extremam, si porro infertur oriza, prius à vino abstinetur; neque enim vinum ab Sinis bibitur, etiam in quotidiana refectio- ne, ante orizæ sumptionem. Varios etiam in convivia ludos ingerunt, in quibus qui perdidit, potare compellitur, magno cæterorum applausu festisque clamoribus.

Sub finem convivii, pateras permutant, quæ etsi singulis æquales apponantur, nunquam tamen ad bibendum supra vires quisquam compellitur, sed amice tantum invitatur. Sinense vinum ad instar fere cerevisiæ nostratis decoquitur, nec admodum fumosum est; ebrios tamen reddit strenuos pota-

tores ; sed levius fertur die insequenti. In edendo sunt omnino moderatores, & sæpe accidit, ut quis ab urbe discéssurus, uno die septem vel octo conviviiis interfuit, ut amicis omnibus satisfaciat : huiusmodi vero non sunt è celebrioribus ; hæc enim totam noctem absumunt, & in auroram insequentem protrahuntur, ferculorum denique reliquæ inter hospitem famulos liberaliter dividuntur.

Quod ad cæteros ritus attinet, ii mihi nunc videntur esse præcipui, qui circa Regum venerationem versantur. Rex pluribus externis officiis colitur, quam alius quisvis in universo terrarum orbe Princeps, sive is profanus, sive sacer fuerit. Hunc nemo alloquitur, præter Eunucho illos, qui in palatii penetralibus famulantur, Regiosque propinquos, qui intra ejusdem palatii fines commorantur, quales sunt filii ac filia. Omissa porro cultu

tu omni, qui Regi ab Eunuchis præstatur, velut minus necessario ad institutum, omnes omnino extra palatium Magistratûs (nam inter Eunuchos sunt etiam sui ordines & officiorum gradus) Regem non nisi libellis supplicibus conveniunt : sed hi libelli tot venerationis formulas continent, ut non nisi ab exercitatis componi possint, nec eos quilibet literatus sciat concinnare.

Anno quolibet ineunte (cujus initium est novilunium illud, quod præcedit aut sequitur proxime Nonas Februarias, unde Sinæ Veris initium sumunt) è singulis mittitur Provinciis legatus ad Regem officiose visitandum. quod idem solemnius præstatur in modum clientelaris obsequii tertio quoque anno, ut supra commemoravi. Porro singulis in urbibus primo quoque Lunæ renascentis die, Magistratus omnes, in urbe sua quisque,

in unum locum conveniunt, in quo Regius est thronus, regiaque insignia, cælati dracones, & inaurati, cum aliis ad elegantiam cælaturis; coram eo sæpius inclinantur, & genua incurvant gentis ritu, & peculiari quadam compositione corporis, ad modestiam venerationemque aptissima: quo tempore Regi vitæ annorum decem millia succedunt. Idem quoque cultus ubique Regi exhibetur eo die, qui primus eum nascentem vidit, in singulis annos redeunte, quo die Pequinenses Magistratus, & alii à provinciis legati, nec non Regii propinqui variis titulis insignes extra curiam eo adveniunt, Regi vitam gratulaturi, & gratulationem gratissimis muneribus testaturi.

Præter hos, quotquot à Rege nominati Magistratum ineunt, aut alio aliquo munere donantur, per leges ire jubentur, quod ante primam lucem fit, ad Regium tributum

nal, gratiam habituri. Ibi præventibus ac moneantibus rituum Præfectis, officia regio solio (Rex enim tunc non comparet) exhibent accurate; nec impung à quocquam vel leviter erratur. Quod cum faciunt peculiari cultu è purpureo panno damasceno, & tiaris in capite argenteis, sed inauratis insigniuntur. Utraque vero manu eburneam tabulam quatuor digitos latam, palmos duos longam gestant, ea os tegunt, quoties quippiam coram Rege proloquuntur.

Rex porro, cum olim in tribunal prodibat, è loco superiore ad ingentem fenestram comparebat, & manu eburneam quoque tabulam gestabat, ad vultum contegendum, nec non & aliam in capite tabulam medio cubito latam, integro longam, supra regium diametram frontemque, è qua tabulae complures magnique premissi ita in fila inducti dependent,

ut frontem ex omni parte ac faciem tegant, & intuentium oculis etiam præsentem subducant. Color regius cæterisque interdictus, flavus est, è quo vestis ejus contexta est variis ex aureo filo draconibus. Nec in veste solum regia dracones, sed in palatio universo, vasisque aureis & argenteis, & reliqua supellectile, vel cælati, vel depicti visuntur; quin ipsa etiam tecta & tegulae flavum colorem, & dracones spectandos exhibent; quod ansam fortasse præbuit aliquibus afferendis palatii regii tegulas esse aureas aut realve: at revera fictiles sunt, ut ego meis manibus attrectavi, sed flavo colore imbutæ, & singulae singulis clavis, trabalibus fere, in tecto ipso defixæ; sunt enim nostratibus haud paulo majores: quorum clavorum caput est inauratum; nulla quid appareat in regio palatio, quod regium colorem non præferat. Si quis eum colorem, aut dra-

con-

cones in proprios usus adhiberet, perduellis haberetur; nisi forte regio esset sanguine prognatus.

Palatii regii portæ sunt quatuor ad totidem mundi partes ex adverso distributæ. quotquot ex itinere has portas prætergrediuntur, ex equo descendunt, si equitent; aut è sella, si ea gestentur, ac pedites incedunt, donec eas fuerint prætergressi. id omnes faciunt, sed maximus quisque accuratius, & è loco remotiore: & non Pequini solum, sed in Nanquinesi priscorum Regum palatio religiosius, tametsi iam plures annos nullus Regum in eis sese receperit. Portæ ad Austrum, siue externæ, siue internæ sunt triplices, media regem ingredi vel egredi sollemne est; reliqui dextra & sinistra admittuntur: ideo media nulla janua nunquam, nisi egressuro vel ingressuro Rege, patet.

Nulla est apud Sinas alia temporum nota, siue in libris, qui lucem aspi-

aspiciunt, sive in aliis quibuslibet publicis instrumentis, nisi quæ ab ejus, qui regnat, inauguratione deducitur, sicut apud nos ab humana salutis initio Christo nascente fieri solemne est. Nonnunquam certis ex causis solet primariorum Magistratum parentibus Rex titulum conferre scriptione quadam, Regis nomine à Regiis Philosophis facta. eam rem Sinæ tanti faciunt, ut stupori sit, nam & ad impetrandum nulli sumptui parcunt, & rem sacram, in familia conservant. Nec minori sunt in pretio alii nonnulli tituli duobus tribusve characteribus expressi, quos viduis Rex confert, quæ secundas nuptias ad senectam usque renuerunt, aut senibus, qui seculum integrum vitam protraxerunt, & aliis in casibus hujusmodi. Has inscriptiones supra limen exponunt. Nec id solum Reges solent, sed etiam Magistratus ipsos amicis præstare mo-

est. Ipsi quoque Magistratibus de Republica benemeritis publico sumptu arcus è marmore eriguntur, quales apud nos assolet in triumphis. Idem exhibent urbes civi suo, qui insignem aliquam dignitatem, aut in literariis examibus primas obtinuerit, aut in eventis hujusmodi magno apparatu.

Quicquid pretiosum aut affabre factum in universo regno habetur, quotannis ad Regem transmittitur Pequinum magno sumptu & copia. Magistratus item, qui in regia commorantur urbe, minore in publicum prodeunt apparatu. nam exceptis primatibus, cæteris equo, non sella gestatoria vehi licet. quibus autem sella per leges licet, batulorum numerus ad quatuor restringitur. Extra curias haud paulo inferiorum Magistratum ordines majore in provinciis apparatu progredi permittuntur. Eam Sinæ modestiam

deftiam in regia veneratione reponunt, & viciniori majorem deferendam arbitrantur. Quater annis fingulis, ſub quatuor anni tempeftates, Curiales omnes Magiſtratus ad priſcorum Regum & Reginarum ſepulchra conveniunt, & ſuos ritus ac donaria deferunt: ſed primarius Humvuo regni recuperatori honor defertur. Ad hunc ritum ſe aliquot diebus prius comparant, indiſto juſticio jejuniis, quibus intra domeſticos parietes religioſe obſervant.

Secundum Regem proxima venerationis officia ſuis Magiſtratus impendunt. Id maxime pro officioſis viſitationibus; ad quos non admittuntur, nec aspirant, qui aliquod in Republica munus patriam reverſi, etſi propria culpa officiis excidère, ſolemni tamen ſæpe Magiſtratum cultu inſigne

prodeunt: & urbani eos Magiſtratus colunt, viſitationumque officia rependunt; & eorum intuitu multa concedunt, præſertim qui primos in literariis gradibus, publicisque functionibus honores habuere.

Si qui Magiſtratus egregie ſuo defuncti munere, deque Repub. bene meriti, ad aliud munus evocantur, aut alia qualibet ex cauſa ex urbe diſcedunt, magnis publice muneribus afficiuntur, ocreasque ſuas, Magiſtratus inſigne, ad perpetuum beneficii monumentum rogati relinquunt, quæ publico ædificio incluſæ, una cum variis inſcriptionibus laudem verſibus ac ſcriptionibus afferuntur. Aliis, qui ſunt inſigniores, loco aliquo publico, ædificium ædificant, in quo eorum in Republica merita eleganti ſcriptione inſculpta, ad poſteritatis memoriam perſeverant. Nec deſumptu extruantur; arisque ſtatuarum

tuæ imponantur, ad eorum ima-
ginem, quantum industria fert ar-
tificis, accedentes. tum census an-
nuus, & certi homines deputantur,
qui perpetuos odores, & semper
videntes lucernas accendant. Eam
ad rem ingentia ex æte campano-
thuribula statuuntur, ad eundem
ritum, quo ipsi sua idola veneran-
tur. Sed hunc tamen cultum à Na-
minis latria norunt separare: nam
à Diis multa petunt, his urbano-
tantum ritus in beneficiorum me-
moriam periti exhibent. nihil ta-
men dubium, quin è vulgo plures
cultum utrumque permisceant. In
hæc templa (quorum plenæ sunt
omnes urbes, quæque sæpe amico-
rum studio indignis etiam erigun-
tur) certis temporibus itur, inclinatio-
nes & genuflexiones exhibentur,
edulia offeruntur, aliaque huius-
modi peraguntur.

Omnes Sinarum libri, qui
moribus agunt, toti sunt in ex-

tandis filiis ad parentum obser-
vantiam, majorumque veneratio-
nem. Et sane si externam illam pie-
tatis faciem intueamur, nulla gens
alia toto terrarum orbe cum Sinis
comparari potest, quod aliquibus
iudiciis comprobabo. Solemnem
in assidendo majoribus ritum ob-
servant, ut nulla ratione in æquali si-
tu, & longe minus ex adverso con-
sistant, sed ad latus alterum; quem
ritum etiam discipuli cum Magi-
stris observant. Magna etiam ve-
neratione cum iis colloquuntur,
qui tenuioris fortunæ sunt, ad obi-
tum usque eorum, etiam sudore suo,
quantum licet, laute copioseque
alunt. Sed in nullo sunt religio-
ses, quam dum iis parentant, tam-
quam in lugubri veste induenda (in qua
etiam à cæteris nationibus discre-
pant) quam in feretro quoque ac
sarcophago è materia pretiosiore
concinnando: in apparatu sepultu-
ris, quem verius pompam dixeris,

tan

M

pro

pro facultatibus fortunisque, & sæpe supra vires assurgunt.

Lugubris Sinarum vestis non pulla, sed candida est. In luctu parentum filii cannabina veste asperima induuntur, primis saltem membris; & ipsa forma talaris tunicae, pilei, calceorum satis absona, primoque aspectu miserabilis: fune quoque prope nautico renes cingunt, ad eum modum, quo Patres à D. Francisci familia solent. Inviolabili consuetudine receptum est, ut luctus patris aut matris in triennium protrahatur. Cujus rei causam in suis libris reddunt hanc, ut suis parentibus, qui primo ætatis triennio eos ulnis gestaverunt, tantoque labore educarunt, vicem rependant. In cæterorum propinquorum luctu contractior est lugendi mora, prout quisque vicinior, aut remotior sanguine cuique fuerit: alias enim annuo spatio, alios trimestri terminatur.

In Regis, aut Reginae, quæ quidem legitima est, funere legitimum lugendi tempus etiam est trienne, quaquaversum patent regni fines. Sed nunc regia indulgentia, quæ publico edicto innotescit, pro mensibus dies computantur, atque ita mensem unum, regnum universum, mœrorem de Regis morte conceptum, lugubri cultu profiretur. Funebres Sinarum ritus justo volumine continentur, atque ita, cum aliquis à familia suam obit, superstites, ad quos funus spectat, eum librum consulunt, ut ad rituum præscriptum funebris pompa procuretur. Et in volumine non solum præscribuntur, sed etiam spectandæ proponuntur, vestes, pilei, calcei, coronæ, cæterique ritus universi.

Cum vir aliquis primarius vivere desinit, demortui filius, aut sanguine proximus, cæteros propinquos, familiares libello admonet, mœ-

In

M 2 sta

sta verborum sollemnium formula
concepto, idq; infra tertium quar-
tumve ab obitu diem. quo tempo-
re sarcophagum fabricant, & eo
cadaver includunt: tum aulam can-
dido panno, vel storeis insternunt
ac vestiunt, in cuius medio aram
extruunt, in ara sarcophagum lo-
cant, & demortui effigiem. Ad eam
aulam intra præstitutos dies, quos
apud viros primarios quatuor quin-
queve esse mos est, propinqui om-
nes amicique conveniunt, ipsi quo-
que funebri veste induti: alius post
alium qualibet hora diei ventitant
& in ara odores, binosque cereos
defuncto locant: qui ubi ardere
coeperint, quaternis inclinationibus
bus ac genuflexionibus, de quibus
supra fuse, demortuum cohonore-
stant: sed primum thuris tantillum
in thuribulo ignito componunt
regione sarcophagi imaginisque
propositæ. Interim dum hi ritus ex-
hibentur, defuncti filius unus, aut

DE REG. CHINAE. 181
plures, ad latus adstant in funebri
veste candidati, modeste quidem,
sed flebiliter lamentantes. Post
sarcophagum omnis mulierum
domesticarum turba, & ipsæ quo-
que cultu lugubri, sed cortina te-
ctæ, inconditè plangunt & ejulant.
Sollemne quoque est, & ab idolo-
rum sacrificulis in morem indu-
ctum, papyrus in certum modum
concinnatam, imo etiam sericos
pannos albi coloris exurere: quod
faciunt, arbitantes, se vita fun-
ctis vestem ministrare, in bene-
volentia observantiaque testimo-
nium.

Non raro filii parentum cada-
vera, feretro inclusa, ad tres qua-
tuorve annos domi asservant: suo
tempore enim illo pellucido bitumine ita
invasas illinunt, ut minime fetorem
transmittant. Quo tempore in sin-
gulos dies cibum illis, potumq; of-
ferunt, non secus ac si superessent:
aut ec filii eo tempore in sedilibus

plu-

M 3

soli-

solitis; sed in humili scabello confident, eoque veste alba contexto. Somnum in lecticis minime capiunt, sed in stramineis culcitris supra nudam humum collocatis, juxta cadaveris sarcophagum: carne vesci nefas aliove edulio bene condito; vino minime utuntur, nec balneis, quin etiam ab uxorum consuetudine abstinent. Conviviis interesse non licet, nec intra certos menses in publicum egrediuntur. Quod dum faciunt, sellam gestatoriam lugubri etiam panno involuunt, aliaque multa faciunt, quae persequi longum esset. Ex ea consuetudine, quam diximus, austeritate semper aliquid remittunt, prout a triennium tempora pronius deficiunt.

Quo die funus effertur, proqui- qui & amici alio libello invitati denuo conveniunt, omnes in funebri veste candidati, ad funebre pompam honestandam. Ea in

plicantium morem instituitur. Variarum statuarum virorum ac mulierum, elephantum, tigrum, ac leonum, papyracearum omnes, sed versicolores & inauratae praerunt, quae omnes coram tumulo deinde incenduntur. Funus etiam comitantur longa serie idolorum ministelli, & profanarum precum recitatores: hi varios ritus ex itinere peragunt, & tympana, fistulas, cymbala, tinnabula, & alia musica instrumenta pulsant. Ingentia etiam ex aere campano thuribula bajulorum humeris gestata praerunt. Deinde feretrum sequitur magna pompa exornatum; nam sub ingenti conopsea variè caelato, & byssinis pannis insigni à quadraginta, & saepe quinquaginta vespillonibus effertur.

Illud sequuntur filii, pedibus antecedentes, sed innixi baculo, videntur jam praeluctu fatigati. Deinde mulieres, intra candidam cortinam gestatoriam ita inclusae, ut spectari

non possint. Aliæ quoque mulieres sanguine remotiores sellis gestantur funebribus. Tumulos porro omnes necesse est esse suburbanos.

Si filios abesse domo contigerit sub parentum obitum, in eorum adventum tota lugubris pompa differtur. Porro cum de parentis obitu certior factus est filius, si vir fuerit primarius, eo ipso in loco, in quo eum tum adesse contigerit, parenti cœnotaphium excitat, & amicorum complorationes excipit. Deinde in patriam primo quoque tempore revertitur, & eosdem tumulus denuo instaurat, eo quem supra commemoravimus ordine. Revertenti autem etiam per leges cogitur filius, quantumvis magnam gerat in Republica dignitatem, etiam Præsidum tribunalium, quos supra *Ciamscin* vocari diximus, imo etiam in Colaorum, domiq; triennium luctum explere, nec ante ad priorem Magistratum admittuntur. Sed

id de solo parentum luctu, non cæterorum propinquorum velim intelligi. Ab hac porro lege, etiam in parentum funere, Magistratus militares excipiuntur.

Si aliquem extra patriam extinctum contigerit, is cui funus curandum incumbit, nullum non lapidem movet, nec ulli sumptui parcat, ad cadaver in patriam remittendum, aut revehendum; quo in avitum tumulum inferatur. Eum tumulum familia quælibet peculiarem habet, in aliquo colle fere suburbano, cum ingentibus è marmore sepulcris, & variis ex adverso statuis animantium, & hominum. Epitaphia quoque marmorea, sane magna, eriguntur: in iis eleganti caractere & scriptione præclare majoribus ibidem humanis gesta describuntur. Ad hos tumulos quotannis propinqui conveniunt, diebus ad eam rem deputatis. Ibi ritus solennis exhibent, suffitus accendunt,

id d

M 5 dona-

donaria explicant, & epulum funebre instituunt, pro regionis consuetudine, jam ab omnibus sæculis recepta.

Non paucis etiam ritibus connubia contrahuntur atque sponsalia. Utraque in teneris annis peraguntur; nec sponsum à sponsa volunt ætate admodum discrepare. Contractus hos parentes utrimque componunt, nec ad eos filiorum consensum exigunt: quos tamen filii aut filix nunquam non admittunt. Primates omnes cum primatibus connubia miscunt, & familiarum paritatem exigunt, in legitima conjugem eligenda. Quod ad cæteras pellices spectat, quas quicunque habet pro arbitrato, formæ venustate præferuntur, nec generis nobilitatem aut fortunas attendunt: nam hæ fere pretio centum aureorum, & sæpe longe inferiorum comparantur. Plebei ac tenuiores uxorem sibi pretio quærunt, &

quoties volunt, eam vendunt. Rex vero, Regisque proles in connubiis posthabita sanguinis nobilitate, solam corporis venustatem spectat. Sed nec primates ad hæc aspirant connubia: tum quod Regiæ conjuges & parum possunt, & incluxæ palatio, suorum conspectui æternum eripiuntur; tum etiam quod delectu à connubialibus Magistratibus habito, è multis paucæ ad Regias nuptias evehuntur. Uxor regis una primaria est, quæ sola legitima dici potest: præter hanc Rex, & Regni hæres alias novem paulo inferiores ducit, ac deinde alias triginta sex, quæ omnes conjugali titulo gaudent. His accedunt alix numero majore pellices, quæ nec Regiæ, neque conjuges appellantur. Eas inter, quæ filios parant, gratiosiores evadunt, & maxime parens primogeniti, qui regni successor appellatur. Id non apud Regem solum, Regiamque fami-

quo

fami-

familiam familiare, sed apud reli-
quos toto regno.

Primaria illa conjunx, sola men-
sæ cum marito affidet, reliquæ o-
mnes (maxime extra Regios pro-
pinquos) ancillæ sunt patrisfami-
lias, & legitimæ conjugis pedisse-
quæ, quibus in alterutrius præsen-
tia stare, non sedere permittitur.
Earum filii non suam parentem,
sed primariam uxorem matrem
suam vocant, & eam solam cum
extinguitur; triennio lugent, ejus-
que funus, non propriæ genitricis
curaturi, officiis sese abdicant.

In omnibus religiosissime obser-
vatur, ne quis uxorem omnino du-
cat sibi cognominem, tamen si nul-
la sanguinis inter utrumque inter-
cedat necessitudo. Sinarum porro
cognomina haud paulo pauciora
sunt, quam apud nostrates: neque
enim mille numerantur. Nemini
vero licet novum aliquod cogno-
men effingere, sed ex iis, quæ anti-

quo

quo usu recepta sunt, unum habeat
oportet; & quidem illud à majori-
bus patrum, non patrum serie de-
ductum, nisi forte quis in alienam
fuerit familiam cooptatus. Affini-
tatis & consanguinitatis gradus in
diverso cognomine nihil atten-
dunt, atque ita proles suas connu-
tio jungunt cum maternis propin-
quis, in quolibet fere gradu.

Sponsa nullam secum dotem
defert: ac tamen quo die in mariti
domum pergit, multam supelle-
tillem secum ferat, tanto apparatu,
ut copiosiores ea vicos oppleant,
omnis tamen illa supellex mariti
sumptibus comparatur, qui aliquot
mensibus prius magnam pecuniæ
summam dono submittit.

Natalis cuique dies apud Sinas
quotannis festus est, & munusculis,
epulis, aliisque lætitiæ signis cele-
bratur. Id maxime fit expleto anno
quingagesimo, ex quo tempore
inter senes computari solent, ac
deinde

deinde decimo quoque anno. Ad
has celebritates filii, si è literario
sunt ordine, ab amicis exigunt va-
ria poëmata, scriptiones, atq; em-
blemata magno artificio conscri-
pta, quibus parentum encomia
continentur: ex his etiam aliqui li-
bros edunt, & ipso natali die aula
domesticæ parietes ornant, aliosq;
varios titus exhibent ei, cujus annis
gratulantur.

Sollemnis etiam est Sinis dies il-
le, quo filii virilem pileum per a-
tatem sumunt, non secus ac Ro-
mani olim juvenes cum virilem
togam, prætextam exuti, induc-
bant. Ea ætas est annorum fere vi-
ginti, nam ad id usque temporis
solutam cæsariem aluerunt.

Sed maxime sollemnis toto re-
gno celebritas, quæque ab omni-
bus æque sectis colitur, est anni re-
currentis initium, primo novilu-
nio, & iterum primo plenilunio:
tum enim lucernarum est festivi-

tas, ideo quod in singulis ædibus
ingeniosas aliquas lucernas accen-
dit unusquisque, varia arte extru-
ctas è papyro, vitro, velo, quibus
renalibus per eos dies plenum est
forum, è quibus eam sibi eligit, quæ
cuique maxime arriserit: & sæpe
eulæ ipsæ ardere videntur, dispositis
quaque versus lucernis. Imo per
eos etiam dies, nocturnis horis va-
rie concurritur, & lucernæ in dra-
conis more sibi mutuo innexæ, à
machinibus circumferuntur: mul-
ta etiam sulphureo pulvere ludi-
ca, & festi ignes disploduntur, iis-
dem domus ac vici ardent insigni
spectaculo.

C A P. VIII.

*De corporis linæamentis, cultu, hæ-
bituque, & aliis apud Sinas
consuetudine receptis.*

Unica gens fere albi coloris est,
nam nonnulli è provinciis Au-
ralibus ob vicinitatem zonæ tor-
ridæ

ridæ subfusci sunt. Barba illis rara est, quibusdam nulla, pilis hirtis, & absque cincinnis; sero etiam erumpit, nam triginta fere annorum juvenes cum nostratibus, dum viginti attigerunt, conferri possunt. Barba, ut & capillitium universum, atrii coloris est, & apud Sinas turpe est rufa casaries. Oculos habent angustiores, ovalis figuræ, nigros, atque prominentes. Nasus admodum exiguus vix prominet, aures mediocres; in provinciis quibusdam faciem habent fere quadratam. Multi à Cantonensi & Quamprovinciis in utroque digito primo pedis, binos ungues habent, quod apud Cocincinenses eorum conterminos omnes videre est, fortasse olim, sex in singulis pedibus digitos numerabant.

Mulieres omnes sunt humilioris staturæ, & magnam partem muliebris elegantiae statuunt pedum parvitate. Quæ ex causa

prima pueritia pedes arctissime fasciis obvolunt, ne succrescant libere, atque ideo, in incessu truncas prope judicaris. Has fascias per universam vitam adhibent. Id videtur sapientis, alicujus inventum fuisse, ut eas domi contineret, ne facile per vicos cursarent, quod foeminas decet imprimis. Viri pariter ac foeminae capillitium alunt, nec unquam tonsorem adhibent, pueri tamen ac puellæ in prima ætate circumraduntur, & solum in vertice comam nutriunt, idque ad annum fere 15. deinde crescendi ad libitum faciunt facultatem, sed passos crines ad annum usque vestimum supra humeros solvunt, dum virili pileo insigniuntur, ut supra. Pleriq; etiam sacrificuli octavo quoque die caput, & barbam radunt. Adulti jam crinem colligunt pileolo è feris equinis, vel capillis humanis, aut etiam felle feris intexto in retis morem:

prim

N

in

in vertice pertusus est pileolus, è quo capilli, quia longiores, educuntur, & elegantem in nodum colliguntur. Fœminæ hoc pileo nõ utuntur, sed capillitio in nodum quoq; collecto, ornatũ ex auro argentove ac lapillis, & denique floribus componunt. In aures gestant, sed annulis digitos non variant.

Viri pariter ac fœminæ tunicas talares induunt. Eas viri ad pectus duplicatas, intimam partem fascia, sub axilla sinistra, supremã sub axilla dextera subligant; fœminæ in medio pectore vinciunt. Vtrisque manicæ laxiores longioresq; communes sunt, quales in Italia Venetorum esse solent, sed fœminis manicæ ad manus patent, viris arctantur, nec nisi quantũ educendis manibus satis est, aperiuntur. Pileos viri eleganti opere varie concinnant; optimi habentur, qui è setis equinis cõtexuntur. Hyberno cœlo è lana pileos, aut etiam ex holo-

serico

serico gestant. In calceis maxime à nostris discrepant. Viri eos byssinos, & holosericos, variis è filo serico mæandris, & flosculis ita concinnant, ut etiam nostratium Matronarum elegantiam superent. Calceos è pellibus, non nisi fæx vulgi gestat; & in soleas etiam vix pellem adhibent, sed eas è consarcinato panno consuunt.

Literatorum pilei quadrati sunt, aliis non licet nisi rotundos gestare. Singuli matutinis horis dimidiam minimum in pectendo componendoq; crine consumunt, quod nostratibus esset permolestum. Solent etiam pedes ac tibias longissimis fasciis obvoluere: inde fit ut tibialibus semper laxissimis utantur. Indusia nostro more non habent, sed ejus loco intimam tunicam ad carnem e candido panno gestant, & corpus sæpe lavant. A famulo umbellam grandiore sibi contra Solis radios, & imbres gestari faciunt.

N 2

ciunt,

ciunt, tenuiores ipsi sibi minorem ferunt.

Agam nunc de consuetudine apud Sinas recepta circa propria singulorum nomina, quæ nostris plane inaudita videbitur. Cognomen habet, ut dixi, antiquum & immutabile, sed nomen non item, nam sibi novum fingunt, & semper aliquid significat, quod etiam cognominibus convenit. Id nomen unico caractere scribitur, & una, quod idem est, syllaba effertur, è duabus tamen syllabis constare potest. Primum parens filio indit, sed solum si masculus fuerit: nam feminae, neque puellæ, neq; adultæ nomen apud Sinas habent, sed patrio cognomine, & numero, quem inter sorores habent, nascendi ordine appellantur. Hoc nomine masculinè à parentibus & majoribus dumtaxat compellantur. Cæteri eos numero quem inter fratres habent, nascendi ordine nominantur.

qua ratione modo de puellis diximus. Ipsi vero in visitatoriis & munerum libellis, & in reliquis scriptionibus ac literis, seipso proprio nomine inscribunt, quod à parente primum acceperunt. Cæterorum porro, qui æquales, aut superiores fuerint, si aliquis eum hoc proprio nomine compellaret, aut ejus parentem, aut propinquum suo, non injurbanum esset solum, sed etiam injurium.

Cum primum studia puer aggredditur, aliud ei nomen præceptor imponit, quod ludi nomen appellatur, hoc nomine à condiscipulis, ac Magistro dumtaxat appellari solet, ac potest. Cum viri pileo induitur, & uxorem quis ducit, à viro aliquo primario novo nomine paulo honoratiore conestatur; quod nomen ipsi Literam vocant. Hoc eum possunt omnes deinceps appellare, iis dumtaxat exceptis, qui ei famulantur, aut sub-

diti sunt. Denique cum jam omnino adoleverit, nomen accipit à viro gravi honoratissimum, quod ipsi magnū vocant. Eo nomine possunt eum omnes, nullo excepto, & præsentem, & absentem cōpellare: sed tamen illum parentes ac majores tanto honore non dignantur, sed priori nomine, quod literam vocari dixi, compellant.

Si quis etiam sectam aliquam recens profiteretur, à Doctore, qui eum induxit, novo nomine compellatur, quod religionis nomen vocant. Porro cum alius alium officii causa visit, tametsi cognomen & nomen illud minus libello inscribat hospes, à visitato tamen & vicissim interrogatur, quod sit ejus nomen honorificum, ut eum, si opus fuerit, possit sine injuria compellare. Atque ideo aliud nomen grandius, quo ipsi nos compellent, oportuit nos accipere, supra id, quod in Baptismate accepimus.

Anti-

Antiquitatum sunt studiosissimi. Statuis antiquis carent. Tripodes ex ære campano propter ferruginem, vetustatis testem, in pretio habent, ut etiam vasa antiqua è creta, aut marmore, quod supra Iaspidem vocavimus. Picturas illustrium pictorum rebus omnibus anteponunt, quæ solo atramento, non aliis coloribus, lineamenta describunt. Illustrium quoque scriptorum characteres, & inscriptiones in charta pannove descriptæ, ipsorum scriptorum sigillo munitæ, ne fraus esse possit: neque enim antiquitatis imitatores astutissimi desunt, qui ab imperitis emungunt, in rebus vilissimis, quos deinde deprehendunt male collocatos.

Magistratus omnes proprium habent sui muneris sigillum, ab Humvuo Rege illis traditū. Quæcunq; juridice scribunt, obsignant colore rubro duntaxat: Hoc sigillum

N 4 lum

lum summo studio conservant: si enim illud perdiderint, non solum Magistratu excidunt, sed etiam acerrime puniuntur. Et ideo quoties domo egrediuntur, secum illud deferunt intra scrinium clavis, & alterius sigilli fide munitum, illudque à suo conspectu nusquam removent, domi vero dicuntur nocturnis horis illud sub ipso cervicali asservare.

Viri graves minime pedibus per vicus incedunt, sed sella gestatoria vehuntur ex omni parte occlusa, nec à prætereuntibus spectari possunt, nisi partem anteriorem aperuerint; qua in re à Magistratibus differunt, ipsi enim sellis evehuntur omni ex parte patentibus. Matronas quoque sella vehi mos est occlusa undique, sed ex ipsa figura facile à virilibus sellis distinguuntur. Rhedas carpentaque per leges habere non licet.

Vrbes nonnullæ in medio fluminum

minum & lacuum extractæ visuntur, ut in medio mari Venetia. In his urbibus cymbæ perelegantes per vicus navigant. Et quoniam universa regio fluviiis canalibusque distincta est, ad iter navigiis utuntur frequentius, quam nostrates, & sunt vere commodiora & elegantiora. Sed ea, quibus Magistratus (quod semper publico sumptu fit) vehuntur, ita magna sunt, ut integram familiam nullo suo incommodo vehant, ac si domi suæ versarentur: in iis enim variæ sunt stationes, aula, culina, cellæ, exque ita eleganter exornatæ, ut principum virorum ædes, non navigia esse videantur. Ita sæpe contingit, ut ad instituendum solemne epulum, in huiusmodi se navigia recipiant, quoniam eodem tempore, per flumina lacusque non sine voluptate vagantur. Intus splendido illo bitumine, *Ciaran* Lusitani vocant, omnia collucent, variis di-

N 5 distincta

stineta coloribus, ipsæque cælatæ suis locis apte inauratæ, oculis blâdiuntur, uti naribus varii suffitus & odoriferæ mixtiones.

Magistros omnino religiosius, quam nostri venerantur, ac tamen alter alteri per unum diem sese pro discipulo subjecerit in qualibet scientia vel arte, per vitam deinceps universam eum Magistrum appellat, & pro Magistro colit: nam illi non nisi ad latus in quolibet congressu affidet, & Magistralibus eum titulis ac ritibus cohonestat.

Alex ludus, atque chartarum quem etiam in has partes usus invexit, plebeius est & vulgaris Graviores fallendo tempori, & ludicri etiam quæstui adhibent latrunculos, nostris non omnino absimiles. In his discrepant. Regius enim calculus nunquam egreditur quatuor cellulas suo loco viciniore, sed neque literati duo Regis affectores. Regina carent. Alios porro duos

duos habent calculos non parum ingeniosos, quos ipsi pulveris bellici lebetes vocant, ii equos duos præeunt, & pedites subsequuntur, qui in his duabus cellulis una cellula præcedunt. Incedit hic calculus eo ferme modo, quo turriti nostrates elephanti: inimici tamen exercitus ductorem Regem non petit, nisi inter ipsum & Regem, qui petitur, alius sit calculus, vel proprius, vel collusorij. Hinc fit, ut tribus modis ictum vitare possit Rex appetitus, primum exigua, ut ita loquar, corporis declinatione, & honesta fuga in proximam cellulam vel stationem, deinde oppositi alterius calculi; postremo si periclitus nudet latus, jubeatque facere militem suum, à quo tegebatur.

Gravissimum inter eos ludi generis est hujusmodi. In alveo trecentarum cellularum plures, ducentis calculis colludunt, è quibus alii can-

candidi sunt, alii atrii. His calculis alter alterius calculos procurat in medium alveum relegare, ut reliquis deinde cellulis dominetur: ad extremum qui plures in alveo cellulas sibi subjecit, victor appellatur. Hunc ludum avidissime accipiunt Magistratus, & sæpe maximam diei partem ludendo consumunt; nam inter ludendi peritos, horam integram ludus unus tenet. Qui hujus ludi peritus est, tamen si alia nulla re insignis fuerit, ab omnibus colitur, & evocatur. Imo nonnulli etiam eos solitis sibi ritibus magistratos legunt, ut ab iis accurate hujus ludi rationem ediscant.

In plectendis delictis remissiones videri possunt, maxime in furto, nisi vis intervenerit; neque enim unquam morte plectitur. In secundo furto, cauterio simul, & atramento duos characteres brachio inurunt, quibus innuitur jam iterato furatum; cum tertio depre-

henditur, in ipso vultu eodem cauterio inuritur, si denuo deprehendatur, pro ratione delicti, & quoties eum deprehendi contigit, acerbius remissiusve vapulat, aut ad trirames damnatur, spatio temporis à legibus præstituto. Ideo latrunculis omnia plena sunt, maxime ex infima vulgi face.

Singulis in urbibus noctu per vicos plura hominum millia excubant, & certis intervallis peluim pulsantes, per vicos obambulant, ac licet ipsi vici noctu fere cancellis ac repagulis occludantur, non raro tamen domos integras nocturni fures deprædantur: id ex eo contingit, quod ipsis excubitoribus excubias addi oporteret, quoniam ipsi vel fures sunt, vel furum socii. Cum à nobis audiunt habitatissimas in Europa civitates nullas adversus fures urbanos, sed adversum hostes externos excubias disponere, obstupescunt. Ipsæ etiam

iam urbes, licet in altissima pace, medioque in regno sint, quotidie sub noctem occluduntur, & claves ad urbis Præfectum deferuntur.

C A P. IX.

De ritibus apud Sinas superstitiosis, & aliis erroribus.

Capite insequenti de superstitiosis ritibus cuilibet sectæ propriis agetur; nunc vero aliquos ex iis attingam, quos omnes amplectuntur. Sed primum eos rogo, qui hæc duo capita lecturi sunt, ut ex iis, quæ dicentur, ansam arripiant condolendi, Deumque pro hujus gentis salute deprecandi potius, quam stomachandi, aut de remedio desperandi, memores, hos populos tot jam retro lapsis annorum millibus ita Gentilitatis tenebris obvolutos, ut nullum unquam, aut fortasse vix ullum Evangelicæ lucis radium aspexerint. Cui nihilominus ab innata genti

soler-

solertia, divinaque bonitate, tantum adhuc superest luminis, quod natura accepimus, ut facile miseriam suam agnoscat, ac fateatur, sed adhuc modum ignoret, quo sese possit expedire.

Nullus toto regno superstitiosus ritus ita late pervasit, sicut is, qui in observandis diebus horisve fastis nefastiisque versatur, ut ad temporum normam negotia sua omnia moderentur. In eum finem duplex fastorum index quotannis excuditur, ab Regiis Astrologis auctoritate publica conscriptus; unde tantam hæc impostura veritatis opinionem sibi arrogat. Horum fastorum libelli tanto numero distrahuntur, ut eo nullæ non ædes oppleantur. In his in dies singulos describitur, quid faciendum, a quo abstinendum, aut in quam horam differendum quodlibet ex iis negotiis, quæ intra manuum spatium cuique possunt occurrere.

Præ-

Præter hos indiculos, alii sunt abstrusiores etiam libri, & fallaciores magistri, qui alia nulla re quæstum quærunt, quam dierum horarumque electione iis præscribenda, à quibus consuluntur: & ne cui defint prædictores, pretio etiam viliori mendacia distrahuntur. Nec raro contingit, ut molem aliquam extructuri, in multos dies operis initium; aut iter facturi, viæ principium differant, eo solo intuitu, ne à conjectorum præscriptione tantillum recedant. Et quanquam sæpe usu venit, ut eo ipso die copiosus imber decidat, adversus ventum aspiret, nulla tamen aëris injuria prohibentur, quin eo ipso die, horæ, quam fortunatam fore arbitrantur, opus aggrediantur. Si quidem ad iter inchoandum quatuor saltem passus progrediuntur, aut ad ædificandum duas terræ spatia effodiunt, ne præscripto tempore opus suum inchoasse minime videantur.

deantur: atque ita, quæ gentis cæcitas est, sibi omnia ex animi sententia cessura arbitrantur.

Non inferiore cura laborant, ex ipso nascendi puncto vitæ totius seriem fortunamque præscire: qua ex causa nemo est, qui non id momentum exquirat, & annotet accurate.

Hujus artis varii se Magistros jactant. Nec pauciores, qui è stellarum cursu, vel numeris quibusdam superstitionis futura se prædicturos asseverant. Alii ex lineamentis in facie, manibusve conspectis idem spondent. Alii ex somnis, alii ex quibusdam verbulis, quæ inter colloquendum eliciunt, alii è situ corporis, sessioneque sola, & innumeris aliis modis futura conjectant: idque faciunt ita certo, ut omnem dubitationem excludere videantur. Tot vero irrepunt doli, & quotidie novæ nascuntur fraudes, ut in errorem creduli facile inducantur. Nam collegas sæpe suos circum-

cum foraneos ignotos in audientium concionem immittunt, à quibus palam asseritur, sibi eo prædicente ex ordine omnia contigisse: alias aliis circumforaneis præterita multa revelantibus, imposterum collegæ annunt magno cum applausu. Unde fit, ut plures in fraudem inducti ab iis, fortunam suam explorent, & audita pro oraculis excipiant. Alia etiam fraude opinionem sibi comparant veritatis. Manuscripti reperiuntur indices, quibus integræ civitatis, per vicus ædesque distributæ familiæ breviter describuntur. Eos hi circumforanei exscribunt, aut comparant non magno pretio, atque ita licet externi sint, horum commentariorum fide narrant singulis; quam familiam hætenus aluerint, quid iis plures jam annos contigerit, aliaque hujusmodi; deinde collecta ex præteritis fide, futura prædicunt; tum in alia se loca conferunt, fidem

suam

suam fortunæ committentes. Tantum porro multi prædictoribus his tribuunt, ut ipse metus fidem faciat, nam si prædictum iis fuerit, tali eos die morbo corripiendos, is ubi advenerit dies, in morbum incidunt, ac vi metus afflicti, cum ægritudine, & aliquando etiam cum morte colluctantur. Equibus eventis impostoribus auctoritas non parum accrescit.

Nec nulli dæmones ipsos consulunt, & familiares, ut vocant, spiritus apud Sinas sunt non pauci, eaque res plus Numinis, quam dæmonum fraudis vulgò habere creditur, sed ab his ad extremum omnes in fraudem inducuntur. Eorum oracula infantum vocibus, aut etiam brutorum excipiuntur. Præterita ipsi & absentia more suo evulgant, ut non absimilem vero faciant eam, qua futura prænunciant, falsitatem. Sed neque hæc sine fraude pronunciantur.

O 2 Hæc

Hæc porro omnia cum nostris etiam Ethnicis communia fuisse legimus, unum est quod Sinarum proprium dici potest. Id in eligenda area, ad ædes privatas, & publicas extruendas, aut ad cadavera humanda, eamque aream conferunt cum capite, cauda, pedibus variorum draconum, quos huic nostro solo substratos vivere fabulantur; à quibus omnem adversam prosperamque fortunam non familiarum solum, sed urbium, provinciarum, totiusque regni credunt dependere. Et ideo in hac velut recondita scientia, multi etiam viri primores occupantur, & procubum cum opus est, evocantur; maxime cum publicæ quædam turres, mellese, aut machinæ in eum finem extruuntur, ut prospera fortuna accersatur, & infortunia publica exterminentur. Non secus enim, atque Astrologi ex inspectis syderibus, ita hi Geologi ex montium, flumi-

fluminum, agrorumque situ, regionum fata metiuntur, aut verius mentiuntur. Et sanè nihil absurdius inveniri posse dicas. Nam ex janua in hanc aliamve partem obversa, è deducendis per atrium ad dextram, aut lævam imbribus, ex fenestra ex hac vel illa parte aperiri solita, ex eo quod è regione rectum sit alio altius, eque similibus nugis, familiæ salutem, opes, honores, omnemque fortunam dependere somniant.

His Astrologis, Geologis, Auguribus, conjectoribus, & uno verbo impostoribus, pleni sunt vici, plenæ tabernæ, plena fora. Vbi que vanis pollicitationibus prosperam fortunam venalem exponunt, & sæpe oculis capri, non vilissimi solim homunciones, sed etiam muliercule, ut ad literam Evangelicam illud impleatur; *Caci sunt, & duces cæcorum.* Nec solum his privatim omnia redundant; ipsæ urbes,

metropoles, aulæ hac lue scatent, & hac una re quæstum faciunt, numerosam familiam laute sustinent, & plurimi magnas sibi opes parant. Eos enim summi & infimi, nobiles & plebei, literati, ac illiterati colunt; quin etiam Rex ipse, & universi Magistratus, regni que Optimates.

Ex his facile colligere licet, quot ex avium garritu auguria, quam solliciti primi matutinis horis occursus, quam superstitiosæ solarium radiorum umbræ privatis tectis exceptæ. Hoc uno verbo dicere sufficiet, quicquid infortunii privatim singulis, & publice urbibus, provinciis, regnoque universim acciderit, id omne adverso suo fato, aut rei cuiuspiam arrogant, in domibus, urbe, metropoli, aut regia perperam collocatæ; pro eo quod eos oportebat in tot scelera, quibus à cælo priuatim & publice vindictam evocant, suorum infor-

tunio-

tuniorum causam justissime derivare.

Adscribam nonnulla, quæ Sinæ leviora ducunt, imo vero (si Deo placet) in laude ponunt, ut de cæteris fiat conjectura, iterum obtestans eos, qui nostra hæc legunt, ut tanto impensius Deum pro gentis hujus salute deprecentur, quanto densioribus ignorationis tenebris est involuta, minus quidem propterea damnanda, haud paulo tamen minus miseranda.

Permulti sunt, qui, quod muliebri consortio carere minime possint, seipso viris copiosis in servos tradunt, ut ex ancillis domesticis unam sibi copulent conjugio, unde fit, ut etiam liberi perpetuam contrahant servitutem. Alii cum ad coëmendam sibi uxorem habeant nummorum satis, eam sibi pretio comparant, sed crescentem deinde familiam cum ultra sustinere non possint, filios ac filias in

O 4

servi-

servitutem distrahunt eo fere pretio, quo sus aliquis aut triste jumentum vanit, quod ad duos tresve aureos excrescit, id quod etiam faciunt extra carioris annonæ angustias; & in perpetuum filii à parentibus separantur, liberumque fit emptori, qua maxime in re velit, servo uti. Hinc fit, ut hoc regnum servis redundet, non iis belli jure captis, aut aliunde importatis, sed vernaculis & civibus. Non pauci etiam extra regni fines ab Lusitanis Hispanisque exportantur in perpetuam extra solum patrium servitutem. Tametsi hoc maxime medio Deus utitur, ut Sinas complures ab dæmonum servitute in Christianam transferat libertatem.

Sed hanc venalium liberorum negotiationem duo leviolem reddunt; multitudo scilicet plebis tenuioris, quæ non nisi summo sudore ac industria se sustinet, & ipsa servitutis ratio omnino mollior ac tolera-

tolerabilior apud Sinas, quàm aliam ullam nationem; & quia se quisque redimere potest eo pretio quo venit, quoties ei facultas fuerit. Gravius omnino malum, quod sequitur. Nam in quibusdam provinciis infantes, potissimum fœminas, aquis præfocant, quod eas educare se posse desperent. Id quod etiam apud non infimam plebem invaluit, eo metu deterritam, ne inde urgente inopia, venales liberos exponere, ignotisque tradere cogantur. Hi ne sint parum pii, crudeles fiunt. Sed hanc sævitiam inter eos minus atrocem fecit error ille, qui animorum merempsychosis appellatur: dum enim animos mortalium ex aliis corporibus in alia transmigrare arbitrantur, immani sævitix prætextum pietatis astruunt, dictitantes se liberis prodesse, dum eos mactant; hac enim illos ratione tenuioribus suæ familiæ angustis eductos,

in pinguiorem fortunam citius nascituros. Hinc fit, ut hæc liberorum carnificina minime remotis arbitris, sed consciis omnibus peragatur.

Sed ad hanc barbariem accedit etiam alia immanior, qua sibi complures violentas manus inferunt, vel bonorum desperatione malorumque perpeffione fatigati; vel ut inimicis suis impotenter sanæ, non minus stolide, ægre faciunt; multa enim in annos singulos hominum millia ferunt, virorum ac mulierum seipfos in campis, vel pro adversarii foribus, injecto in fauces nodo, præfocare, aut in flumina insilire, haustove levibus aliquando ex causis veneno sibi vitam eripere. Nam ex eo quod Magistratus deinde severe in eos animadvertant, qui causam dedisse desperationi à demortui propinquis accusantur, fit ut alia ratione se vindicare non posse existiment.

Atta-

Attamen sunt non pauci sapientiores Magistratus, qui nullius causam, lege lata, suscipiunt, qui violentas sibi manus intulerit, hinc multorum vita conservatur.

Aliud immanitatis genus in Borealibus provinciis in infantes masculos exercent, quos castrant quam plurimi, ut inter Regios famulos adnumerari queant; nam præter hos alii Regi non famulantur, nec à consiliis sunt, nec cum eo colloquuntur, quin imo tota fere Regni administratio in horum semivirorum manibus versatur. Ex iis porro intra palatii regii fines ad decem millia numerantur, omnes fere plebei renues, illiterati & in perpetua servitute educati, hebetes demerque sunt ac stolidi, nec minus impotentes ac inepti ad rem quamlibet gravem animo concipiendam, nedum perficiendam.

Leges porro infligendarum poenarum pro delictis, etsi ultra jus

non

non sunt asperæ, nihilominus arbitror non pauciores à Magistratibus mactari contra leges, quam qui debitam legibus vitam amittunt, quod ex inolita hujus regni consuetudine oritur. A Magistratibus enim quibuslibet subditi nulla prævi juris aut sententiæ forma vapulant quoties in mentem cuique venerit in hunc modum. In publico tribunali proni toto corpore procumbunt, nudatisque crucibus supra genua infra nates, arundine durissima per medium secta, digiti crassitie, quatuor lata, duabus ulnas longa verberantur. à ministris, fuste utraque manu correpto atrocissime, tamen ictibus non plus decem, summum triginta plectantur, nam sæpe primo ictu lacerratur cutis, & nonnullis carnis frustula disiliunt, ex qua verberatione multi pereunt; multique vitam largitionibus redimunt exigentium contra jus fasque arbitrato: tanta enim

enim Magistrarum dominandi libido est, ut vix quisquam rerum suarum dominus esse queat, sed omnes in continuo metu versentur, ne qua sibi calumnia, sua bona eripiantur. Adhæc sicut hæc gens superstitionibus, ut supra dictum, credulissima est, ita veritatis parum amans; etenim non nisi magna cautela & circumspetione opus est, ut alter alteri se credat.

Hoc eodem metu perculsi hoc seculo Reges à publico abstinent, & cum olim è palatio egrediebantur non nisi mille industriis tuti id eadebant, nam universa Regia in armis erat, dispositis per eos vicis acubus, qua transitus erat, & per alios vicos, quibus in priores iter esse poterat, nec solum videri se non sinebat, sed neque sciebatur qua lectica veheretur, nam plurimæ gestabantur. Dixisses eum non inter clientes, sed inter hostes regii sanguinis cupidissimos iter facere.

Ere-

E regio sanguine prognati tametsi omnes sumptu & ærario publico, quod supra dixi, sustineantur, tamen cum jam ad sexaginta millia excreverint, & continuo augeantur, maximo sunt oneri Rei publicæ: nam cum ab omni munere publico removeantur, otiosi sunt omnes, & laxiori vitæ dediti, & quoties possunt, impotentius insolescunt. Ab his sibi Rex cavet nihilo secius quam ab hostibus, nam habent ipsi continuos excubitores, nec ab nominata cuilibet ad habitandum urbe egredi possunt, injussu Regis; si fecerint atrocissimis pœnis subjacent: nullum tamen ex iis licet in Regiis urbibus Pequino & Nanquino commorari.

Nemini mirum videbitur, eos qui civibus ac propinquis se non credunt, de advenis diffidere, si ii è vicinis, sive ex remotis regionibus advenerint, quarum aliam

nullam notitiam habuerunt, nisi subobscuram & falsam, quam à quibusdam accipiunt, qui ad suum regnum clientelaris obsequii officia delaturi adveniunt. Ex advenarum libris quicquam ediscere Sinas pudet, opinantes omnem scientiam apud se solos reperiri, exterius omnes pro illiteratis ac barbaris habent & appellant. Et si quando in suis scriptionibus exterorum incidit mentio, ita de iis agunt, quasi nihil dubium sit, eos à brutis nihil admodum diffidere. Characteres porro omnes, quibus hoc exterorum nomen exponunt, exterimantium fere literis componuntur, nec fere eos honestiore nomine, quam dæmoniorum designantur.

Porro si legati è vicinis regnis ad clientelaria officia Regi deferenda, vestigalve persolvendum, aut aliud quodlibet negotium tractandum advenerint, vix dici potest, quam

quam suspiciosè tractentur. Nam eos tametsi ab omni sæculorum memoria amicos habuerint, captivos nihilominus toto itinere ducunt, nec eos quicquam videre sinunt. Multis clavibus intra palatii exterorum septa, veluti brutorum stabula, recluduntur. Ad Regis aspectum nunquam admittuntur, cum paucis è Magistratu, sua negotia tractant. Cum externis autem extra regni fines nemo, nisi certis temporibus ac locis, agere permittitur, qui secus fecerint, abque publica facultate gravissimè poenis plectuntur.

Duces ac milites, qui belli pacisve tempore suis locis excubant, ipsi quoque excubitores suos habent, ne quid rerum novarum moliantur. Numerosos exercitus nunquam uni Duci tradunt. Omnes sunt in Senatus Philosophici potestate. Ab hoc exercitu stipendiantur, & commeatus suppeditantur.

dicantur, atque ita non in iisdem manibus milites sunt, & militaris apparatus, ut hac ratione securior sit cujusque fides. Nulla gens æque vilis atque iners est, quam militaris. Miseri sunt omnes qui arma tractant: quos neque amor patriæ, nec in Regem fides, nec honoris cupiditas ad arma vocat, sed sola spes vitæ sustinendæ, non secus ac sit illiberali quolibet opificio. Maximam partem regia sunt mancipia, vel propriis vel majorum suorum sceleribus perpetuam servientes servitutum. Idem quo tempore à bellicis exercitationibus vacant, infima quæque officia, bajulorum, mulionum, & inhonestiora etiam servitia exercent. Soli Duces ac Præfecti aliquam inter cæteros auctoritatem adipiscuntur. Eorum arma, siue quibus se tuentur, siue quibus hostes offendunt, omnino sunt parum noxia. Et solum fucatum aliquem præferunt apparatus,

tum, ne in militaribus lustris inermes appareant. In quibus lustris, à Philosophicis Magistratibus, & milites, & ipsi Duces modo, quem supra explicui, vapulant instar puerorum in ludo literario, nulla dignitatis & conditionis habita ratione.

Claudam hoc caput duplici Signarum, ut apte loquar, infania, quæ in omnes æque regni provincias penetravit, & multos maxime magnates invasit. Argentum aliæ intendit ex alio aliquo metallo elicere; alia ad vitam, exclusa morte, adspirat immortalem. Ambarum rerum præcepta à veteribus quibusdam, quos ipsi in Sanctorum numero habent, inventa primum, deinde etiam tradita fabulantur, quos post multa præclare & utiliter gesta, in cælum evolasse cum anima simul & corpore, postquam hic vivere piguit, mentiuntur. Hoc seculo utriusque scientiæ, verius im-

imposturæ, volumina in immensum excrevere, alia typis excusa, alia vero manuscripta. Sed hæc plus sibi auctoritatis peperere.

Ac de priori quidem infantiæ genere nihil aliud dici potest aptius, quam cupidissimos illos alchimi-
stas, suas etiam in fumum conflare fortunas, nedum quas ambiebant adipisci. Ditissimi enim quique post exhausta multa aureorum millia in hujus fraudis apparatu, quotidie in conspectu omnium ad extremam inopiam rediguntur. Qui vero sunt in hoc genere felicissimi, adulterinum argentum ita constant, ut in errorem imperitiores paucos inducant, præterquam quod omnium literarum & virtutis exercitio prætermisso, dies noctesque fornaces afflant, ut in novam aliquam fructum vel alios inducant, vel ipsi inducantur, libros etiam magno sumptu transcribentes, & varia hujus artis instrumenta comparantes.

Fornacis hujus & Vulcaniæ frandis non desunt innumeri Cyclopes: alii corporis cultusque nitore veritatem mentientes, alii etiam mendici sub habitu sordido, falsitatem occultantes, horum continuum est exercitium, qua lucri spe afflaverit, circumferri, & artis hujus cupidos vanis pollicitationibus in fraudem inducere. Omnis portro horum circumforaneorum industria in hoc consistit, ut aliquo artis præludio persuadeant, se id quod speratur, posse perficere, cum enim loculos ad fecem emungunt, ut ea, quæ sunt ad apparatus necessaria, omnemque Vulcaniæ suppellectilem comparent; sed quod die minus creditur avolant hanc pyriæ, nec ultra comparent; nihil autem relinquunt, nisi siccos januolos, & in usurariorum manibus pignora debitorum. Et habet hic insaniæ morbus hanc phrenesim, ut tametsi ad hunc modum

jam sæpius quis fortunarum suarum insignem jacturam fecerit; non ideo sapiat aut contineri possit, quin ab alio aliquo astutiore circumforaneo similibus se denuo pollicitationibus deludi sinat; atque ita vitam universam complures in hac spe perdunt curis pallidi, & eventis tristes, nec se tamen unquam ab ullo vel propinquo vel necessario ad mentem revocari sinunt.

Alter insaniæ morbus nonnunquam cum priore reperitur annexus. Et quoniam ad immortalitatem suapte natura, studium gravius adspirat, ita etiam viros primores & in summis Magistratibus constitutos invadit. Hi posteaquam in hac vita, quas sperare poterant opes, dignitatesque fuere consecuti, nihil aliud sibi deesse putant ad beatitudinem, nisi qua ratione hæc una cum immortalitate coniungant, atque ideo conatus omn-

nes ac studia in unam hanc rem conferunt. Et quidem in hac regia Pequinensi, in qua degimus, pauci sunt omnino Magistratus, Eunuchi, cæterique primores, qui non hoc insaniam morbo laborent. Et quoniam non desunt discipuli, ita neque Magistri superioribus tanto chariores, quanto immortalitatis per se majus est studium, & acrioribus igniculis excitat ambientes; quem vero semel hæc insania corripuerit, nihilo facilius superiore curatur. Ac tamen si quotidie hi immortalitatis venditores mortalitatis debitum exsolvant, non est hoc ramen satis ad miseros mortales ab hoc præpostero immortalitatis studio revocandos: arbitrantur enim se feliciori fortasse fortuna usuros, & quod aliis nocuit, sibi fortasse profuturum, neque omnino adduci possunt ut credant id extra humanæ industriæ facultatisque limites constitutum.

In

In Sinicis Annalibus legitur, Regem ex antiquioribus unum hac insania usque adeo correptum, ut non sine mortalis vitæ detrimento vitam procuraret immortalem; id quod sæpe contingit, ut dum ad longiorem vitam adspirant, brevior efficiant. Is quorundam impostorum arte jam sibi poculum paraverat, quo hausto plane se immortalem fore arbitrabatur, nec ab intimo suo amico ab eo exhauriendo rationibus sanisque consiliis deterrebat. Quod ubi advertit amicus, cum Rex forte vultum tantisper avertisset, poculum clam arripuit, & impigre exhausit. Excanduit extemplo Rex, & jam stricto mucrone mortem intentabat, quod sibi immortalitatis poculum eripuisset. Amicus vero intrepide respondit: Exhausto immortalitatis poculo etiam vitam eripi mihi posse putas? Et sane si eripi potest, nullum crimen ad-

P 4

miss,

misi, neque enim ego tibi immortalitatem eripui, sed fraude haberi. Quibus dictis Rex illico acquievit, & amici prudentiam, qua ab errore revocabatur, collaudavit. Verum etsi nunquam defuere Sinis viri sapientes, qui hanc ex animis mortalium utramque animorum aegritudinem, quam insaniam vocavi, detergere laborarunt, nunquam tamen efficere poterunt, quin quotidie latius serperent, & hoc nostro sæculo præteritorum temporum memoriam superarent, diffusamque in plures luem mali contagione evulgarent.

C A P. X.

Varia apud Sinas falsa Religionis secta.

• **E**X omnibus Ethnicorum sectis, quæ quidem in Europæ nostræ notitiam devenerunt, hætenus nullam legi, quæ in pauciores errores inci-

neiderit, quam Sinarum gens prioribus antiquitatis suæ sæculis legitur incidisse. In illius quippe libris lego, Sinas jam inde ab initio supremum & unum Numen adorasse, quod ipsi cœli Regem appellabant, vel alio nomine cœlum & terram. Ex quo apparet, veteres Sinas opinatos fortasse cœlum ac terram animatam, eorumque animam pro supremo Numine coluisse. Infra hoc Numen colēbant etiam varios spiritus montium, fluminum, & quatuor mundi partium tutelares. In omnibus actionibus rationis dictamen audiendum distabant, quod lumen rationis à cœlo se accepisse fatebantur. De supremo vero illo Numine, deque spiritibus illius ministris, nusquam legimus Sinas ea vitiorum monstra evulgasse, quæ nostri Romani, Græci, Ægyptii, vitiorum patrocinium in diis quærentes evulgant. Ex quo sperari merito potest

de immensa Dei bonitate, non paucos è veteribus apud Sinas in lege Naturæ salutem invenisse, adjutos peculiari illo auxilio, quod nemini facienti quod in se est, ut ajunt Theologi, solet Deus denegare. Et hoc ex eorum Annalibus ab annis quater mille & eo amplius licet non obscure colligere, in quibus multa leguntur ab iis bene gesta, in patriæ bonique communis emolumentum. Idem colligitur è sapientissimis voluminibus, quæ in hæc usque tempora perseverant, antiquorum Philosophorum, quibus homines ad virtutem saluberrimis erudiunt institutis. Qua in re celeberrimis nostris Philosophis cedere non videntur.

Quia vero natura corrupta sine auxilio gratiæ semper in pejus ruit, labentibus deinde sæculis primum illud lumen ita obscuratum est, ut si qui fortasse ab inanum deorum cultu abstinent, ex iis pauci sint, qui

qui non in Atheismum lapsu graviore degenerent. Hoc porro capite triplicem apud Sinas Ethnicorum omnium sectam persequar. Nam de Saracenis, Iudæisque, & etiam Christianorum apud Sinas vestigiis, alius erit ex instituto dicendi locus.

Tres igitur Sinarum libri orbis terrarum sectas numerant: nam alias minime norunt. Prima est *Literatorum*, altera *Sciequia*, tertiam *Laucu* vocant. Ex his tribus aliquam Sinæ omnes, & reliqui populi contermini, qui Sinarum characteres habent, profitentur. Hi vero populi sunt *Iapones*, *Coriani*, *Leuquici*, & *Cocincinenses*. *Literatorum* secta Sinarum est propria, & in hoc regno antiquissima. Hæc Rempublicam gubernat, pluribus libris abundat, & supra cæteras celebratur. Legem hujus sectæ non eligunt Sinæ, sed una cum literarum studiis imbibunt, nec ex iis, qui

qui literis incumbunt, aut literarios honores adipiscuntur, ullus est, qui non eam profiteatur. Auctorem seu Principem Philosophorum Confutium, de quo supra agnoscunt. Hæc porro secta idola non colit, sed nec habet. Vnum Numen veneratur, ideo quod ab eo conservari gubernarique hæc inferiora omnia arbitretur. Spiritus etiam, sed inferiore cultu, & contractiore dominio colit. Germani literati conditi orbis nec modum, nec auctorem, sed neque tempus docent. Germanos ideo dixi, quia nonnulli minus celebres, somnia quædam proponunt, sed nugacia, nec vero similia, quibus etiam ideo nulla fides adhibetur.

In hac lege de præmio bonorum ac malorum sermo est, sed fere arbitrantur id in hac vita dari, & vel in auctorem, vel in ejus postereros, pro meritis, redundare. De animis immortalibus antiqui vix viden-

videntur dubitasse, nam de vita mortali functis, & in cælo degentibus, diu etiam post mortem, sæpe sermonem inferunt, sed de impiorum apud inferos pœnis nullus sermo. Recentiores porro literati animos una cum corporibus, aut paulo post extrinui docent, unde neque probis cœlum, nec improbis inferorum cruciatus assignant. Quibusdam hoc nimis durum videtur; ideo asserunt solos proborum animos esse superstites, ex eo quod hominum animos dicant exercitio virtutum roborari, & ita uniri, ut ætatem deinde ferant, quod cum improbi non possint, eorum mentes mox, ut è corporibus exierint, evanescere, & velut in fenum redigi.

Opinio tamen hoc tempore celebrior videtur mihi ex Idolorum secta deprompta, & quinque retro seculis invecata. Ea asserit universitatem hanc ex una eademque constare substantia, illiusque con-

conditorem una cum cœlo ac terra, hominibus ac brutis, arboribus ac plantis, & quatuor denique elementis continuum corpus unum conflare, cujus magni corporis singulæ res singula sunt membra. Ex hujus unitate substantiæ docent, quo amore inter se singula uniri deceat; & quemlibet ad Dei similitudinem devenire posse ex eo, quod unum sit cum eo. Has ineptias nos non solis rationibus, sed & antiquorum suorum Sapientum testimoniis confutare contendimus, qui alia omnia tradiderunt.

Tametsi Literati, uti diximus, supremum unumq; Numen agnoscant, nullum tamen ei templum extruunt, & alium nullum locum deputant ad eum venerandum, nullos etiam, quod consequens est, Sacerdotes aut Religionis ministros habent, solemnes ritus nullos ab omnibus observandos, præcepta etiam nulla, quæ violare sit nefas,

sed

sed neque sacrorum Præfectus est ullus, cujus munus in explicanda vulgandaque lege, plectendisque iis, qui contra eam peccaverint, consistat. Ideo nihil illi vel private vel publice recitant aut cantant. Imo afferunt solum huic cœlorum Regi sacrificandi, ejusque colendi munus ad Regem spectant. Et si quis hæc sacrificia usurparet, pro perduelli & Regii muneris occupatore plecteretur. In hunc finem Rex duo habet templa sane magnifica in utraque Regia, Nanningensi & Pequinensi. Cœlo dictum est unum, terræ alterum. In his olim ipse per se litabat, nunc ejus locum Magistratus gravissimi successere, cœloque & terræ boves & oves magno numero manant, aliosque multos ritus exhibent. Spiritibus cæteris montium, fluminum, & quatuor regionum ejus universi, soli litant Magistratus primarii regnique Primores,

nec

nec privato cuiquam hic cultus licet. Hujus legis præcepta libro Terrabiblio illo, & quinque doctrinarum voluminibus continentur, nec alii sunt codices probati, præter aliquot in eadem volumina commentarios.

Nihil porro in hac secta celebrius est, quodque latius inter omnes, ab ipso scilicet Rege ad infimum quemque pertingit, quam justa funebria, quibus quotannis parentibus avisque parentatur, de quibus supra. In his observantiam suam statuunt, mortuis scilicet obsequentes majoribus, ut ajunt, ac si essent superstites. Nec tamen arbitrantur, appositis mortuos vesse ferculis, aut iis etiam indigere, sed id genus officii ideo se exhibere assentunt, quod alia ratione nullam amorem in eos suum sibi testari posse videantur. Imo etiam assentunt non pauci, ritus hos fuisse institutos, magis in vivorum gratiam

etiam, quam mortuorum; ut scilicet filii & alii rudiores doceantur, qua ratione vivis parentibus obsequendum, quos viderint etiam vivos sanctos à gravissimo & sapientissimo quoque tot officiis honestari. Et quoniam in iis nullam Numinis partem agnoscunt, nec ab iis quicquam aut petunt aut sperant, videtur ab omni sacrilegi cultus scelere alienum, & etiam fortasse ab omni superstitionis labe purum. Quanquam salutaris omnino videtur, hæc in donandis eleemosynarum nomine pauperibus ad fidelium salutem, his qui Christi sacra susceperint, commutare.

Proprium Literatorum fanum est ipsius Confutii Philosophorum mensium Principis. Id ei per leges in qualibet urbe construitur, in loco, quem supra Literarium vocari diximus. Id magno sumptu consurgit, & contiguum habet palatium ejus Magistratus,

tiam

Q qui

qui primum literarum gradum consecutis præest. In celeberrimo fani loco statua illius visitur, aut ejus loco nomen cubitalibus literis aureis in pereleganti tabula descriptum. Ad ejus latus statua adstant quorundam ejus discipulorum, quos Sinæ in Divos, sed inferioris ordinis, retulere. In hoc sanum novilunio ac plenilunio quolibet, conveniunt Magistratus omnes urbani, cum renunciatis Baccalaureis, Magistrum solitis inclinationibus, ac genuflexionibus cereis etiam, ac luffitu venerantur. Idem natali ejus die quotannis recurrente, & aliis quibusdam temporibus ex more deputatis, fercula illi offerunt magno apparatu, gratiam se habere protestati doctrinæ, quam in ejus libris repperunt, cujus maximè adminiculo doctrinæ gradus ipsi suos, & optimè in Republica Magistratus consequuntur. Nullas porro ei precum

recitant, nec ab eo quicquam petunt aut sperant, ad eum modum quo de vita functis jam explicatum.

Alia quoque ejusdem sectæ fana visuntur tutelaribus spiritibus urbium singularum, & tribunalis cuique Magistratui propria. In eo sacramento se solemnè astringunt, ad jus fasque servandum, & officii sui partes legitime exequendum, id à quolibet Magistratu fit, quum primum dignitatem adit, quod hinc sigillum accipere vocamus. His etiam fercula offerunt, & odores incendunt; sed non eodem, quo supra cultu, nam in his agnoscunt periculosos plectendi, probosque remunerandi divinam quandam inesse facultatem.

Hujus Literatorum sectæ scopus, in quem omnis ejus institutio collimat, est pax publica, & Reipublicæ quies. Oeconomica etiam familiarum, & privata singulorum ad virtutè compositio. Quem

rec

Q 2

in

in finem accommodata sane præcepta tradunt, eaque omnia in nato nobis lumini, Christianæque consona veritati. Celebrantur ab iis quinque combinationes, quibus omnis humanorum officiorum disciplina continetur. Ex sunt patris ac filii, mariti & uxoris, domini & clientis, fratrum inter se majorum ac minorum, sociorum denique aut æqualium. Has combinationes ipsi soli se assecutos putant, & eas ab externis populis aut nesciri aut negligi arbitrantur.

Cælibatum damnant, polygamiam permittunt. Explicatissimum habent in suis libris alterum præceptum Charitatis; *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, &c. Mirum quam alte evehant liberorum in parentes pietatem & obsequiantiam, nec minus clientum in dominos fidem, & minorum erga majores venerationem. Porro quia nihil eorum vetent aut

bea-

beant explicat, quæ de altera vita ad salutem necessario credenda sunt, multi cum hac sua secta reliquas duas miscent, & magnam sibi videntur assumptisse religionem, si nullam respuerint falsitatem, tamen hanc illi sectam esse negant, sed Academiam quandam ad Reipublicum moderamen institutam. Et sane tantum abest, ut hujus Academiae statuta (sublatis perpauca) à Christi religione dissideant, ut etiam ab eadem plurimum adjumenti capiat & perficiatur.

Alteram Sinarum sectam *Sciequia* vel *Omitose* appellatur; apud Iapones vero *Sciacca* & *Amidaba* nuncupatur. Characteres utrisque sunt iidem. Eadem etiam *Soroqui* ab Iaponibus dicitur. Lex hæc ad Sinas pervenit ab Occasu, importata è regno cui *Tiencio*, vel *Scinto* nomen est, quæ regna hodie uno *Indostanus* nomine appellantur, intra flumina Indum &

Q 3

Gan-

Gangem sita. Pervenit autem salutis humanæ anno quinto & sexagesimo. Et scriptum reperio Regem ipsum Sinarum legatos misisse, somnio inductum ut id faceret. Ex eo regno libros in Sinarum regnum attulere legati, & interpretes adduxere, à quibus deinde hi libri in Sinicum sermonem translati sunt: hujus enim sectæ auctores non advenerunt, siquidem superstites tum non fuerint. Ex quo cum constet, hoc dogma ab Sinis ad Iapones migrasse, non satis intelligo, quam vere Iaponenses hujus dogmatis sectarii asserant, eò ipsos Sciacca & Amidaba penetrasse, & è regno Siam originem habuisse, hoc enim regnum nullo tempore Sinis ignotum, manifestum fit ex ipsis hujus dogmatis sectariorum libris, longe ab eo distare, quod ipsi *Tiencio* vocant.

Ex his patet hoc dogma eodem tempore ad Sinas penetrasse, quo

Euan-

Euangelium Apostolis præconibus mundo innotescebat; in India superiore, quæ est illud ipsum Indostanis regnum, & alia contermina, cum D. Bartholomæus Apostolus legem Evangelicam evulgabat: Apostolus vero Thomas in India inferiore ad Austrum Evangelicos radios inferebat. Vnde videri possunt Sinæ Evangelicæ veritatis fama permotos, eam ab Occasu expetiisse, sed vel Legatorum errore, vel locorum ad quæ perveniebant malevolentia, pro veritate falsitatem importatam accepisse.

Auctores hujus dogmatis videri possunt nostrarum Philosophorum nonnulla dogmata consecuti, nam quatuor asserunt elementa, Sinæ autem satis inepte quinque adstruunt; ignem, aquam, terram, metalla, & lignum, ex quibus hunc elementarem orbem, homines, bruta, plantas, & cætera mixta constare opinantur. Multiplices

Q 4 cum

cum Democrito & aliis, mundos fabricant, sed maxime animorum transmigrationem à Pythagora disciplina videntur mutuati, aliaque permulta commenta huic addidere ad fucum falsitatis. Hæc autem non solum à Philosophis nostris, sed etiam ex Evangelica luce videntur umbram quandam accepisse. Certum enim Triadis modum inducit, quo tres deos, in unum deinde Numen coalescere, fabulatur. Probis in cælo præmia, improbis apud inferos cruciatus parat, pœnas de seipso repetens virtutem celebrat. Celibatum ita extollit, ut nuptias repudiare videatur. Domo ac familiaribus valet faciant, & in varia loca stipem emendicantes, peregrinantur. Magnam hujus sectæ profani ritus cum Ecclesiasticis nostris affinitatem habent. Recitantium cantus à nostro, quem Gregorianum vocamus, nihil dicas discrepare. In

suis

suis etiam fanis imagines exponunt. Eorum sacrificuli vestes induunt nostris omnino simillimas, quas Ecclesiastico vocabulo *pluvialia* vocamus. Inter recitandum sæpe nomen quoddam repetunt, quod etiam ipsi fatentur ignorare; illud *Tolome* sonat. videntur fortasse sectam suam Apostoli auctoritate voluisse cohonestare.

Sed hanc veritatis umbram terribilissimæ mendaciorum nebulæ extinxerunt. Terram enim ac cælum, præmiorum pœnarumque locum confuderunt, in neutro quippe animas æternitati addixere, sed eas post aliquot annorum spatia denuo renasci jubent, in aliquo ex iis, quos plures statuunt, terrarum orbe, iisque tum præteritorum scelerum pœnitentiam indulgent, si se correxerint, & id genus alia, quibus hoc miserum regnum irrite affligerunt. Carnium usum & reliquorum viventium à

Q 5

men-

mensis removent, sed pauci hanc sibi abstinenciam indicunt, & facile his cæterisque peccatis reos absolunt, si se aliqua stipe donaverint, imo suis se recitationibus, quos voluerint ab inferorum tormentis eripere se posse promittunt.

Hanc sectam legimus initio magno applausu inveni cœptam, ex eo maxime quod animum immortalem & alterius vitæ præmia clare proponerent. Sed, ut recte Sineses ejus temporis Literati notant, quanto propius reliquis hæc secta ad veritatis speciem accedit, tanto suis imposturis fœdiorem lucem sine sensu evulgavit. Sed nihil æque auctoritatem ejus sectæ labefactavit, quam id quod sæpe Literati Sectariis objiciunt, eum Regem & Principes, qui primi hæc dogmata complexi sunt, morte violenta miserabiliter periisse, cæteraque omnia in pejus ruisse, & pro bona fortuna,

tuna, quam plenis buccis promittunt, in varia infortunia publicasque calamitates incidisse. Ac his initiis ad hæc usque tempora, vario velut sæculorum æstu hæc secta excrevit ac decrevit, sed tamen librorum semper multitudine aucta est, sive ii ab Occasu recens adveniebant, sive in ipso Sinarum regno (quod vero similis est) nascebantur, hoc fomite semper hoc incendium vixit, nec unquam extingui potuit. Sed ex ipsa librorum varietate tantæ paulatim doctrinæ tricæ implexæ sunt, ut eas ne ipsi quidem qui eam profitentur valeant extricare. Antiquitatis porro vestigia hodieque supersunt, in fanorum multitudine, & pleraque sumptuosa. In quibus immania idolorum monstra ærea, marmorea, lignea, luteaque visuntur. His fanis contiguæ turres assurgunt, è lapide, vel latere, in iisque æra campana ingentia, aliaque magni pretii

pretii ornamenta, hodieque conservantur.

Hujus sectæ sacrificuli Osciami appellantur, cæsariem ac barbam continuo radunt, contra receptum gentis morem, partim, ut dixi, peregrinantur, partim in montibus ac speluncis asperrimam vitam degunt, maxima vero pars eorum, qui ad duos tresve millones, ut Arithmetice loquar, accedunt, in fanorum cœnobiis degunt, assignatisque jam olim proventibus & eleemosynis sustentantur, tametsi sua quoque industria sibi victum parent. Hi sacrificuli & sunt & habentur vilissimi, simul ac totius regni vitiosissimi: omnes enim ex infima plebecula trahunt originem; nam à puero Osciamis antiquioribus in servos venditi, discipuli è servis fiunt, & Magistris in officio beneficioque succedunt, quam illi rationem ad seipso propagandos invenerunt: vix enim
ullus

ullus reperitur, qui sua se voluntate, sanctioris vitæ studio ad impurissimos illos cœnobitas adjungat. Ex imperitia quoque & illiberali educatione Magistris simillimi, & quæ naturæ ad malum pronitas est, in dies pejores evadunt. ita ipsi neque politiores ritus, aut literas assequuntur, nisi forte nonnulli, sed ii perpauci, qui natura propensiores in literas, nonnihil propria fere industria consequuntur. Vxoribus licet careant. in Venèrem tamen adeo proni sunt, ut à turpi mulierum consuetudine non nisi gravissimis pœnis arceri queant.

Osciamorum cœnobia in varias stationes dividuntur, pro magnitudine singulorum. In singulis stationibus unus est illius administrator perpetuus, cui sui discipuli, quos quisque sibi in servos coëmit, quot vult aut potest educare, hæreditario jure succedunt. Superiorem in his cœnobiis nullum agnoscunt. In
pro-

propria sibi que designata statione, quisque quot potest cellulas ex- truit, id quidem toto regno, sed in aula maxime, eas deinde cellu- las habitandas pretio quæstuque magno locant advenis, qui ad sua negotia conveniunt, unde fit, ut hæc cœnobia publica potius ho- spitia magno adventantium tu- multu inquieta videantur, in qui- bus nihil minus quam idolorum cultus procuratur, aut nefaria se- cta explicatur.

Horum conditio, quantumvis vilis & abjecta, non impedit, quo- minus à multis ad exequias, aliol- que ritus nonnullos, quibus ani- mantia fera, volatilia vel terrestria, vel etiam aquatica, libertate do- nantur, lucelli alicujus faciendi gratia, evocentur. Ea quidã religio- siores hujus dogmatis sectarii vivi- coëmunt, ut ea denique in aërem campos, & aquas, libera dimittant, arbitrati ea re se multũ promereri.

His porro nostris temporibus, non parum hæc secta revixit, cui templa multa instaurata vel erecta; ejus cultores fere sunt Eunuchi, foeminæ & rude vulgus, præ om- nibus vero quidam, qui se religio- siores hujus dogmatis observato- res profitentur, quos *Ciaicum*, hoc est, jejunatores dixeris, nam domi- suæ per universam vitam carne & piscibus abstinent, & idolorum turbam satis adhibitis precibus do- mi colunt, & ne usquam lucri spes absit, in aliorum ædes præmio ad- vocitandum invitati evocantur.

Ab hac cœnobiorum ratione foeminæ à viris separatæ, non ex- cluduntur, eæ capillitium quoque radunt, & nuptias repudiant: has Sincæ sua lingua *Nicu* appellant, sed eæ etsi cum viris conferantur, multitudine longe superantur.

Venio nunc ad tertium profa- næ Religionis dogma, quod *Lau- zu* appellatur. A Philosopho quo- dam,

dam, qui eodem cum Confutio tempore floruit, originem traxit. Eum fingunt annis 80. in parentis alvo gestatum, priusquam nasceretur, qua ex causa *Lanzu*, id est, Philosophus senex appellatur. Hic dogmatis sui librum nullum reliquit, nec videtur novum dogma instituisse, sed eum extinctum, sectarii quidam *Tausu* vocant, sectæ caput appellarunt, & varios libros è variis sectis & commentis stylo pereleganti concinnarunt. Degunt hi in suis quoque cœnobiis cælibes, discipulorum emptores, æque abjecti, & improbi, ut ii, de quibus supra diximus. Capillum minime radunt, & eundem instar laicorum nutriunt, hoc solo ab iis distincti, quod ad nodum, quo crinem in vertice colligunt, pileolum ligneum gestant. Alii sunt etiam qui conjugio illi-
ctæ observationem profitentur

stata-

stataque sibi preces aliisque recitantes.

Asserunt isti, se inter reliqua inanum deorum simulacra, cœli quoque Dominum venerari, sed corporeum illum, & cui indigna multa contigisse, ipsi etiam in suis libris, delirant, quæ deliria narrent, nisi essent ab instituto meo aliena, sed tamen ex uno cætera licebit conjectare. Fabulantur cœli Regem, qui nunc regnat cognomine *Ciam* appellari, nam qui prius imperabat, *Leu* dicebatur. Hic die quadam in terras venerat super candido Dracone obequians. Eum *Ciam*, quem conjectorem fuisse dicunt, convivio excipit, interim vero dum *Leu* epulabatur, in candidum Draconem conscendit, à quo in cœlum elevatus cœleste regnum occupavit, & reverti conantem *Leu* in perpetuum exclusit, sed tamen à novo cœli Rege impetravit, ut monti

R

cui-

cuidam in hoc regno præfideret, ubi eum vivere nunc asserunt antiqua exutum dignitate. Atque ita illi ipsi se regni alieni invasorem ac tyrannum pro Deo venerari profitentur.

Præter hoc cœli Numen, triplex aliud effingunt, quorum unum ipsum Lauzu sectæ caput faciunt: atque ita hæc duæ sectæ ternarium deorum suo quæque modo sibi fingunt, ut appareat ipsum falsitatis parentem, auctorem utriusque, nondum ambitiosam de divina similitudine cupiditatem deposuisse. Hæc etiam secta de præmiorum ac pœnarum locis agit, sed in loquendi modo discrepat non parum à superioribus. Hæc enim suis paradisum spondent, anima simul & corpore constituta, & in suis templis quorundam effigies exponunt, quos hac ratione in cœlum evolasse fabulantur. Aliam rem consequendam exercere,

ratio

rationes quasdam præscribunt, positas in vario sedendi situ, certisque precationibus, imo etiam pharmacis, quibus spondent una cum suorum divorum favore vitam posse sectarios consequi immortalem in cœlis, aut ut minimum vitam in mortali corpore longiorem. Ex quibus facile sectæ vanitas, & delirantium improbitas colligitur.

Hujus sectæ sacrificulorum peculiare munus est, dæmones impiis precationibus è domibus pelere. Idque duobus modis tentare solent; nam horrenda dæmoniorum monstra in flava papyro atramento delineata, domorum parietibus affigenda tradunt, inde tam inconditis clamoribus domos complent, ut ipsa dæmonia esse videantur.

Aliud etiam sibi munus arrogat, nam è sicco cœlo imbres elicere, aut nimios continere, alia

R 2

quo-

quoque privata, & publica infortunia se posse promittunt. Et quidem si quod spondent re ipsa præstarent, haberent qui se decipi fingunt, quo culpam elevarent; sed cum omnia impudentissimi impostores mentiantur, nescio quid homines non stupidi prætexere possint aut causari. Et sane, nisi quæ narrant, omnia uno mendacii nomine involvamus, videtur, ex his aliquos magicæ artis præstigias affecutos.

In Regiis cœli ac terræ fanis sacrificuli resident, & regiis sacrificiis adsunt, sive ea Rex ipse perficit, sive per nominatos Magistratus exequatur, qua re una non medio crem auctoritatem adipiscuntur. Horum sacrificorum musicos concentus ipsi ex omnibus instrumentis apud Sinas receptis concinnant, quæ si simul pulsentur, absona Europæis auribus videntur. Evocantur etiam ad exequias, ad quæ præcio-

pretiosis induti vestibus procedunt, tibias & alia musica instrumenta pulsantes, novas etiam ædes consecraturi, & supplicantium pompam per vicos ducturi accersuntur. Has pompas communi viciniae sumptu vicorum capita certis temporibus instituunt.

Hæc secta Prælatum agnoscit, cui cognomen est *Ciam*, quam ille dignitatem hereditario in posteris jure à mille jam annis ad hæc usque tempora transmisit. Et videtur hæc dignitas originem traxisse à Mago quodam, qui in provincia quadam Quiam sinensis provincie degebat, in qua hodieque illius posterii degunt, & artis suæ præstigias, si vera sunt quæ narrantur, in liberos derivant. Hic eorum Antistes maximam partem sequini degit, & à Rege colitur. Nam ab eo in intimum palatium penetrantia consecraturus admittitur, si forte suspicio est, à malignis

gnis ea spiritibus infestari. Per urbem patente sella gestatur, & reliquum apparatus præfert, quem summi Magistratus solent, proventumque annum ab Rege optimum accipit. Verum e quodam Neophyto nostro accipi, horum temporum Prælatos ita imperitos esse, ut ne sacrilega quidem sua carmina, ritusque norint. Ejus porro velut Præsulis facultas in plebem nulla est, sed in solos Tausus dogmaris ministellos, & in eorum cœnobia supremam exercet potestatem. Ex his porro cœnobitis plerique, ut longioris vitæ præcepta consecretantur, ita Alchimiasticis conflationibus insudant exemplo Sanctorum suorum, quos ipsi artis utriusque præcepta tradidisse commemorant.

Atque hæc sunt tria fere Gentilicæ superstitionis capita. Sed neque in his humani generis vanitas conquiescit, singuli enim fontes laben-

labentibus paulatim seculis, à fraudum Magistris in tot mæandros derivati sunt, ut sub triplici nomine trecentæ mihi sectæ inter se discrepantes numerari posse videantur. Sed & hæc quotidianis incrementis augentur, & in pejus ruunt, corruptioribus indies legibus, quibus inventores malorum vivendi licentiam se laxare profitentur.

Hujus familiæ, quæ nunc imperat caput, Humvus lege lata sanxit, uti tres illæ leges ad regni auxilium conservarentur, quod fecit, ut sectariorum omnium animos sibi conciliaret, sed ea tamen conditione, ut Literatorum dogma Reipublicæ administrationem generet, ac cæteris præesset. Hinc fit, ut nulla sectarum aliam extinguere meditetur. Reges quidem singulas sectas colunt, & eas adhibent ad res suas cum opus est, singularum templa sæpe instaurant, vetera & nova erigunt. Regiæ

vero uxores in idolorum sectam sunt omnino propensiores, & in eorum ministros multas elemosinas conferunt, integraque alunt cœnobia extra palatii fines, ut eorum precibus adjuventur.

Vnum incredibile videri potest, simulacrorum nempe in hoc regno multitudo non in fanis solum visitur, quæ sæpe aliquot millia colenda exponunt, sed privatis etiam in ædibus fere singulis, loco jam gentis more ad eam rem deputato, in foro, in vicis, in navigiis, palatiisque publicis, hæc una abominatio pene primo se spectandam offert. Et tamen omnino certum est perpaucos esse, qui portentosis simulacrorum commentis fidem habeant, sed hoc solum sibi persuadent, ut si nihil ex hoc externo idolorum cultu boni accipiant, nihil sibi tamen inde mali posse provenire.

Porro his temporibus sapientissimi

simi cujusque hæc est receptissima sententia; tres has leges in unam coalescere, ac simul omnes observari posse ac debere. Quare non ipsi se minus quam cæteros perturbatissime in fraudem inducunt, arbitrati has de Religione quæstiones eo utilitati publicæ utiliores, quo plures fuerint de ea loquendi modi. Et ad extremum alia omnia quam quæ speraverant consequuntur, dum enim tres illas leges se simul omnes observare posse confidunt, exleges esse reperiuntur, cum nullam sincere persequantur; atque ita non pauci tandem suam ingenue irreligionem agnoscunt, & qui falsa credulitate seipos fallunt, æque omnes maximam partem in errorum profundissimo Atheismo versantur.

R 5 CAP.

C A P. XI.

*De Saracenis ac Iudæis, ac fidei
demum Christianæ apud
Sinæ vestigiis.*

Superiori capite Gentilicos Sina-
rum ritus ac sectas, genti pro-
prias, aut jam pro propriis habitas,
exposuimus; nunc de iis agam,
quæ ab Sinis externæ & peregrinæ
habentur, aliquam vero unius ac
veri Numinis notitiam habuerunt.
De Saracenis primum, de Iudæis
deinde, ad extremum de veritatis
Christianæ vestigiis loquar, & qui-
dem eo consilio, ut illatam hoc
nostro seculo in Sinas Euangelii
lucem cum antiquitatis serie se-
quentibus libris nulla deinceps in-
terruptione jungam.

In Sinarum regnum ab Occasu
è Perside, quo nomine Mogores,
& alia regna, quæ Persicum idio-
ma callent, comprehendo, multi
variis temporibus Mahometanæ
impie-

impietatis sectatores penetrarunt.
Et quidem eo maxime tempore,
quo Tartari Sinis imperitabant,
magno numero videntur irrupisse,
cum enim advenis ab ea parte li-
ber erat in hæc regna ingressus.
Quin etiam ad hanc usque diem
quotannis pauci Legationem è
Perside mentiti negotiatores com-
meant, & ex iis aliqui semper aliis
sele Saracenis clam aggregant,
quantquam magna cura Magistra-
torum omnes in patriam remittun-
tur. Sed de his infra latius, cum de
viciis è nostra Societate peregri-
natione in Catayum, id est, Sina-
rum regnum, agendi erit locus.

His igitur Saracenis qualibet
tandem via advenerint (externi
enim sunt omnes, exceptis omni-
no perpaucis) plena hodie sunt om-
nia: nam liberorum serie in eam
multitudinem excreverunt, ut ho-
die permulta familiarum millia
numerentur in singulas fere pro-
vincias

vincias & primarias quasque urbes dispersa. In his rempla sua habent magno sumptu extructa, in quibus preces statas recitant, liberos circumcidunt, & alios ritus suos peragunt. Sed, quod quidem hactenus scire potuimus, neque suas ineptias evulgant, aut evulgare laborant, sed vivunt omnino quoad cætera Sinicis legibus, nisi quod porcina abstinent, & suorum dogmatum sunt etiam non parum imperiti, & ab Sinis fere contemnuntur. Nunc tamen pro indigenis habentur, nec sinistram de iis suscipiunt. Imò ad literarum studia & gradus publicos etiam Magistratus nullo discrimine admittuntur. Ex iis autem plurimi si Sinensium literarum gradū assequuntur, etiam legem avitam deserunt, nec de ea quicquam retinent præter suillæ carnis abstinentiam, à qua natura abhorrent potius, quam religionis intuitu abstinent.

Annis

Annis quoque superioribus Iudæam etiam facem in hæc regna confluisse deprehendimus, id maxime constitit ex eo quod nunc sum narraturus. Cum jam Societas nostra annis aliquot in Pequinensi Regia sedem fixisset, ut infra suo loco narrabitur, Iudæus quidam natione & professione ad P. Matthæum Ricciū visitandum venit, fama illius permotus, de quo ac reliquis sociis multa legerat in libro quodam de rebus Europæis à Sinensi quodam Doctore conscripto. Is in Provincia *Honan*, in ejus metropoli *Chaisamsu* natus *Ngai* cognomento dicebatur, & jam in licentiatorum ordinem adscriptus ad solita Doctoratus examina Pequinum advolarat. Iudæus igitur quoniam eo in libro legerat, nostros minime esse Saracenos, & aliud nullum Numen nosse, præter cæli terræque Dominum, nihil omnino dubitavit, nostros esse legis

legis Mosaicæ professores. Ingressus igitur ædes nostras alacri vultu, se legem cum nostris unam profiteri agebat. Et sane naribus, & oculis, & reliquis oris lineamentis, externam speciem Sinis absimilem omnino præferbat.

Ergo eum P. Matthæus Riccius in ædem sacram deducit. In ara exposita erat effigies Deiparæ & pueruli Iesu, quem S. Ioannes Præcursor flexis genibus adorabat. Erat enim is dies D. Ioanni Baptistæ sacer. Et quoniam Iudæus nihil omnino de nostra professione ambigebat, nihil dubitavit eam esse Rebecca effigiem, puerulos vero Iacob & Esau, & ita supplex imaginem est veneratus, præfatus primum se imaginem nullam venerari solere, sed hos tamen se gentis suæ parentes non posse non honorare. Ex utroque aræ latere quatuor Evangelii scriptorum effigies expositæ erant, sciscitatur ergo Iudæus

dæus, essentne hi quatuor è duodecim ejus filiis, qui in ara visebantur; annuit Pater, arbitratus eum de duodecim Apostolis loqui, alter enim de altero, id quod non erat, sentiebat. Inde hominem in cubiculum seductum interrogare cœpit accuratius, quis esset, & paulatim intelligere cœpit antiquæ legis esse professorem. Ipse porro Iudæi nomen ignorabat, sed se tamen Israëlitam esse fatebatur. Unde conjicere licet decem tribuum dispersionem in Orientis extremos fines penetrasse. Regia deinde Biblia Plantiniana typis excusa vidit, & ut aperuit, Hebræos characteres agnovit, tametsi eos legere non poterat.

Ex hoc audierunt nostri, in ea quam dixi metropoli decem duodecimve Israëlitarum esse familias, & Synagogam perelegantem, quam nuper decem aureorum milibus instaurarant. In ea se quinque

que libros Moyſis, videlicet Pentateuchum, voluminibus involutis magna veneratione annos jam quingentos aut ſexcentos aſſervare. Aſſerebat etiam in Chequiana provincia Metropoli *Hamchen* nomine longe plures eſſe cum ſua quoque Synagoga, familias. Et alibi quoque non paucos, ſed ſine Synagoga degere, eo quod paulatim extinguantur.

Multas ille ex veteri Inſtrumento narrabat historias quales de Abrahamo, Juditha, Mardocheo, Heſtere narrantur, ſed in efferendis nominibus à noſtris ſono non parum differebat, ac fortasſe propius ad antiquitatem accedebat. Hieruſalem enim Hieruſoloim, & quem Meſſiam vocamus, ille Moſciam appellabat. Aſſerebat alios quos inter ſuos contribules Hebraei ſermonis eſſe non imperitos, & inter eos fratrem ſuum, ſe vero, quoniam à puero literis Sinenſibus

inſu-

inſudarat, id ſtudii genus neglixiſſe, nec obſcure ſignificabat, ſe ex eo quod Sinenſia ſtudioſius amplecteretur, Literatorum inſtituta, ab Achisynagogo ſuorum cœtibus indignum prope iudicatum, de quo nihil admodum laborabat, ſi Doctoratus gradum adipiſceretur, hoc enim ipſum etiam Saraceni faciunt, neque enim tum ſectæ Præſulem verentur.

Idem de Chriſtianorum quoque reliquiis Patrem certiore fecit, de quo mox: nunc ſolum de Iudæis. Triennio ergo poſt, neque enim citius licuit, P. Matthæus Riccius unum è noſtris Fratribus, Sinam natione, in eam metropolim miſit, ut inveſtigaret, quam vera Iſraëlita ille retuliſſet, ac de Iudæis quidem omnia reperit, ut dixerat. Exſcribi etiam ſibi fecit initia librorum, & fines quos in ſua ſynagoga aſſervabant; hæc deinde cum Pentateucho noſtro contuli-

S

mas,

274 NIC. TRIGAVT.
mus, & eadem esse reperimus, &
eosdem characteres, nisi quod an-
tiquo more punctis carerent. Per
eundem Fratrem nostrum P. Mat-
thæus Riccius literas ad Archisy-
nagogum Sinice scriptas transmi-
serat, quibus assererat se Pequini
omnes omnino veteris Instrumen-
ti libros domi habere, sed & novi
Testamenti codices, qui res à Mes-
sia gestas continebant; eum enim
jam advenisse affirmabat. Hic in-
stitit Archisynagogus asserens,
Messiam post decem annorum
millia non ante venturum. Idem
rescripsit quoniam de ejus virtute
multa famæ testimonio inaudis-
sent, si à suilla abstinere vellent, &
ad se migrare, se illi Archisynagogi
dignitatem delaturos.

Postmodum alii tres ex eadem
civitate Iudæi Pequinum vene-
runt, ita ad Christi fidem suscipien-
dam comparati, ut si per negocia
dies ibi paucos subsistere licuisset,
baptis-

baptismo initiari potuisse videren-
tur. Ex his unus erat prioris ex fra-
tre nepos, hos Patres nostri perhū-
mane exceptos multa docuerunt,
quæ ipsi etiam eorum Rabbini
ignorabant. Et de adventu Messia
edocti, ejus effigiem, in ara exposi-
tam, singuli adorarunt, quo ritu
solet ab ipsis Christianis fieri. Do-
ctrinæ Christianæ compendium,
& alios de nostræ fidei rebus libros
jam Sinice loquentes à nostris ac-
ceperant, & ad suos detulerunt.
Hi tres de sua lege multa quere-
bantur, eam ad interitum vergere
patrii jam sermonis ignorantia, &
brevis se futuros omnes aut Sarace-
nos aut Ethnicos. Dicebant Archi-
synagogum illum jam ætatis vitio
periisse, filium hæreditario jure
parenti suffectum juvenem, & suæ
legis esse omnino imperitum.
Querebantur etiam turpe sibi vi-
deri in pereleganti templo nullam
se imaginem habere, sed neque

domi in privatis oratoriis, quod si Christi Servatoris effigiem sui, in suo templo conspexisset, eos magnopere ad Religionis studium incensum iri. Maxime vero querabantur interdici sibi ejus animalis esum, quod ipsi sua manu minime mactassent, id si in hoc itinere observassent, jam fame illos perituros fuisse. Infantes etiam octavo die circumcidere, videri uxoribus suis Ethnicisque propinquis institutum esse barbarum & crudele, quod si per legem nostram omittere liceret, facile se eam suscipituros, nec admodum in suilla carnis abstinentia pugnatos. Atque hæc fere sunt quæ de Judæis hætenus explorata comperimus.

Nunc ad Christianæ veritatis reliquias colligendas, & persequenda vestigia eo me libentius accingo, quod id Europæ nostris scio fore gratissimum. Ex eodem Iudæo, aliisque indicis, id annis superioribus

superioribus accepimus. Cum jam aperte P. Matthæo Riccio constitit Licentiarum illum Sinensem esse legis antiquæ professorem, ad aliquod apertius quam quod eatenus habebamus, rei Christianæ vestigium deprehendendum animum applicuit. Et quidem quamdiu hoc eos nomine appellavit, nihil affectus est, sed paulatim variis eos legis dogmatis describens, ubi de Cruce sermonem miscuit, quod maxime optabat, est affectus. Apud Sinas Crucis nullus est usus, & ideo neque nomen, quam ob rem nostri nomen illi Sinicum imposuerunt, illud à caractere, qui denarium numerum significat, & perfectam Crucem hoc signo exprimit, mutuati. Et fortasse non sine Numine accidit, ut idem hodie nostri Cruci nomen imponerent, quod veteres olim apud Sinas eadem sermonis penuria compulsi jam ante indiderant.

Vtrique enim *Scie-cu*, id est, denarii numeri characterem appellarunt: nec in eo sacrarum literarum exemplo, à quibus litera T, designatur, discesserunt, perfectiorem etiam Crucis figuram mutati.

Cum igitur de Cruce hoc nomine appellata sermo illatus esset, Israëlita ille narravit, in metropoli Caifumfu ejus patria, & in alio emporio celeberrimo Lincino nomine Provinciæ Sciantum, & in Sciansi provincia externos quosdam vivere, quorum majores è regnis externis advenerant, eos esse Crucis adoratores, eamque solere in cibo potuque digito exprimere, sed neque se neque illos arbitrari scire, cur eum ritum adhibeant. Hoc Israëlita testimonium cum eo consentiebat, quod jam diu ex variis Patres audierant de eodem Crucis exprimendæ ritu variis in locis usurpato. Imo infantibus in
fronte

fronte characterem eundem salutaris signi atramento exprimi contra puerilia infortunia. Cum his quoque consentit id quod Hieronymus Rufellus in commentariis ad Cosmographiam Ptolomæi, cum de Sinis loquitur, annotaverat. Et quoniam de Cruce apud Sinas agimus, omitti minime debet aliud ejus vestigium. Vidit unus è nostris Patribus in antiquarii manibus venalem nolam ex ære campano perelegantem, in cujus apice sacra ædícula insculpta erat, & ex adverso ædiculæ Crux, in circuitu vero Græci aliquot characteres. Comparare sibi eam voluit qui vidit, sed in pretio minime conventum, nec unquam postea ad exscribendos illos characteres antiquarius ille comparvit.

Addebat idem ille Israëlita, illos ipsos Crucis adoratores doctrinæ partem, quam ipsi precationum loco recitabant, è suis ipsorum li-

bris desumere, & utriusque esse communem, fortasse Davidicum Psalterium intelligebat. Hos asserbat fuisse permultos in Aquilonaribus maxime provinciis, & literis, armisque ita floruisse, ut suspicionem Sinis natura facillimis rerum novarum fecerint. Eam suspicionem arbitrabatur ab Saracenis Christiani nominis hostibus toto terrarum orbe acerrimis excitatam, ante annos non amplius sexaginta. Ea suspicio eo pervenit, ut cum ab Magistratibus manus injici sibi timerent, omnes hac illac diffugere, & alii se Saracenos, alii Iudæos, plerique idolorum cultores mortis metu professi sunt, eorum templa in idolorum fana commutata sunt. Et templum quidem Crucis apud suos, ipse suo nomine quo nunc ex quo fanum est dicitur, appellabat. Ex eo tempore tanto sunt metu consternati, ut nihil magis occultent, quam se ex ea

gente

gente prognatos. Vnde factum est, ut cum Frater noster eo se consulisset ad Christianorum reliquias explorandas, & familiarum nomina ab Iudæo commemorata secum deferret, nemo ex iis fuerit, qui se talem profiteretur, ideo fortasse, quod Frater noster ex vultu Sina esse nosceretur, & suspicarentur, fortasse eum exploratorem esse ab Magistratibus transmissum; nec hactenus per nostrorum paucitatem Europæus eo Sacerdos mitti potuit, quanquam opus erit per otium ibi sedē figere ad vanos metus eximendos, quod aliquando Deo bene volente præstabitur.

Has tres Barbarorum sectas, ut Sinæ appellant, uno nomine confundunt, earumque Sectatores *Hoei Hoei* vocant, cujus nominis etymologiam hactenus ignoramus. Peritiores tamen eos hac ratione distinguunt: Saracenos vocant *Hoei* suillæ carnis abstinen-

S 5 tes,

tes, Iudæos *Hoei*, qui etiam nervos à mensis excludunt, hunc enim hodieque observant ritum à percussio femoris Israëlî nervo in gentem introducto. Crucis vero adoratores *Hoei* vocant, qui animalibus unguæ rotundæ vesci refugiunt. Nam cum & Sinæ omnes ac Saraceni Iudæique equos, mulos, asinosque à mensis minime removeant, ipsi fortasse gentis suæ consuetudine ab iis vescendis abhorrebant. Asserebat etiam aliis eos nominibus appellari. Nam etiam Sinæ eos *Hoei* vocant Crucis cultores. Saracenos vero non Sinæ solum, sed etiam Iudæi *Hoei* vocant trium legum professores, pro eo quod è Iudæis, Christianis, Ethnicisque farraginem compegerunt. Saraceni porro Crucis adoratores præter vulgare gentis vocabulum, quo Christianos omnes *Isai*, id est, Iesuos vocant, etiam in hoc regno antiquos illos

Crucis

Crucis professores *Terzai* appellant, cujus appellationis causam nescio, nisi quod ex Armenio quodam audivi, Armenios Christianos in Perfide eodem nomine nuncupari. Unde fortasse conjicere licet hos Crucis veneratores ex Armenia originem traxisse, & ab Occasu variis fortasse temporibus, & eo maxime cum Tartari magnis exercitibus in Sinarum regnum irrupissent penetrasse, quo etiam tempore Marcum Paulum Venetum constat huc pervenisse.

Hæc maxime sunt quæ ex ipso Sinarum regno vestigia deprehendimus, sed tamen rei Christianæ in his regnis originem altius etiam referre possumus ex iis, quæ ex oræ Malabaricæ codicibus Chaldæis colligi curavimus, quam oram D. Thomæ Apostoli opera Christo adjunctam clarius est quam ut in dubium etiam à pertinacibus revocari possit. In iis ergo codicibus

legi-

legimus clarissime ab eodem Apostolo Christi fidem in Sinas inventam, & plures eo in regno Ecclesias constitutas. Et ne cui res tanta dubia fortasse videatur, testimonia ipsorum codicum è Chaldæo ad verbum Latine reddita hic adscribam, quæ P. Ioannes Maria Campori è nostra Societate ejus vinea cultor annos jam plures, & sermonis Chaldæi bene peritus, jussu Reverendissimi Archiepiscopi Patris Francisci Roitz, ejusdem Ecclesie Pastoris, è nostra Societate transtulit, & propria manu nostrorum rogatu transcripsit, ut in hos commentarios infererent, ne quando periret tam insigne antiquitatis monumentum. Id igitur ita se habet.

In Breviario Chaldæo Ecclesie Malabaricæ D. Thomæ, vocatur *Gaza*, id est, thesaurus, in officio D. Thomæ Apostoli in secundo Nocturno in una lectionum sic habetur

betur ad verbum: *Per D. Thomam evanuit error idololatriæ ab Indis. Per D. Thomam Sina & Aethiops conversi sunt ad veritatem. Per D. Thomam Baptismi Sacramentum acceperunt & filiorum adoptionem. Per D. Thomam crediderunt & confessi sunt Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Per D. Thomam acceptam servaverunt fidem unius Dei. Per D. Thomam doctrina vivifica splendores orti sunt universæ India. Per D. Thomam regnum caelorum volavit & ascendit ad Sinas.*

Deinde in quadam Antiphona sic habetur: *Indi, Sina, Persa, & uteri Insulani, & qui in Syria, Armenia, Gracia, & Romania, in commemoratione D. Thomæ offerunt adorationem nomini tuo sancto.*

In summa vero Canonum Synodaliū parte secunda sermone sexto capite decimo nono de canonibus

nonibus constitutis super Episcopos & Metropolitanos simul habetur Canon Theodosii Patriarchæ in hæc verba:

Hæ sex sedes capita Provinciarum & Metropolita videlicet Hilam, Nzivin, Prath, Assur, Bethgarmi, & Halah, qui digni habitii sunt, ut ordinationi Patriarchæ interveniant, nec absunt ut alii quarto quoque anno apud Patriarcham conveniant. Sic etiam Episcopi magna Provincia, nimirum reliqui Metropolita, China, India, Pases, Mauzaorum, Xam, Raziquaorum, Heriona (hæc est Cambaja) & Smarcandia (hæc est Mogor) qui longissime absunt, nec vastissimi montes & turbulentissima maria permittunt eis transitum ad libitum, mitant literas consensionis (id est, communionis) ad Patriarcham semel sexto quoque anno. Quando vero Lusitani Cocinum appulerunt, regebat hæc Ecclesiam

Mala-

Malabaricorum montium D. Iacobus, qui sic scribebat, *Metropolita India & China*, ut constat etiam ex ejusdem manuscripto novi Testamenti codice, ubi in calce sic habetur: *Scriptit hunc librum D. Iacobus Metropolita India & Chinæ*. Eodem modo D. Ioseph post prædictum D. Iacobum, qui Romæ diem obiit, sic subscribebat: *D. Ioseph Metropolita totius India & China*. Et hic est antiquissimus titulus Episcoporum hujus Ecclesiæ.

Atque hæc pro instituta brevitate sint de universo regno satis, donec integrum his de rebus volumen, quod Deo volente aliquando fiet, evulgetur.

ADDI.

ADDITAMENTVM

è Purchasio Anglo.

M Appam arte Sinensi, id est satis ruditer, in plano expressam, & à Sinensibus ipsis acceptam, Purchasius (additis tantum gradibus latitudinis & longitudinis secundum traditionem Patrum Societatis) fideliter exprimendam curavit: in qua hæc provinciæ designantur: ad Aquilonem & limitem Tartariæ *Pequin* inter trigessimum quintum & quadragesimum quintum gradum, Ei versus occidentem proxima *Sciansi* & *Sciensi*: Rursus ab ortu sub *Pequin* *Sciantium* & proxima ad occidentem *Honan*. Mox *Nanquin*, *Chequian*, *Fuchian* omnes ad ortum: eis proxima *Chiansi* & *Canton* è regione *Macao*.

Macao. Tum *Huquam* & *Coansi* ad mare denique *Quicheu*, *Susuen* & *Iunan*. quarum *Quicheu* & *Iunan* extreme sunt versus occidentem, de altitudine aut longitudine nihil dicendum; quia è rationibus Patrum Societatis sunt expressa. Ita ut hic habeamus provincias ipsius Imperii omnino xv id est, *Pequin*, *Sciansi*, *Sciensi*, *Sciantium*, *Honan*, *Nanquin*, *Chequian*, *Fuchian*, *Chiansi*, *Canton*, *Huquam*, *Coansi*, *Quicheu*, *Susuen* & *Iunan*.

Idem Purchasius nobis dedit Provinciarum indicem è commentariis Thomæ *Candishij* expressum quem hic inferere haud abs re fuerit: enumerat autem septemdecim hoc ordine.

1. *Cansas* (quam opinatur esse *Sciansi*) habet quatuor magnas civitates & viginti minores, & septem supra septuaginta municipia sive castella; habetque in longitudinem

T dinem

dinem quinque & quinquaginta milliaria (qui tamen numerus dubius est) 362000 domos magnatum qui Regi tributum pendunt: 13900 milites, & 47000 regios equos.*

2. Ingens civitas *Paquin*, Regis Sedes, habet sibi subiectas civitates maiores octo, minores octodecim, octodecim supra centum municipia & castella: 418789 domos magnatum vectigales Regi: Equites ad bellum 258100. civitas hæc sita est ad latitudinem quinquaginta graduum, ita ut hic frigeat uti in Belgio. Verum Patres Societatis aliam latitudinem tradunt, quibus magis proclive est credere.

3. Provincia *Soyohin* habet maiores civitates Septem, minores sedecim, municipia & castella duodecim, & maximam civitatem unam, ad quam plurimi accurrunt ut pugnent cum Tartaris: præterea 164118 domos Vectigales; 96000

96000 milites. Hæc forte fuerit quæ in Mappa dicitur *Sciensi*, est enim Tartaris proxima.

4. Provincia *Santo* (forte *Sciantum*) habet maiores civitates sex, minores quatuordecim, municipia & castella nonnaginta: patet in longitudinem milliaria 82. habetque 77555 domos vectigales: 63808 equites, 31000 pedites, ad bellum paratos.

5. Provincia *Oyman* (Mappæ *Honnan*) habet maiores civitates septem, minores quatuordecim, municipia & castella 90. patet in longitudinem milliaria 470 (sed errorem hic esse oportet) præterea sunt in ea 132958 domus vectigales; 82800 milites. In hac provincia nascitur æs, argentum vivum, & plumbum nigrum.

7. Provincia *Cutchen* aut *Quichen* habet maiores civitates octo, minores duodecim, municipia, in quibus arma parantur adversus Iu-

daos habitantes ultra *Cauchinchinam* octuaginta & tria : patet in latitudinem milliaria centum ; habetque 32920 tam equites quam pedites stipendiarios : & 405670 domos tributarias : è quibus stipendia militum procedunt.

7. Provincia *Languin* habet majores civitates quatuordecim, minores septemdecim : municipia & castella nonaginta quinque : 962818 domus tributarias : 208900 stipendiarios quorum 52500 sunt tartari equites, qui sine sibus militant. patet in longitudinem milliaria 120.

8. Provincia *Vquam* (mappæ *Huquam*) habet majores civitates quatuordecim, minores novemdecim municipia & castella centum quinquaginta ; 5316 domos tributarias : 71600 milites : patetque in latitudinem milliaria 210.

9. Provincia *Som* habet majores civitates septem, minores undecim,

cim, municipia & castella quinque supra centum : 139567 domos tributarias ; milites 345632. patetque in latitudinem ducenta milliaria.

10. Provincia *Essiram* habet majores civitates undecim, minores septuaginta quinque, municipia & castella octuaginta, domos tributarias 242135 ; milites 339000. patetque in latitudinem 440. milliaria. vereor ne hic quoque numeri fallant.

11. Lacus infra *Siam* & ante *Champa* situs, quique jungitur Lappianis, è quo omnes aquæ derivantur quæ Sinense Regnum permeant, magnopere à sinensibus prædicatur, ita ut illum Orbis nomine indigent, & ei appingant mare, Lunam & stellas.

12. Provincia *Lansay* habet civitates tredecim & unam metropolin, septuaginta & tria municipia & castella : 139362 domos tributarias, 12700 milites, patetque

294 NIC. TRIGAVT.
in latitudinem 260 milliaria.

13. Provincia *Cuansa* habet majores civitates duodecim, minores 45 municipia & castella 51. domos tributarias 1306390; equites peditesque 100100: patetque in latitudinem 260 milliaria.

14. Provincia *Vanam* habet majores civitates quatuordecim, minores triginta & sex, municipia & castella triginta quatuor, domos tributarias 582296; milites 15100, patet 88 milliaria.

15. Provincia *Fuguien* (Mappa *Fuchian*) habet majores civitates octo, unam metropolin, municipia & castella quinquaginta quatuor, præterea duo magna præsidaria oppida adversus Iaponensium impetus; 5009532 domus tributarias; 400322 stipendiarios.

16. Provincia *Canton* habet majores civitates quadraginta, minores septem, municipia & castella 77: & Civitatem cui sunt quadringen-

128

Quia Trigautius quædam in præcedenti libro obiter perstrinxit; pauca quæ ad Sinensis Regni cognitionem pleniorē necessaria sunt, è sequentibus illius libris selegimus & præsertim ea quæ ad Chorographiam spectant.

Situs Urbis regie Pequinensis è lib. IV cap. III.

SIta est Regia hæc urbs in extremo regno ad Boream, nec abest à nobilibus illis contra Tartaros muris, nisi centum miliaribus. magnitudine & vicorum compositione, ædificiorum mole, munitio- nibusque à Nanchino superatur quidem, sed vicissim superat incolarum multitudine, militum ac Magistratuum numero. ad Austrum duobus muris cingitur, altis ac fortibus, quorum ea est latitudo, ut facile currentes equos duo-

duo-

duodecim simul capere possit, nec alter ab altero impediatur. constant illi ex opere lateritio, nisi quod in pede saxi ingentibus tota murorum moles insistit, mediis in mœnibus pro latere confectam terram injecerunt, & altitudine quidem non parum superant eos, quibus Europææ urbes assurgunt, ad Boream uno non amplius muro ambitus continetur. In his mœnibus nocturnis horis à militum turmis, non minus vigilatur, ac si omnia bello arderent: diurnis ad portas Eunuchi excubant, aut excubare se dicunt. nam revera vigiligalibus exigendis incumbunt, quod aliis in urbibus fieri nequaquam solet.

Regium Palatium, intra interiorum Australis Regionis murum confurgit, pene pro urbis portis, & inde in Borealem usque murum excurrit. unde videri potest universam urbem occupare. nam re-

liqua

liqua civitas ex utroque Palatii latere diffunditur. angustius est aliquanto Palatio Nanchinensi, sed angustias amœnitate ac splendore compensat. Nanchinense quippe ex absentia Regum, instar cadaveris anima destituti indies corrumpitur: Pechinense vero ex eorum præsentia magis magisque exornatur.

Urbis vici Pechini perpauci lateribus aut silice strati sunt. unde dubitari potest, quo maxime tempore molestior sit incessus. nam hyems lutum, æstas pulverem, utrumque molestissimum incessus æque fatigat, & quoniam in ea Provincia pluit infrequenter, tota in pulverem terra dissolvitur, quem si ventus licet non maximus excutiat, nullus domi locus est, quo non ille penetret omnia fœdatus. ex hoc incommodo remedium quaerentes, morem invexerunt alibi, ut arbitror, insolentem. nul-

lus est enim è quolibet ordine, qui pedibus aut equo incedat sine velo è pileo ad pectus usque pendente, & faciem contegente, quod ita comparatum est; uti raritate sua ab oculis penetretur, non tamen à pulvere; id quoque velum aliud habet in ea urbe percommodum, quod non nisi quando volueris, agnoscaris. unde ab innumeris salutationibus liber, quo quisque voluerit apparatu molestiam minuit, ac sumptibus parcat. cum enim apud Sinas intra urbes equitare minus magnificum habeatur, & sella gestatoria vehi, sit satis in ea urbe sumptuosum; licet sine nota minuire apparatus. ea quoque consuetudo nostris cecidit opportunè; nam inter bellicos tumultus, externos homines per vicos cursare, fuisset importunum. ergo hac usque consuetudine, nemine advertente, libere quo res exigebat velo tecti commeabant. Vix alibi familia-

rius

rius est, luto ac pulvere necessitatem inducente, equo vel aliis etiam jumentis insidere, quæ passim in triniis portisque urbis ac Palatii pontibus ac fornicibus frequentioribus sessorum præstolantur, & paucis obolis diem totum sessorum suum vehunt. Et quoniam incredibilis est urbis frequentia, miliones plerumque jumenta fræno circumducunt, & viam aperiunt; itaque quoque peritissimi sunt vicorum, nec fere est quisquam è Primoribus, cujus ædes ipsi minime nominant, & prostat etiam commentarius, in quem urbis regionum, vicorum, platearum, nomina omnia referuntur fidelissime, nec equos solum, sed sellas ubique gestatorias ac bajulos reperis, qui Magistratum salutatores ac reliquos viros fere primarios gestare gestiunt, quanquam pretii plus salis exigunt, quam Nanchini aut alibi consuevit.

Vrbs

Urbs abundat rebus, ut supra dixi, omnibus, sed fere importatis, nec in hac urbe ita commode vivitur, nisi ab iis quos copia frugaliter vivere minime cogit. ligna tamen in focum maxime defunt, sed eam rem compensat bitumen illud (nec enim aptius nomen invenio) è terræ visceribus effossum, quale apud Eburones in Belgio, & alibi videmus, quo incenso in culinam focus extruitur, imo & in hybernis frigoribus, quæ asperiora sunt, quam ipsa poli vicinitas postulat, commodissimæ lignorum penuriæ, illius copia subvenitur. unde fere solent lectos opere lateritio ita construere, ut subtus inanes secretis fistulis calorem admittant, quo è foco novo hypocaustorum genere subtus lectos aspirat, & quidem nihil opus est totam noctem ignem illum fovere, diutissime quidem perseverat. Et ea lectorum ratio per omnes Borea

Borealiū Provinciarum Regiones observantur.

Sinæ Boreales, natura hebetiores aliquanto & minus acuti Australibus, sed militari virtute longe superant. ita nostrorum in hanc urbem Regiam adventu constare denique certo cœpit, quod jam diu opinati fuerant, hoc regnum illud ipsum esse, quod *magnum Cataium*, apud aliquos Auctores appellatur, & hanc urbem Pechinensem Regiam esse illius, quem *magnum Can* vocant, qui nunc est Rex Sinarum. quæ urbs ab iisdem *Cambalu* nominatur. Id ne cui incredibile videatur, probare nunc aggredior. Ac primum quidem iudicium, quo in ejus rei conjecturam diu incideramus, ex eo collectum est, quod illi ipsi Auctores, qui de hoc vastissimo Regno Cataio aliisque Sinarum Provinciis scripserunt, asseriebant illud ad hanc mundi plagam Persicis Regnis

gnis ad Orientem adjacere, (& Persidem quidem latius nunc extendo, quam ea, quæ nunc Persidis nomine insignitur. eas enim omnes Regiones complector locorum immanitate vastissimas, quæ in Asia ad Sinenses usque terminos Persicū sermonem admittunt,) ad Austrum vero à Tartaris videri. Et quoniam in Sinarum regno frequenti inquisitione nihil de vastissimo regno audiebamus, fieri nobis minime posse videbatur, ut res tanti momenti à vicinis omnino regnis ignoraretur, & è maximo imperio nullam neque belli neque commercii memoriam per tot sæcula reperiri. De hoc eodem Cataio legebamur, illud à flumine Chiam ab Ortum in Occasum usque pervadi. Chiam porro lingua Sinica flumen maximum sonat. alii enim fluvii *Ho* appellantur. illud porro flumen suspicamur esse, quod filium maris appellavimus.

DE REG. CHINÆ. 307
in hodiernam quippe diem *Tansu-chian* appellatur. legebamur præterea ad Austrum regna novem; sed ad Boream regna sex eo in regno reperiri, quæ plane cum quindecim Sinensis regni Provinciis non numero solum, sed ipsa quoque re conveniunt. Sunt enim hæ provinciæ regna etiam vasta quindecim. aliquas enim ex illis universam Italiam nihil est dubium magnitudine superare. Ad Austrum quoque ex his novem sitæ sunt, sub eo nempe flumine, quod modo nominavi. Ad Boream vero sex supra flumen illud ipsum numerantur. Indicium etiam ex cuiusdam auctoritate clarius accepimus. Anni sunt plus minus quadraginta, hoc scilicet quo scribimus millesimo sexcentesimo octavo, ex quo Pechinum ex Arabia Turcæ duo aut Mahometani saltem pervenerunt. Illi terrestri semper itinere ad Sinarum Regem le-

V 2 nem

nem adducebant, auditum alias à Sinis animal, sed visum infrequenter. hi ab Rege excepti sunt per humane, & Magistratu quodam donati supra regium stipendium, quod etiam in filios & universam progeniem propagarent: id factum ad leonem quamdiu vixit, moderandum, & ne in patriam redirent res novas in Sinarum regnum molituri. hoc ipso tempore cum Nostri Pechinum advenerunt, superstites erant ambo. ad eos P. Matthæus unum è Fratribus nostris misit, ut aliquid earum rerum ab iis expiscaretur, qui etiam cum secundo Nostri in hanc aulam redierunt. ipse P. Matthæus cum illis est sæpe congressus, è quibus clarissime constitit regnum illud, in quo tum vivebant, magnam Cataium, & urbem ipsam Cambalu appellari, nec ea de re vel tantillum dubitabant, aut aliud se ex itinere Cataium reperisse vel audisse

audisse commemorabant. Idem ex aliis quoque è Perside advenis auditum à nostris sæpius ac sæpius, nec unquam ea de re variatum.

Quin etiam ex ipsis Sinis ingesto à nostris sermone, illud quoque nomen ab iis auditum reperimus, ac tamen ab externis hominibus Sinarum regnum *ina* appellatur, nominis tamen origo partim è Sinensi sermone, partim è Tartaro deducta dubitari vix potest. Sinæ quippe scriptis libris, quoties Tartaros nominabant, *Lia* dicunt, & Septentrionis plagam *Pa*, nec solum *Pe*. Tartaris vero *Cam*, à nobis *magnus* redditur: quam vocem ne ipsi quidem Sinæ ignorant: & quoniam eo tempore, quo se Tartari in Sinarum regnum intruserunt, Rex Tartarus sedem Pechini fixit, ideo *Campalu* appellavit. & quoniam apud varios P, consonans in B, commutatur, ideo *Cambalu* ccepit appellari.

quanquam Sinæ, qui consonante B, fere carènt, etiam nunc *Campalu* pronunciant. inde plane apparet, Marcum Paulum Venetum eò tempore in hoc regnum penetrasse, quo Tartari Sinis imperitabant, & fortasse cùm illis ipsis eò penetrasse. Ejus deinde commentariis Europæ Sinarum Regnum innotuit eò nomine, quo Tartari utebantur, Cataium videlicet & urbem Regiam *Cambalu* appellantes. & si quis urgeat fortasse latius Carai fines à Marco Paulo protendi, quam Sinarum hodiè pateant, id ut sit verum, quia nondum excusli, nihil obstat quin vicinas Tartarorum Regiones communi nomine ad Boream paulo latius appellarent. Hoc tamen tempore nulla extra muros Sineses Regio reperitur, quæ Cataium vociretur.

Xauce-

Xauceana Urbis descriptio.

Urbs Xauceana visitur inter duo flumina navigari solita, quæ hîc in unum conflunt; alterum quod Nanhium urbem ab ortu alluit; alterum quod ex Vquam Provincia mittitur, spectat urbem in Occisum. Urbana vero mœnia & civium ædes in medio agro, quem flumina relinquunt, extruntur: unde fit, ut non nimis late pateant, & ad reliquas ædes agrum in altera fluminis ripa utrinque quærant; ex eò vero, quod Occidua ripa frequentius habitatur, pons est è navigiis inter se colligaris. Numerat illa urbs ad quinque familiarum millia, & ferax est imprimis orizæ ac pomorum, piscis etiam, carniū atque olerum. verum insalubrior est aër, ac cœlum inclementius; nam quotannis ab Octobre medio in Decembrem tertia fere vel quarta pars incolarum tertiana febris corripitur,

V 4

ripitur,

ripitur, è quibus morbi vis multos abripit, superstites autem pallore suo periculum diu testantur. Nec benignius cœlum est illud advenis, quam incolis; sæpe enim, qui eo ad conficienda negotia veniunt, paucis diebus conficiuntur.

Nanchini metropolis descriptio.

Hæc Metropolis *Nanchinum* appellatur, tametsi apud Lusitanos fere, qui famam urbis nobilissimæ à Fuquianæ Provinciæ incolis acceperunt, *Lanchinum* appellatur. In ea quippe Provincia littera N, in L, solet commutari. Alio nomine quatenus est regio, communi ejus nomine *Intiensu* appellatur, ex eo quod Regionis ibi Governor sedem figat. Hæc est illa civitas, à qua Sinarum iudicio cæteræ totius orbis urbes non magnitudine minus, quam pulchritudine superantur. Et sane paucis potest inferior judicari. Plena enim

enim est maximis palatiis, fanis, turribus, pontibus, quæ tamen omnia ab Europæis generis ejusdem fere superantur, sed in aliis superat. Excellit etiam cœli clementia, soli feracitate, ingeniorum bonitate, morum suavitate, sermonis elegantia, incolarum multitudine, ex omni ordine vulgi Literatorum ac Magistratum, qui postremi & numero & dignitate cum Pequinesibus comparantur, tametsi ex Regis absentia, ipsa æqualitas redditur inæqualis. Atque ita toto Sinarum regno, & regnis conterminis vulgo collatis in unum omnibus, prima judicatur.

Hæc urbs trium quoque murorum circuitu cincta est: primus est Regii palatii sane superbissimi. Illud quoque triplici muro cingitur in arcis modum, & fossis quas aqua opplevit in gyrum excavatis. Illud intra quatuor aut quinque Italico-
rum miliariorum circuitum in or-
bem

bem patet. Et quidem audeo dicere, nullum usquam Regem palatio superare, non si singula cum singulis, sed si omnia cum omnibus comparentur. Alter murus cingit ipsum denuo palatium & maximam ac præcipuam urbis partem: is portis duodecim interrumpitur, eas laminæ ferreæ armant, & bellica tormenta è regione intra urbem constituta muniunt. Hic murus alter octodecim Italica miliaria suo ambitu complectitur. Tertius murus externus non est ubique continuus, sed ubi periculum aliquod imminere posse judicatum, ars naturæ munitionem supplevit. Ejus circuitus sciri vix potest. Indigenæ tamen dicunt submissos aliquando in equis duos, alterum hinc, illinc alterum discessisse, utrumque vero in solis Occasu convenisse, ex quo conjicere quilibet poterit, prodigiosam ejus urbis vastitatem.

ma-

maxime quod circularis fere figura cæteris capacissima, reddat aream laxiorem. Intra hujus muri ambitum magnæ licet sint hororum, montium, nemorum, & lacuum intercapedines, maxima tamen illius pars frequentissime habitatur.

Præsidarii eam (quod vix credi potest, nisi oculati testes serio confirmarent) solam urbem milites ad quadraginta millia custodiunt. Habet polum supra finitorem duobus ac triginta gradibus elevatum, atque ita in medio regno, si Mathematicam latitudinem spectas, est fere constituta. In illius Occasum flumen Yamsu (quod filium maris sonat) præterluit, cujus dubitari potest, utilitas urbem farciat, an incenitas magis cohonestet. Nec solum præterluit, sed inducti locis pluribus in urbem canales, navigiis etiam majoribus in urbem ingressum aperiunt, quos majores arte labo-

labo-

laborē fatigante effoderunt. Hinc factum est, ut olim totius regni caput fuerit appellata, & antiquorum Regum multis sæculis sedes plane percommoda. Et tametsi Pequinum ad Boream ea ex causa, quam libro primo monui, commigrarit, de suo splendore tamen ac frequentia vel nihil amisit, vel, si quicquam ei deest, etiam admirabilior olim fuisse iudicaretur.

Chiansi provincia Metropolis.

HVjus Provinciae Metropolis *Nancianum* appellatur, non est maximis illis ac portentosis urbibus, sed celebris tamen toto regno Literatorum multitudine, qui ex ea ad regni dignitates varias evadunt, in ambitu tamen nihil Cantonensi Metropoli cedit, sed in commercio longe est inferior. Gens est frugi & parvo vivere solita. Religioni licet falsæ addicta, complures Sinensē jejunium observant.

servant. Ex ipsis porro Literatis sodalitiū quoddam constat, in quo doctissimus quisque certis diebus de virtutibus assequendis ratiocinatur, & si externam faciem spectas, nihil ad modestam compositionem addi posse iudicabis, verum quoniam veræ fidei lumine carent, errant in ipso virtutis itinere, velut oves pastore destitutæ.

De fluminibus Iansu & flavo.

ELumen illud Nanchinense, quod maris filium dicere me memini Iansu Sinice appellari, Nanchinum usque in Boream vergit, inde non nihil in ~~Austrum~~ revertens, magno impetu in mare incurrit: quadraginta fere miliaribus, ex eo Nanchinum præterfluit. unde ut in Regiam Pechinensem flumine aditus pateret, ex hoc in aliud flumen, Sinarum Reges, prægrandem rivum derivarunt, id flumen flavum appellatur, quem colorem aquæ sem-

semper turbidæ invexerunt. Et hoc est Regni Sinensis alterum magnitudine & celebritate flumen, quod extra regnum ad Occasum nascitur, è monte, qui *Cunlun* appellatur, quem montem vero similibus conjecturis colligitur, eum ipsum esse, vel alium minimè remotum, è quo Ganges creditur scaturire. Id flumen à prima sua scaturigine lacum efficit, quem à constellationibus appellant. inde in Sinarum fines penetrat in Provincia, maxime ad Occasum, cui *Sciensi* nomen est, & iterum è Borealibus muris in Tartarorum terras egreditur, deinde regreditur etiam ad Austrum, & Superiorem, è qua venerat, Provinciam, inde aliam, cui *Sciensi* nomen est, lustrat, & aliam, cui nomen est *Honan*, deinde irrigat: post in Ortum flectitur, & non procul à filio maris in Orientalem Oceanum influit. è Boreali Regione fluminis ma-

gni,

gni, quod *Iansu* vocavimus. Fluvius hic nihil Sinicas leges veritus, è Barbaris Regionibus egreditur, & velut odium ulciscens, quo Sinæ advenas prosequuntur, illuvionibus persæpe magnam regni partem foedat, & alveum pro arbitrato mutat, cum plenus est arena, quam volvit. Huic designati Magistratus, aut illius spiritui (spiritus enim multis rebus præficiunt) variis ritibus litant; turbidos vero fluctus non nisi intra mille annos semel serenare fingunt. unde Sinense diverbum est, si quando rem infrequentem explicant: Cum flumen flavum serenabitur. unde qui hoc fluvio feruntur, oportet aquam in multos dies conservare, dum lutum & arena subsidat: cuius non minus tertia parte inter fæces computatur. Ante hujus fluminis ingressum & egressum rivi reperiuntur, qui Pechinum commeatum deferentibus navigiis, transitum præ-

præbent : ea navigia Regia duntaxat ad decem millia dicuntur excrefcere, & folum è quinque Provinciis Chianfi, Cechiano, Nanchino, Vquam & Sciantum mitrantur. Hæ quippe Provinciæ Regi annuum vectigal oriza, frumentoque pendunt: reliquæ verò decem, argento numerant. Præter hæc navigia alia innumera occurrunt Magistratum perpetuo euntium ac redeuntium, alia quoque permulta privatorum negotiatorum: privati tamen negotiatores ex Yansu flumine in hos rivos ingredi prohibentur, fed ii foli navigant, qui intra rivum ipfum ad Boream habitant. id fit, ne immenfa navium multitudo tranfeuntibus aditum præcludat, aut aliquod Regiæ Pechinenfi malum moliatur, & tamen ita immenfa eft navigiorum multitudo, ut sæpe dies complures præftolari tranfitum, aliæ aliis præpeditæ naves cogantur, maxime

certis

certis temporibus, cum aquæ penuria in canalibus laboratur, cui ut mederentur, multis in locis valvis ligneis aquam continent, quæ in pontes etiam ufu duplicato inſtruuntur, hæ deinde valvæ pleno rivo pateſiunt, & navigia aquæ currentis impetu deferuntur, atque ita in aliam ex alia cataraftam magno nautarum labore navigantur, & faſtidioſa itineris tarditate. Inde labor etiam crefcit, quod intra rivi anguſtias raro navigantibus venti favent. unde funibus fere navigatio promovetur, quin etiam non raro accidit, ut in egreſſu cataraftarum, vel ingreſſu, cum laborantes aquæ vortices involvunt naves, demergantur: verum Magistratum aut Primorum navigia, machinis è ripa ligneis, in adverſas aquas attrahuntur, idque regiis ſumptibus, itinere toto faſtitatur, & in hoc quidem rivo ad navigationis uſus concinnando, in annos

X

ſingu-

Singulos, ut Arithmetico vocabulo
uti liceat, millionem expendi ni-
hil dubitatur.

De Emporiis aliquot.

Primaria quæ in hoc itinere
transeuntes nostri emporia lu-
straverunt, hæc fere numerantur.
E provincia Nanquinesi *Jamchen*,
in elevati poli supra finitorem gra-
du dimidiato supra secundum ac
tricesimum. *Hoisingan* in quarto
supra tricesimum, non toto Siuceu,
in dimidiato supra quartum ac tri-
cesimum ample dimensum. E Pro-
vincia Sciantum, *Zinin* in tricesi-
mo & quinto gradu duabus tertii
gradus portionibus superadditis.
Lincin in septimo ac tricesimo
duabus quoque tertii gradus par-
tibus super adjunctis. E provincia
denique Pequinensi, *Tiencin* in
nono ac tricesimo gradu atque di-
midiato; *Pequinum* in quadragesi-
mo gradu peramplo.

Iter

*Iter è Metropoli Cantone Pe-
quinum.*

Iter è Cantonensi metropoli,
quæ biduo abest ab Amacaensi
portu Pequinum usque, per stadia
Sinensia dimetiar, quorum quin-
que miliarium; quindecim leucam
faciunt. fluminibus igitur itinere
instituto, quod iter fere nostri fa-
ciunt è Cantonensi Metropoli
Nanhiunum 1170. Inde Nancia-
num 1120. hinc Nanquinum 1440.
Deinde Pequinum 3335. quæ in
universum collecta summam colli-
gunt. 7065. Quibus si addas Pe-
quino ad immanes illos muros Re-
gni Sinensis Tartariæque discrimen
centum ut jam dixi Italica
miliaria, sive quod idem est Sinen-
sia stadia quingenta, & biduum
quod Amacao in Cantonensem
metropolim navigatur, Italica vi-
delicet miliaria sexaginta, sive
quod idem est Sinensia stadia tre-
centa

X 2 centa

centa sexaginta, habes universam regni Sinensis Mathematico more latitudinem ab Austro in Boream, id est, septem millia nongenta viginti quinque stadia Sinensia, quæ in Italica miliaria reducta mille quingenta octoginta quinque numerantur. Eadem si in leucas contraxeris, quæ tribus Italicis miliaribus consistunt singulæ, quingentas viginti octo cum tertia leucæ parte conficies. Et hanc vastitatem unius Regni non Nostri solum prope quotidie, sed ego quoque lustravi, si eam partem demas, quæ Pequino in Tartariam triduo viroto decurritur. Sed huic supputationi ad regni amplitudinem colligendam tantum demas oportet, quantum fluminum anfractus a recto itinere desectunt.

Nam si rectam lineam velis, ex graduum numero certissime colligetur, si enim cum sint in latitudinæ fere viginti quatuor, & in longitu-

gitudine vigintiduo, quod libro primo asserui, si singulis gradibus miliaria sexaginta Italica, ut vulgo solet, & quod idem est, leucas viginti attribueris, efficies totam regni Sinensis aream in latum, id est, ab Austro in Boream Italicis miliaribus mille quadringentis excurrere. Leucis vero ex tertiæ partis symmetria subductis quadringentis & octoginta, in longum vero sive ab Ortum in Occasum ex eo quod duobus gradibus brevior est, excurrit in Italica miliaria mille trecenta viginti, leucas vero quadringentas & quadraginta. Cui areæ cum ad perfectam quadratæ figuræ magnitudinem soli duo gradus desint, facile est ex Geometricis principiis ejus amplitudinem admirabilem dimetiri. Cum constet figuræ quadratæ limites cæteras omnes figuras quadrangulares areæ diffusionem superare.

Succu Emporium.

Nobilissimum hoc emporium unum est ex iis, de quibus est Sinense diverbium; Quod in cœlo Beatorum sedes, hoc in terra Succu & Hanceu nominatur. est enim è principibus & celeberrimis hujus imperii locis; sive splendorem, sive opes, sive copiam, sive frequentiam, & quidlibet aliud spectes. tota extructa est urbs hæc in placido aquæ potabilis flumine, quod fere soli vento paret fluctus commoventi, quod flumen, si vo-
 lueris, apte fortasse lacum appellabis. Per eam igitur tota, muti Venetiis, vel aqua, vel terra commeat, sed in hoc Venetias superat, quod aquæ potabilis usu potius, quam maris sale perfruatur. vici omnes & ædificia, ut apud nos fieri solet, pineis trabibus in flumine defixis insistant, merces Lusitanæ, Amacao & quælibet aliæ, ab ex-
 ternis

ternis regnis importatæ, maximam partem in hoc emporio distrahuntur. illi enim in reliquas regni urbes frequentissimum est, quolibet anni tempore commercium, atque ita nihil est, quod desiderare possis, si voles comparare. unica urbis porta in terrestre iter patet, in reliquis aditus non nisi navigiis patet. innumeri sunt passim pontes, magnifici sanè, & qui ætatem ferunt, sed in angustiis illis rivis non nisi in arcum unum assurgunt. Butyri & lacticiniorum nusquam alibi tantus usus. ex oriza quoq; vinum nullibi præstantius, & unde in reliquum regnum Pechinum usque importatur: vix biduo abest à mari. munitissima urbs est, & totius regionis, quæ urbes 8. numerat, caput; hanc ruitus est olim pertinacius è Principibus quidam, cum is, qui hujus Regiæ familiæ truncus est, Sinense imperium, pulsus Tartaris, invaderet. ideo velut rebellis
 X 4 civi-

civitas in hanc usque diem immane tributum pendit. nam dimidiatam omnium, quæ terra fert pendit portionem, inde sit, quædam in hoc regno Provincias minus pendere simul duas, quam quantum hæc Regio sola Regi vestigalis exolvit. universa quippe Regio suæ Metropolis auctoritatem secuta, Regi pertinaciter æque restiterat. in hanc etiam usque diem frequenti præsidio servatur, & in ea præsentior est semper quam alibi rebellionis metus.

Scianhas Urbis descriptio.

VRbs Scianhai Nanchinensis est provinciæ, imo etiam Regionis ex infimo urbium genere, quod *Haïen* appellatur: abest à Nanchinensi Regia centum quadraginta quatuor miliaribus Italicis; habet elevatum polum gradibus novem supra viginti: non procul abest à mari Orientali, è regione

gione regni Coriani, & Insulis Iaponicis ita vicina est, ut malit esse remotior. cum enim vento secundo horis quatuor & viginti fretum illud navigetur, patet excursionibus pyratiscis frequentius, unde magnis præsiidiis ora maritima & classibus etiam defenditur. à vicinitate maris nomen accepit: Scianhai quippe supra mare significat. murorum ambitus duobus miliaribus continetur, ædes tamen suburbanæ nihilo sunt pauciores urbanis. ergo quadraginta fere familiarum millia numerat (Focos vocare solemus) hinc transiens lectorem moneo, nihil mirum videri, si urbes nonnullæ incredibili numero habitentur incolarum, cum infimum urbium vel oppidorum genus ita frequenter incolatur; ager universus planus est absque ullo etiam colle, & verius dixeris totum agrum vicinum, urbem esse hortis plenam, quam

agrum suburbanum, turribus enim villis ac pagis ita continuatus est, ut vicies mille focos præter urbanos suburbanosque contineat, ago solum de hujus oppidi ditioe, in quo constat cum ipsa urbe mortalium trecenta millia numerari. Et sola hæc ditio Regi pendit annuecentum & quinquaginta aureorum millia, in argenti pondere, & eandem summam in oriza, quæ trecenta aureorum millia conficit: hinc etiam incredibile videri desinit, Sinarum Regem tot annuas tributorum myriades numerare, de quibus libro primo. Ager feracissimus est orizæ maxime & gossipii, unde plurimi panni texuntur, & textorum ducenta millia numerari volunt. hinc in Regiam Pechinensem & alias provincias panni exportantur. gens est natura vivax, & nonnihil inquieta, maxime quæ urbem incolit; in bonis ingenis numeratur, & frequentes
habet

habet scholares atque Literatos, & quod inde sequitur Magistratus, qui administrata olim Republica partis opibus privati fruuntur; quorum sunt magna palatia, sed urbanæ plateæ sunt angustiores: cœlum clementissimum est, unde fit, ut incolæ diutius aliquanto vivant, quam aliis in locis: sexagenarius apud eos nondum inter senes computatur: annis octoginta fere aut nonaginta vulgo vitam trahunt, & centenarii quoque non pauci reperiuntur.

*Benedicti Goësi iter ex India
in Sinam.*

Benedictus noster hac ratione iter suum instituit, Negotiatoris Armenii Christiani habitum imitatus, nomen accepit Armenio ex more *Abdula*, quod Dominum significat, & addit, *Isai*, quod sonat Christianum: accepit etiam à Rege Mogorum Achabar
nomin-

nomine, Sociorum amico præcipue vero ipsius Benedicti, varia ad Regulos varios diplomata, qui vel ei vectigales vel amici esse sciebantur. ergo pro Armenio habitus est, quibus transitus liberior datur, à quo prohibitus fuisset, si pro Hispano haberetur: varias secum merces detulit, tum ut seipsum illis distrahendis sustineret, tum ut Negotiator haberetur. merces erant ex India Mogorisque Regno permultæ, sumptum subministrante Indico Prorege, & etiam ipso Achabar adjuvante. Adhibiti sunt illi à P. Hieronymo Xaverio, qui missioni Mogorensi jam multos annos præest, Socii duo natione Græci, locorum periti; eorum alter Sacerdos erat ad Benedicti solatium, & hic Leo Grimanus vocabatur, alter negotiator erat nomine Demetrius. His additi sunt quatuor famuli natione primum ac professione Saraceni, postea vero
Chri-

Christianis adjuncti. Verum hos omnes in Regia Mogoris altera *Laor* nomine, inutiles sibi dimisit, & Armenium unum nomine Isaac, in hac ipsa Regia conjuge & filiis auctum substituit. hic præ cæteris omnibus fidelis fuit, & perpetuus totius itineris Achates. Discessit igitur à superiore suo Frater noster, ut ex ejus literis patentibus constitit, anno supra secularem tertio, Januarii mensis die sexto.

Anno quolibet, Mercatorum comitatus ex hac Regia instituitur in alterius Regni Regiam, quæ proprium Regem habet *Cascar* nomine appellatam: simul omnes iter instituunt, vel mutui auxilii causa, vel ut se à latronibus tueantur. numerus fuit fere ad quingentos magno jumentorum, camelorum & curruum numero. E Regia igitur *Laor* discessit per solemnes jejuniorum dies, ipso anno: & menstro itinere devenerunt in urbem
Atheç

Athec nomine, etiam tunc in Provincia Laor sitam. post dies fere quindecim flumen transiserunt latum, quantum sagittæ tractus excurrit: id transmittitur navigiis ad Negotiatorū commoditatem. Ex altera fluminis ripa dies omnino quinque substiterunt, admoniti de latronibus magno numero imminuentibus: deinde post duos menses in aliam urbem: cui nomen Passaur, perveniunt: ibi dies viginti ad necessariam quietem substiterunt. postmodum in aliud oppidum exiguum tendentes, obvium habuerunt peregrinum quendam Anachoretam, ab eo intellexerunt, triginta dierum itinere urbem abesse, nomine Capherstam, in quam Saracenis aditus minimè permittitur, adeuntes vero capite puniuntur, Ethnici tamen Negotiatores minime prohibentur ingressu urbium, sed à templis tamen excluduntur: narrabat illius Regionis indi-

indigenas omnes nonnisi atratos ad templa procedere, agrum esse feracem, & uvæ copiam reperiri. Frater noster Benedictus eo propinante, vinum esse probavit nostrati simile: quæ res uti apud Saracenos eorum locorum est insolens, ita suspicionem ingessit, eam Regionem fortasse à Christianis habitari. in eo loco, ubi peregrinum illum repperunt, viginti alios dies substiterunt. & quoniam latrociniis infestum iter ferebatur, à loci Domino milites quadringentos ad comitandum acceperunt. hinc diebus quinque supra viginti in locum, cui Ghideli nomen est, devenere. toto hoc itinere impedimenta & sarcinæ ad pedem montis vehebantur: Negotiatores cum armis ex ipso montis apice latrones explorabant: solent enim transeuntes saxis obruere, nisi quis ex ipso monte vim vi propulsarit. In hoc loco tributum à Negotiatoribus penditur;

tur, & latronum impetu facto, multi mortales faucii, vix vitam sarcinasque tuiti sunt. Benedictus Noster fugam in sylvas arripens evasit, sed nocturnis horis redeuntes sese à latronibus subduxerunt. post alios dies viginti Cabul tenuerunt (ea est urbs, emporium frequens, nondum extra terras Mogoris regno subjectas) eo in loco Nostri totos octo menses substituerunt.

In hoc ipso emporio incidit in Negotiatorum comitatum soror Regis Cascar, per cujus Regnum in Cataium transitus erat necessarius: Rex dicitur *Massamet Can*, eadem erat domini *Cotan* alterius Regis parens: ipsa vero *Agehanen* vocabatur: *Age*, prænomen est, quo Saraceni eos cohonestant, qui peregrinandi studio ad impostoris cadaver sese Mecham contulerunt: illa enim impie Relegionis causa tanto locorum intervallo Mecha
redi-

redibat, & necessario sumptu ad iter destituta, à Negotiatoribus auxilium expetebat: addita promissione, se omnia cum fide ac fœnore liberalissime reddituram, cum in suum regnum mercatores devenissent. Visa est Fratri nostro non omittenda occasio, uti alterius regni sibi Regem devinceret, jam enim Mogorica diplomata expirabant. ergo mutuos illi è distractis mercibus aureos fere sexcentos dedit, qua liberalitate, quod etiam in contractu fœnus respuisset, vinci se minime passa est: nam deinde marmoris illius apud Sinas nobilissimi fragmenta restituit, qua merce nulla alia est Cataium petentibus accommodatior.

Hinc itineris instituti molestiis cedens, reversus est Leo Grimanus Sacerdos: & Demetrius ejus socius in ea urbe substitit Negotiationis causa. abiit Frater noster cum uno Isaaco Armenio in ceterorum

rorum Negotiatorum comitatu. jam enim accedentibus aliis tuto sibi pergere posse videbantur. prima urbs quæ obvia fuit, *Ciaracar* vocatur, quo in loco magna est ferri copia. hic molestiam passus est insignem Benedictus noster, nam in his extremis Mogorum regni finibus diploma Regium negligebatur, quo diplomate immunis ab omni vectigali hætenus iter fecerat: inde post dies decem in oppidum exiguum deveniunt, *Parvam* nuncupatur, & hoc est ultimum Mogorum Regis oppidum. Post quinque dierum quietem, in altissimos montes, iter e diebus viginti in Regionem, cui *Aingharan* nomen est, devenerunt: post alios quindecim *Calcia* tenuerunt. Gens est hujus Regionis capillitio barbaque flava instat Belgarum, qui hanc Regionem variis in pagis incolunt. post dies decem obvium habuerunt locum

quen

quendam, *Gialalabath* appellatur: hic Bracmanes vectigalia exigunt ipsis à Rege Bruarate concessa. post dies deinde quindecim *Talhan* devenerunt: ubi mensum unum substititum civili tumultu deterriti. nam ex rebellione *Calciensium* populorum itinera minus-secura ferebantur. hinc in *Chemam* pergentes, sub *Abdulahan* Rege *Samarhan*, *Burgaviæ*, & *Bucharate*, aliorumque Regnorum conterminorum oppidum est exiguum, cujus Præfectus ad Negotiatores misit, qui moneret intramuros sese reciperent, extra non satis tutum esse à tumultuantibus *Calciensibus*: verum Negotiatores responderunt: Velle se tributa pendere, & nocturnis horis iter suum persequi. Verum oppidi Præfectus plane inhibuit, afferens rebelles *Calcienses* equis hætenus carere, quos si comitatu rapuisent, iis ipsis acrius populaturos, &

Y 2

oppi-

oppido majorem molestiam procuraturos: tutius videri, si una cum suis vim Calciensium propulsarent, vixdum ad oppidi muros adveniant, cum nunciatur, Calcienses advenire: quo audito Praefectus una cum suis gloriosus fugam arripuit. Negotiatores in hoc discrimine subitam è sarcinis velut artem excitarunt, & in eam magnam vim saxorum intulerunt, quae usui essent, si quando sagittae defecissent. Id cum Calcienses reperissent, Legationem ad Negotiatores mittunt, nihil esse quod vereantur, se itineris comites ac defensores futuros: neque tamen fidendum cum multiantibus arbitrabantur. Ergo communi consilio fugam arripierunt. ~~hoc negotiorum consilium nescio quis ad rebelles detulit.~~ Ergo impetu facto dimissis sarcinis in sylvam vicinam sese receperunt, interim latrones è sarcinis quidquid placuit eduxerunt.

runt, deinde evocatos è sylvis negotiatores, latrones ipsi intra vacuos muros cum sarcinis reliquis abire permiserunt. Benedictus noster nihil præter equum amisit, quem tamen etiam postea cum gossipiis pannis permutatum recepit. Intra muros degebant illi non sine ingenti metu, ne fortasse à rebellibus omnes impetu facto mactarentur. Verum eo ipso tempore ad rebelles misit Dux quidam è maximis, nomine *Olobat Ebadascan*, Bucharatis Regione fratrem suum, qui minis Calcienses rebelles adigit, ut Negotiatores liberos abire permitterent: sed toto eo itinere variè à latrunculis commitatus cauda carpebatur. Post octiduum pessimo itinere in *Tengi Badascian* pervenerunt: *Tengi* iter molestum sonat, est enim angustissimum, & non nisi singulis transitus pater in altissima magni fluminis ripa: hujus urbis incolæ

una cum cohorte militum, quæ commitabatur, in Negotiatores insuluerunt, & erepti sunt. Fratri nostro tres equi, quos deinde munusculis redemit; decem dies hic subsistère, & diei itinere *Giarciunay* tenuerunt: hic dies quinque imbribus detenti sunt in aperto campo, & supra coeli inclementiam iterum à latronibus invaduntur. hinc post dies decem in *Serpanil* devenerunt, sed desertus locus erat, mortalibus omnique comitatu destitutus; in arduum montem conscensum, cui *Sacrithma* nomen est, in hunc montem evadere non nisi robustiores equi potuerunt, reliqui longiore sed faciliore itinere perrexerunt. viginti dierum itinere in Provinciam *Sarcil* devenientes, pagos ibi multos vicinos repererunt. Biduum ad reficiendos equos subsistunt: inde post aliud biduum ad pedem montis, cui nomen *Ciecialith*, perveniunt,

cum

eum multa nive conspersum dum conscendunt, plurimi mortales frigore obriguerunt, & ipse Frater noster ab extremo periculo parum absuit. nam sex omnino dies in hac nive tenuerunt. Denique in *Tangbetar*, quæ est Regni *Cascar*, delati sunt: ibi è ripa magni fluminis in aquas cecidit Armenius Isaac, & horas octo totas semianimis jacuit, verum denique Benedicti auxilio ad se rediit, & post alios dies quindecim *Iaconich* oppidum tenuerunt, & ejusmodi fuit iter, ut Fratri nostro sex equi labore interierint. post dies quinque comitatu præveniens noster Benedictus solus in Metropolim præcessit, quæ *Hiarchan* appellatur: ex ea equos misit subsidiarios, & Socios de necessariis quoque providit, qui non ita multo post incolumes cum sarcinis & mercibus Metropolim tenuerunt. Novembri mense eodem anno supra sæcularem tertio.

Y 4

Hiar-

Hiarchan Regni, Cascar Regia celeberrimum est emporium, vel negotiatorum concursu, vel mercium varietate. In hac Regia sinem accipit Cabulensium Negotiatorum comitatus; & inde instituitur novus Cataium versus, cujus comitatus præfecturam Rex multo pretio vendit, ac Præfecto Regiam in Negotiatores omnes per iter univrsum communicat potestatem: is priusquam coalesceret annum spatium fuit, ad iter enim periculosum ac longum non nisi multi conspirant, nec annis singulis adornatur, sed iis tantum, quibus in Cataium Regnum norunt jam se esse admittendos: nulla est negotiatio pretiosior frequentiorve in hoc itinere toto, quam fragmentorum pellucidi cujusdam marmoris, quod *Iaspin* nos vocabuli penuria solemus appellare: hæc fragmenta Regi ferunt allecti magnitudine pretii, quam Cataiensis

Rex

Rex esse arbitratur è sua dignitate: quidquid Regi minus placet, liberum est in privatos distrahere; luctro tali, cujus spes tantos labores sumptusque bene collocatos putat, ex eo marmore variam supellectilem concinnant; vasa, vestium & zonarum ornamenta, quæ frondibus ac floribus affabre insculptis sane non exiguam referunt majestatem: ea marmora, quibus plenum est hodie regnum, Sinæ *Yusce* vocant; & duplex est ejus marmoris species: altera pretiosior, quæ è flumine Cotan, non procul à Regia educitur, eo fere modo, quo gemmas vrinatores piscantur, & instar filicum crassiorum educi solet: altera species inferior è montibus eruitur, & in saxa majora diffinditur in laminas duabus fere ulnis latiores, quæ deinde ad iter accommodari solent: abest mons iste ab hac Regia dierum viginti itinere, & *Cansanguicascio*, id est,

Y 5

mons

mons lapideus appellatur, quem
 verisimile est eum esse, qui eodem
 nomine in Geographicis descri-
 ptionibus hujus regni quibusdam
 nuncupatur. eruuntur hæc fra-
 gmenta labore incredibili, vel
 loci solitudine, vel marmoris du-
 ritia, ad quod tantisper emollien-
 dum ferunt extracto desuper igne
 lucule toto domari: hujus quoque
 eruendi facultatem magno pretio
 Rex alicui Negotiatori vendit, sine
 cujus facultate toto contractus
 tempore cæteris Negotiatoribus
 effossio prohibetur. cum eo tendi-
 tur, annuus ad operarios alendos
 defertur commeatus: neque enim
 breviori spatio ad exculta homi-
 nibus loca reditur.

Frater noster Benedictus Regi
 visitationis officium impendit (di-
 citur is *Mahametin*) gratus fuit
 delato ex munere, nam horariam
 machinam è collo pensilem, vitrea
 specula, aliaque Europæa detulit,
 quibus

quibus Rex ita recreatus est atque
 delinitus, ut datorem in amicitiam
 patrociniumque suum receperit.
 Non aperuit initio Noster, velle se
 in Cataium proficisci, sed solum
 de Regno *Cialis* ad Ortum hujus
 regni ingressit sermonem, & ad iter
 illud diploma Regium impetravit,
 admittente maxime filio peregrinæ
 illius Reginæ, cui aureos sexcentos
 mutuos dederat, arctam etiam
 cum Palatinis variis necessitudi-
 nem contraxit.

Sex menses abierant, cum ecce
 tibi Demetrius ex antiquis Sociis
 unus, qui Cabuli substiterat, ad-
 venit, cujus adventu Benedictus
 noster & Isaac Armenius gestie-
 runt. Abiit ad recipiendos mutuos
 nummos ad Parentem Reguli
Quoran Benedictus, aberat illius
 Regia itinere dierum decem, &
 eundo redeundoque menstruum
 spatium effluxit. Rediitque cum
 pretiosiore marmore cumulate re-
 situ-

stitutus, inde ad gratias Deo referendas multa in egenos eleemosynæ nomine distribuit, quod suum institutum ipse toto itinere liberaliter retinebat.

Interim comitatus futuri Negotiatorum Præfectus renunciatus, est ex indigenis quidam *Agiafi* nominatus. Anno supra secularem quarto, medio fere Novembri, perventum ad locum *Iolci* nomine, ubi vestigalia pendi & Regia diplomata revideri solent. Hinc *Hancialix*, *Alceghet*, *Hagabateth*, *Egriar*, *Meseteleo*, *Thalec*, *Horma*, *Thoantac*, *Mingieda*, *Capotalcol*, *Zilan*, *Sarc Guebedal*, *Canbasci*, *Aconserséc*, *Ciacor*, *Acsu*, viginti quinque diebus hæc omnia loca peragravit, iter fuit molestum, vel saxorum multitudinae vel arena sitientis inopia.

Acsu oppidum est Regni *Cascar*, cuius Præfectus erat Regis nepos, annorum duodecim. In hoc ipso itinere

itinere desertum decurritur, cui *Caracathai* nomen est: id terram nigram Cataiensium sonat, ideo quod ferant, Cataienses ibi diutius commoratos: in hoc oppido quindecim dies cæteros Negotiatores præstolati sunt: inde tandem discedentes in *Oitograch*, *Gazo*, *Casciani*, *Dellai*, *Saregabedal*, *Vgan*, ac deinde *Cucia* devenerunt, oppidum etiam exiguum; in quo ad reficienda jumenta mensem integrum substiterunt: nam & itineris molestiis, & marmoris pondere hordeique inopia prope vires amiserant. Hinc abeuntes post quinque & viginti dierum iter in urbem *Cialis* pervenerunt, exiguam illam quidem, sed bene munitam. Hanc Regionem moderabatur Regis *Cascar* filius illegitimus, qui audito Fratrem nostrum cum Sociis aliam legem profiteri, terrere illum cepit, asserens audaciorem æquo fuisse alienæ legis professorem in hac regio-

regiones penetrasse : licere enim sibi illi vitam fortunaque eripere, sed lecto diplomate placatus, & accepto munere etiam amicus fuit. In hac urbe tres omnino menses substitere. neque enim Negotiatorum Præfectus abire non nisi cum copioso comitatu voluit, quo enim numerosior est, eo Præfecto quaestuosior : hac igitur ex causa minime permittebat, ut quisquam præcederet. Frater noster moræ longioris tædio & sumptuum magnitudine provocatus, ad discessum aspirabat ; ergo novis donis delinitum Dynastam induxit, ut sibi faceret eundi facultatem : impetravit ille, invito Præfecto ac Sociis, inter quos in posterum interrupta familiaritas fuit.

Ab euntem Regulus suis literis securitatis causa prosecutus est, & cum de illius nomine ageretur, quæ ratione vellent inscribi, quæsit velletne Christiani nomen apponi.

Volo,

Volo, inquit ille, nam hoc *Isai* nomine appellatus universum iter huc usque decurri, cum eodem certum est terminare. Abiit igitur tandem cum socio suo & aliis paucis, & diebus viginti iter in *Pucian* ejusdem Régni oppidum promoverunt, ubi humanissime ab loci Præfecto excepti, necessario ex ejus domo comiteatu honorabantur. Hinc, in *Turphan* munitam urbem pervenientes mensem unum substiterunt. Inde in *Aramuth* : hinc in *Camul* munitum quoque locum deventum est : hic, alium mensem se ac jumenta refecerunt, quoniam intra regni *Cialis* ditionem sunt habiti perhumane, cujus in hoc oppido termini claudebantur. E *Camul* diebus novem ad Boreales illos Sinensis regni muros devenerunt, ad locum, qui *Chian-cuon* appellatur : ibi dies quinque supra viginti Proregis ejus Provinciæ responsum expectarunt. Ergo

tan-

tandem intra muros admissi diei unius itinere in urbem *Sociem* ingressi sunt, ubi de Pechino multus sermo, aliisque jam notis nominibus, omni denique serupulo Fratrem nostrum exemit, nihil inposterum dubium Cataiense regnum à Sinensi, ut modo dixi, solo nomine discrepare. Quidquid Cialis inter ac Sinensis regni terminos jacet, Tartarorum incursionibus infame est; ideo Negotiatores magno per hæc loca metu procedunt, interdum enim explorant è vicinis montibus, si tunc aliqua Tartarorum excursio, ac si securum iter judicent, nocturnis tenebris silentioque tuti ire pergunt, varios in itinere Saracenos misere mactatos repererunt, quod soli pergere minime dubitassent, quanquam raro Tartari indigenas ipsos mactent, asserentes eos esse servos suos ac pastores, quibus arietum greges, & boum armenta eripiunt; sed ne-

que

que frumento, neque oriza aliove legumine ipsi vescuntur, dicentes hoc jumentorum esse non hominum pabulum: sola igitur carne vesci solent, nec ab equis, mulis, aut camelis abhorrent, & tamen fama est eos diutissime vivere, & fere annorum centum excedere senectutem, Saraceni populi, Sinis ex hac parte contermini, imbelles sunt, & à Sinis nullo negotio subjici possent, si Sinæ de subjiciendis sibi nationibus laborarent.

Ad Occiduam Sinensis regni partem, qua in Boream flectitur, celebres illi muri finiuntur, & spatium erat ducentorum fere miliariorum, quo spatio Tartari muris exclusi, sæpe in Sinarum regnum excurrentes tentabant ingressum, & etiam nunc, sed minore periculo, tentant: extructæ sunt enim ad retundendos eorum impetus urbes duæ munitissimæ, & ad præsidium milites in suas turmas distributi

Z

tributi

tributi selectiores deputantur, habent proprium supra se Proregem, & alios Magistratus, quibus à Regia duntaxat imperari potest: in altera harum urbium Provincia Scensi, *Canceu* appellata, residet Prorex cum reliquis præcipuis Magistratibus: altera *Socuu*, appellata, proprium habet Gubernatorem, & in duas partes distributa est: altera Sinæ (quos hic Saraceni *Cataios* vocant) altera Saraceni commorantur, qui è regno *Cascar*, & similibus ab Occasu Negotiationum causa conveniunt: ex iis multi, quod redire nolint, jam uxoribus & filiis illigati prope præindigenis habentur, ad eum fere modum, quo Amacai in Provincia Cantonienſi confident Luſitani, ſed in eo differunt, quod Luſitani ſuis legibus vivant, & proprios habeant Magistratus: Saraceni à Sinis gubernantur, à quibus nocturno tempore intra urbem ſuam clauſi

clauſi propriis muris continentur, ac in reliquis nihil ab indigenis differunt, eorum Magistratibus per omnia ſubjecti.

In urbem Socuu Benedictus noſter exeunte anno ſupra ſæcularem quinto pervenit.

Ex Itinerario Marci Pauli de Venetiis.

VT ea quæ à ſuperioris ævi ſcriptoribus de regno Sinenſi ſcripta ſunt, cum iis quæ ab noſtri ævi authoribus ſunt prodita comparentur, non abſe-~~re~~xiſtina ~~et~~ hic quædam ſubjungere è libris Marci Pauli Veneti, ſecundum antiquiſſimam editionem latinam: curioſi poterunt ea cum Italica editione Ramuſii conferre. Ordinar autem à *Cascar*, cuius & Goeſius meminit; de qua ita Marcus lib. 1. cap. xxxviii. Poſt hæc pervenitur ad provinciam *Cascar* quæ Magno
Z 2 Chaam

Chaam tributaria est, ubi sunt Vineæ pulchræ valde & viridaria multa & possessiones fructiferae. Ibidem est bombicis copia. homines autem illius regionis linguam habent propriam: legemque miserabilis machometi. sunt nihilominus ibi aliqui Christiani nestorini qui proprias habent ecclesias quinque autem dietis tota protenditur regio. cap. xxxix. *Samaritan* civitas est magna in regione illa quæ tributaria est nepoti Magni Chaam: ubi simul habitant Christiani & qui machometum adorant. cap. xl. Rursus inde progressi invenimus provinciam *Cartham* quæ quinque dierum itinere protenditur in longum quæ etiam legem tenet Machometi, subjecta est nepoti Dominio Magni Chaam habens civitates multas & oppida. Principalis autem regni civitas dicitur *Cotim* protenditur autem in longum provincia per dietas octo.

ubi

ubi est bombicis & omnium victualium copia: vineæ multæ & optimæ. Ibi sunt homines imbelles & imbecilles: artifices vero sunt & negociatores & habent legem turpissimam machometi. cap. xli. Provincia vero *Coran* reperitur post Cartham inter plagam orientalem & aquilonarem, quæ subjecta est dominio Magni Chaami habens civitates multas & oppida multa. principalis autem civitas est *Coran*. protenditur provincia in longum octo dietas: ubi est bombicis & omnium victualium copia: vineæ multæ & optimæ. sunt ibi homines imbecilles; artifices & negociatores & habet legem turpis Machometi. cap. xlii. procedentibus insuper eandem plagam occurrit provincia *Peyn*, longitudinem dierum habens quinque, quæ similiter subjecta est magno Chaam & Machometum adorant: multas habent civitates & castra.

Z 3

No-

Nobilior autem è civitatibus dicitur *Peyn*; ubi est fluvius in quo reperiuntur lapides preciosi Sc. Jaspides & calcedonii: homines patriæ negotiatores & artifices sunt, bombicis & victualium habent copiam. cap. XLIII. Post hæc pervenitur ad provinciam *Carchia* quæ est sub dominio magni Chaam, ubi sunt multæ civitates & castra; cujus principalis civitas dicitur *Carchia*. Ibi sunt flumina in quibus copiose habentur preciosi lapides, calcedonii magni valoris, qui à negotiatoribus deferuntur ad provinciam *Cathaii*. hæc provincia *Carchiatota* est sabulosa & aquas multas habet amaras licet in multis locis aqua bona sit. Similiter inter *Cathaii* & *peyn* terra tota arenosa est & sterilis. Post discesum de provincia *Carchiæ* iter dierum quinque per Sabulum & est aqua pessima, & amara alicubi, tamen infra illum terminum bona

na aqua reperitur & sic pervenitur ad civitatem quæ dicitur *Lop*. cap. XLIV. *Lop* est civitas magna ad introitum deserti magni quod est inter plagam orientalem & aquilonarem: homines civitatis legem miserabilis Machometi tenent. In hac civitate pro mercatoribus volentibus transire desertum cuncta præparantur necessaria, ubi mercatores priusquam iter arripiant diebus plurimis requiescunt; ubi asinos fortes & camelos victualibus & mercationibus onerant & sic iter arripiunt per desertum, &c. In triginta diebus ad deserti terminum pervenitur per latitudinem; longitudo vero ejus amplius patere fertur, ut vix ab initio ejus usque ad finem ejus in uno anno perveniri posset. Est autem desertum illud montuosum ut plurimum & planicies ejus arenosa; est totum sterile & omnino animalia nulla sunt propter cibi desertum. cap.

XLV. Completa via deserti pervenitur ad civitatem *Sachion* quæ est in introitu provinciae magnæ *Tanguth*. ubi sunt pauci Christiani nestorini; alii autem quidam legem servant machometi, reliqui vero omnes sunt idololatræ, &c. cap. XLVI. *Camul* vero una est terra magna in provincia *Tanguth* quæ est subiecta magno *Chaam*, ubi sunt civitates & oppida multa. Est autem *Camul* inter duo deserta, scilicet inter magnum jam dictum & aliud quod in longitudine continet dietas tres. victualia in hac provincia copiose habentur, homines illius regionis habent proprium idioma: idololatræ, &c. Cap. XLVII. Post provinciam *Camul* invenitur provincia quæ dicitur *Chynchynculas* quæ est affinis deserto ad aquilonarem plagam. habet autem inter dietas sedecim & est sub dominio magni *Chaam*. ubi sunt civitates multæ & castra sunt

sunt ibi etiam Christiani nestorini & quidam adorantes Machometum; reliqui idola venerantur. Cap. XLVIII. Relicta provincia *Chynchynculas* ad orientem per dietas decem continuas nulla habitatio reperitur nisi in paucis locis, quibus transactis invenitur provincia *Succuyr*, habens multas civitates & oppida, cujus major civitas dicitur *Succuyr*. In hac provincia sunt Christiani: reliquæ vero provinciae idololatræ sunt & subditæ magno *Chaam*. in cunctis montibus hujus provinciae invenitur ~~Rheubarbarum magna copia.~~ Cap. XLIX. *Campion* est civitas prægrandis & nobilis quæ est principalis in regione *Tanguth*; ubi sunt Christiani quidam; aliqui tenentes legem Machometi; reliqui Idololatræ. Cap. I. ulterius procedendo à civitate *Campion* iter per dietas XII postea invenitur civitas quæ dicitur *Ecima*, quæ etiam affinis

nis est arenoso deserto versus aquilonem, ubi sunt cameli multi, & alia animalia; homines idololatræ. Cap. LI. Terminata via præ-nominati deserti pervenitur ad civitatem *Carocoran*, quæ est ad aquilonarem plagam ubi dominium Tartarorum habuit originem. *Sequitur hic digressio de Regibus Tartarorum, quam præterminamus.* Cap. LXIII. Post recessum à civitate *Campion* versus orientem itur per dietas quinque & in illa via de nocte in locis plurimis voces demonum audiuntur. post dietas vero quinque invenitur regnum *Ergimul*, quod est in provincia magna *Tanguth*. ubi sunt Christiani Nestorini, Idololatræ & sectatores machometis. multæ civitates & castra; versus *Syrochum* inter orientalem & meridionalem plagam itur ad provinciam *Talchay*, prius tamen invenitur civitas *Singii* magno *Chaam* tributaria. ubi similiter

liter sunt Christiani nestorini, idololatræ &c. In hac parte muscatum habetur optimum. habet hæc provincia in longitudine dietas xxv, & est fertilis valde. Cap. LXIV. deinde transactis octo dietis ultra provinciam *Ergimul* ad orientem occurrit provincia *Egrigaya*, in qua sunt civitates multæ & oppida. principalior civitas est *Colatia*. incolæ Idololatræ præter paucos Christianos nestorinos. Cap. LXV. Relicta *Egrigaya* pervenitur ad orientalem plagam ad provinciam *Tenduch* ubi sunt civitates & multa castra. ~~maximam partem hic sunt Christiani.~~ ultra hanc civitatem ad dietas tres invenitur civitas *Cyango-mor*. in qua est palatium maximum in quo magnus *Chaam* habitat, quando ad illam civitatem accedit. Cap. LXVI. post *Cyango-mor* ad tres dietas ad aquilonem reperitur civitas *Cyandu* quam ædificavit magnus *Chaam* *Cubli*, in qua

qua est marmoreum palatium maximum & pulcherrimum. Magnus Chaam tribus mensibus anni illum locum inhabitat, Iunio, Iulio & Augusto. quia ibi est temperies aëris magna, æstasque caret ardoribus. *Addit deinceps & initio lib. II. multa de potentia Cublay maximi regis Tartarorum qui illo tempore vivebat, & de bello quod gessit cum rebellibus suis & reditu ad Civitatem Cambalu. cuius occasione describit lib. 2. cap. IX. palatium ejus mirabile in Vrbe Cambalu.* Tribus (inquit) mensibus Decembri, Ianuario & Februario in regali civitate continuo immoratur. In quo est hujusmodi regale palatium: primo totius palatii ambitus continet miliaria quatuor. Est murus palatii grossus valde, habens altitudinis passus decem: tota exterior facies undique colore albo & rubeo depicta est, &c. *Vrbem Cambalu describit cap. X.* Civitas Cambalu

balu super magnum flumen est in provincia Cathay: quæ olim nobilis fuit & regalis: Cambalu enim in nostra lingua sonat civitas domini. hęc magnus Chaam ad aliam partem fluminis transtulit: civitas hęc quadrata est, & per xx mill. protenditur: muros de terra habet dealbatos exterius, altitudinis pass. xx. &c. Extra sunt xii suburbia magna valde. Cap. xxvii. post recessum à Cambalu per mill. x fluvius magnus reperitur *Pulsanchinii*. Meminit deinceps aliquot oppidorum, provinciarum pertinentium ad Regnum Cathay: uti *Gyn, Cansu, Pyansu, Caycui, Caromoran, Quingyansu, Chym, &c.* quæ serio expendenda sunt cum iis, quæ neoterici prodiderunt.

F I N I S.

INDEX

Rerum & Locorum, vastissimi
Sinensium Regni.

A.

A <i>Academia nulla Sinis.</i>	73.
<i>Aingharum.</i>	338.
<i>Alchimista Sinenses.</i>	227.
<i>Alea, chartarum ludus.</i>	202.
<i>Amplitudo Urbium. 12. & oppido-</i>	
<i>rum numerus.</i>	15.
<i>Aramuth oppid.</i>	351.
<i>Arequiera arbor.</i>	22.
<i>Aromata.</i>	38.
<i>Astrologia Sinensis.</i>	66.
<i>Artes mechanicae apud Sinas.</i>	39.
<i>Adhec urbs.</i>	334.
<i>Atramentum.</i>	51.
<i>Ædificia.</i>	29.

B.

B <i>Ambuco arundo.</i>	30.
<i>Benedicti Goësi iter.</i>	331.
<i>Betre.</i>	21.

C. CA.

INDEX

C.

C <i>Abul.</i>	336.
<i>Caifumfu metropolis.</i>	278.
<i>Calcia oppid.</i>	338.
<i>Cambalu civitas.</i>	305. 309.
<i>Campion.</i>	361.
<i>Camul oppid.</i>	351.
<i>Cansas provinc.</i>	290.
<i>Canton provinc.</i>	294.
<i>Cantonensis Vrbs.</i>	323.
<i>Charachathui descript.</i>	349.
<i>Carchia.</i>	358.
<i>Carthar.</i>	356.
<i>Cascar.</i>	333. 444. 355.
<i>Cataium magnum est Sina.</i>	305.
<i>Cataium.</i>	10.
<i>Cera è vermiculis.</i>	33.
<i>Cheu.</i>	9.
<i>Cheman.</i>	339.
<i>Chinicuon.</i>	351.
<i>Choti magistratus.</i>	114.
<i>Christianismi vestigia.</i>	277.
<i>Chynchyncutas.</i>	360.
<i>Cia.</i>	35.
<i>Cialis Vrbs.</i>	349.
<i>Cia-</i>	

I N D E X.

<i>Ciara bitumen.</i>	201.
<i>Ciarcar.</i>	38.
<i>Ciarcunar.</i>	342.
<i>Ciecialites mons.</i>	342.
<i>Cie bitumen.</i>	37.
<i>Cinsu gradus literatorum.</i>	87.
<i>Colai qui?</i>	113.
<i>Colatia.</i>	363.
<i>Cosmedia Sinensium.</i>	49.
<i>Confutius Philosophus. 64. ejus opera.</i>	71.
<i>Consanguis Casero mons.</i>	345.
<i>Connubiorum ritus.</i>	186.
<i>Convivia Sinensium.</i>	156.
<i>Coran.</i>	357.
<i>Coreoran.</i>	362.
<i>Cotan Flumen.</i>	345.
<i>Cotin.</i>	356.
<i>Cuanfa provinc.</i>	264.
<i>Culamba lignum.</i>	128.
<i>Cunlun mons.</i>	218.
<i>Curiales magistratus. 109. provinciales. 121. vestes & insignia. 127.</i>	
<i>Cutcheu provincia.</i>	291.
<i>Cyandu.</i>	363.
<i>Cyan-</i>	

I N D E X.

<i>Cyangomor.</i>	
E.	
E <i>Cima.</i>	361.
E <i>Egrigaya.</i>	363.
<i>Enam provinc.</i>	298.
<i>Ergimul.</i>	362.
<i>Essiram Provinc.</i>	293.
F.	
F <i>Fertilitas.</i>	18. 19.
F <i>Festi dies.</i>	190.
<i>Ficus Sinensis.</i>	20.
<i>Flabella Sinensium.</i>	53.
<i>Fuquien provinc.</i>	294.
G.	
G <i>Hidet.</i>	335.
G <i>Gialalaback.</i>	339.
<i>Gradus literatorum. 440. habitus. 76. examen.</i>	80.
H.	
H <i>Achion.</i>	360.
H <i>Han.</i>	9.
<i>Hia.</i>	9.
<i>Hiarcha 343. regni cascar regia 344.</i>	
<i>Hingii.</i>	362.
<i>Hoaringon emporium.</i>	322.
A 3	<i>Iaco-</i>

I N D E X.

I.

I Aconich. 343.
 Iamcheu emporium. 322.
 Incolarum numerus. 16. finitima
 regni ibidem.
 Iudai in Sina. 269.
 Iuotan Rex. 347.

K.

Kingiu. 77.

L.

L Anguin provinc. 292.
 Lansaii provinc. 292.
 Latrunculorum ludus. 203.
 Lauzu secta. 255.
 Leatum provincia. 16.
 Lignum Sinicum. 32.
 Lincin emporium. 322.
 Literatorum secta. 235.
 Literatura Sinensis. 56.
 Lop. 359.
 Longana fructus. 20.
 Lugubris vestis. 170. & ritus 179.
 & seq. M.

M Agistratus Sinenses. 104.
 Medicina Sinensis. 69.
 Me-

I N D E X.

Metalla. 27.
 Milites Sinenses. 225.
 Militum numerus. 16. finitima
 regna. ibid.
 Muri Regni Sineñsis. 354.
 Murus contra Tartaros. 17.
 Musica Sinensium. 47.
 Muii bituminis genus. 31.

N.

N Anchini descript. 312.
 Nanciani Urbis descript. 316.
 Nancianum. 323.
 Nangiunum. 323.
 Navigiorum ingens numerus. 320.
 Navigiorum multitudo. 23. 24.
 Nomina & Cognomina Sinensia.
 196.

O.

O Sciami sacrificuli. 252.
 Oymaa provins. 291.

P.

P Alatum regium. 171.
 Papyrus sinensium. 34.
 Parentum Veneratio. 177.
 Passaur Vrbs. 334.
 A 2 2 Peyr:

INDEX.

<i>Peyn.</i>	357.
<i>Pœna delictorum.</i>	204.
<i>Pequinensis urbis descript.</i>	299.
<i>Porcellana.</i>	29.
<i>Potus callidus Sinensibus.</i>	157.
<i>Provincia Sinenses, è Purchasio.</i>	288.
<i>Pucian.</i>	352.

R.

R <i>Abarbarum.</i>	32.
<i>Regis veneratio.</i>	166.
<i>Regis uxores & concubina.</i>	187.
<i>Ritus Sinarum.</i>	142. & seq.
<i>Ritus superstiosæ.</i>	207.

S.

S <i>Amarchan.</i>	356.
<i>Santo provinc.</i>	291.
<i>Saraceni in Sinarum regno.</i>	266.
<i>Sarcil.</i>	342.
<i>Sciam. 9. capita ibidem.</i>	328.
<i>Sciankai urbs.</i>	55.
<i>Scientia.</i>	255.
<i>Sciequia secta.</i>	63.
<i>Scribendi modus.</i>	342.
<i>Serpanil.</i>	342.
<i>Sien-</i>	342.

INDEX.

<i>Sœlucæ.</i>	74.
<i>Sinarum regni nomina.</i>	6. 7.
<i>Sina boreales.</i>	305.
<i>Sinenses liberos suos vendunt in</i> <i>servitutem.</i>	216. <i>enecant.</i> 217.
<i>etiam seipsos.</i>	218.
<i>Sinica gentis corporis habitus.</i>	192.
<i>Sinensis regni latitudo.</i>	324.
<i>Sinensis Reipub. Administrator.</i>	94.
<i>Situs ibidem provincia. 14. 15. ur-</i> <i>bium & oppidorum numerus.</i>	15.
<i>Socien.</i>	352.
<i>Som provinc.</i>	292.
<i>Soyohin provinc.</i>	290.
<i>Succen emporium.</i>	326.
<i>Succuyr.</i>	361.

T.

T <i>Alchait.</i>	262.
<i>Talhan.</i>	339.
<i>Ta-min.</i>	9.
<i>Tangethar.</i>	343.
<i>Tanguth.</i>	360.
<i>Tauli</i>	360.

* I N D E X.

<i>Tauli magistratus.</i>	114.
<i>Than.</i>	9.
<i>Temporum nota.</i>	171.
<i>Tenduch.</i>	363.
<i>Tengi badascia.</i>	341.
<i>Tenicin Emporium.</i>	322.
<i>Turphan oppid.</i>	351.
<i>Typographia Sinarum.</i>	42.

V.

V <i>Anan provinc.</i>	294.
<i>-Vestitus Sinensium.</i>	194.
<i>Visitandi ritus.</i>	148.
<i>Vquam provinc.</i>	292.

X.

<i>Xauceana urbis descript.</i>	311.
---------------------------------	------

Y.

Y <i>Amsu Flumen.</i>	315. 317.
<i>Yu.</i>	9.
<i>Yuce gemma.</i>	129.

Z.

<i>Zinim Emporium.</i>	322.
------------------------	------

F I N I S.